

YALOVA
ÜNİVERSİTESİ
SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

CİLT:2 SAYI:1 YIL:2023

YALOVA UNIVERSITY

JOURNAL OF SPORT SCIENCES

VOLUME:2 ISSUE:1 YEAR:2023

YALOVA ÜNİVERSİTESİ SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ
YALOVA UNIVERSITY JOURNAL OF SPORTS SCIENCES

2023

Cilt (Volume): 2 Sayı (Issue): 1

e-ISSN: -

Yayın Hakkı © 2022 Yavuz ÖNTÜRK

Yalova Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi bilimsel niteliğe sahip, özgün değer taşıyan "Spor Bilimleri alanını kapsayan tüm çalışmalarını" kabul etmektedir. Ayrıca özel bölümlerin (Başyazı, editöre mektuplar, sporda sorunlar çözümler, spor toplantıları/izlenimleri, spor bilimleri dernekleri, web siteleri, makaleler, kitap tez tezi) yayınlandığı çevrimiçi (çevrimiçi) ve açık erişim politikasını benimseyen bir dergidir.

Yılda 2 sayı (Mart ve Ekim) yayınlanan hakemli ve ücretsiz bir dergidir.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/yalovaspor>

Yalova Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi Adına Sahibi – Baş Editör / Editor in Chief

Dr. Yavuz Öntürk

Yayın Koordinatörü / Publishing Coordinator

Dr. Yavuz Öntürk

Editör Yardımcısı / Assistant Editor

Dr. Burcu Güvendi

Alan Editörleri / Field Editors

Dr. Atakan Çağlayan, İstanbul Rumeli Üniversitesi

Dr. Bilal Karakoç, Yalova Üniversitesi

Dr. Burçak Keskin, Yalova Üniversitesi

Dr. İbrahim Şahin, Yalova Üniversitesi

Dr. Korkmaz Yiğiter, Yalova Üniversitesi

Dr. Niğâr Küçükkubaş, Yalova Üniversitesi

Dr. Nurullah Emir Ekinci, Yalova Üniversitesi

Dr. Onat Çetin, Yalova Üniversitesi

Dr. Özcan Saygın, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Dr. Petronel Cristian Moisescu, Dunarea de Jos University of Galati

Dr. Rui Manuel Nunes Corredeira, University of Porto

Dr. Selman Kaya, Yalova Üniversitesi

Dr. Serdar Geri, Yalova Üniversitesi

Sekreteryaya

Arş. Gör. Abdurrahman Yaraş, Yalova Üniversitesi

Arş. Gör. Dr. Doğukan Batur Alp Gülşen, Akdeniz Üniversitesi

Arş. Gör. Sinan Erdem Satılmış, Yalova Üniversitesi

Arş. Gör. Şeyma Öznur Gökşin, Yalova Üniversitesi

Mizanpaj

Arş. Gör. Abdurrahman Yaraş, Yalova Üniversitesi

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Cilt 2 Sayı 1, Mart 2023 / Volume 2 Issue 1, March 2023

- Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öz-Güven Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi**
Investigation of Physical Education Teachers' Self-Confidence Levels in Terms of Some Variables 1-11
Esra ADALI, Mustafa Zahit SERARSLAN, Gamze DURMUŞ
- Kick Boks Sporcularının Liderlik Yönelimi**
Leadership Order of Kick Boks Athletes 12-29
İsmail Ozan ÜNLÜ, Seyhan HASIRCI
- Farklı Spor Branşlarında ve Farklı İllerde Spor Yapan Çocukların Spor Etkinliğini Hayal Etmeleri Üzerine Bir Araştırma**
A Study on Children's Imagination of Sports Activity in Different Sports Branches and in Different Provinces 30-42
Erhan BUYRUKOĞLU
- Kadına Yönelik Fiziksel Şiddette Yaşananların Video İçerik Analizi ile Tespiti**
Identification of the Incidents of Physical Violence Against Women by Video Content Analysis 43-69
Musa UYAR
- Spor Lisesi Öğrencilerinin Fair-Play Davranışlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi**
Investigation of Fair-Play Behaviors of Sports High School Students in Terms of Some Variables 70-86
Orhan GÖK, Eyyüp SARIKOL
- Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Öğrencilere Kazandırmış Olduğu Değerlere Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi**
Investigation of Physical Education Teachers' Views on the Values Gained to Students in Physical Education and Sports Lessons 87-99
Hüsnü Özgür ÖZDE, Necati CERRAHOĞLU, Kemal KURAK
- The Relationship Between Reactive Strength Index and Agility in Young Male Volleyball and Basketball Players**
Genç Erkek Voleybol ve Basketbolcularda Reaktif Kuvvet İndeksi ile Çeviklik Arasındaki İlişki 100-112
Muhammed Zahit KAHRAMAN, Zekiye ÖZKAN
- Halk Oyuncularının Halk Oyununa Yönelme Sebeplerinin İncelenmesi**
Investigation of the Reasons of the Folk Actors Orienting to the Folk Dance 113-123
Ender Ali ULUÇ
- The New Form of Volunteering "E-Volunteering" and E-Volunteering Awareness of Aydın Youth Center Volunteers**
The Effect Of Professional Ethical Behaviors Of Coaches On Coach-Athlete Relationship 124-143
Handan Dinçer ASLANER, Savaş DUMAN

YALOVA ÜNİVERSİTESİ SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ
YALOVA UNIVERSITY JOURNAL OF SPORTS SCIENCES

CİLT: 2 SAYI: 1 YIL: 2023

GELİŞ TARİHİ(RECEIVED): 19.12.2022

KABUL TARİHİ(ACEPTED): 21.03.2023

YAYIN TARİHİ(PUBLISHED): 27.03.2023

ISSN:

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öz-Güven Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*

Esra Adalı¹, Mustafa Zahit Serarslan², Gamze Durmuş³

¹Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bartın/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0001-6184-984X>

²Bartın Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Bartın/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0001-7181-9118>

³Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-4879-8280>

ORJINAL MAKALE

Özet

Bu araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin özgüven düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul Esenler ortaokul ve liselerde görev yapan 48'i kadın 58'i erkek olmak üzere 106 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanmış "Kişisel Bilgi Formu" ve özgüven düzeylerinin ölçülmesi amacıyla Akın (2007) tarafından geliştirilen "Öz-Güven Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS-24 Paket Programı ile analiz edilmiştir. Aynı zamanda verilerin çözüm ve bağımsız örneklemeler (Independent-Samples) t-Testi analizi, One-Way ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi), Tukey çoklu karşılaştırma kullanılmıştır. Öz-Güven Ölçeği (KKÖ) toplamı ve alt boyutlarının normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin cinsiyetleri ile öz-güven ölçeği toplamı ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Öğretmenlerin medeni durumları ile öz-güven ölçeği toplamı ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Öğretmenlerin hizmet yılı ile öz-güven ölçeği toplamı ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Öğretmenlerin gelir düzeyleri ile öz-güven ölçeği toplamı ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Araştırma sonucunda, gelir düzeyi yüksek olan beden eğitimi öğretmenlerinin öz-güven düzeyinin gelir düzeyi daha düşük olan beden eğitimi öğretmenlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Cinsiyet, medeni durum ve hizmet yılının ise öz-güven düzeyini belirlemede herhangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin mesleği gereği ve araştırma sonuçlarına dayanılarak, kendini tanıma, sevme, iyi ifade edebilme, duygularını kontrol etme, kendine açık hedefler koyma, pozitif düşünme ve iletişim becerileri iyi olarak kabul edilebilir. Çalışmadan çıkarılabilecek en genel sonuç, beden eğitimi öğretmenlerinin öz-güven düzeylerinin gelire göre artış göstermesidir. Gelirin artmasında etkili olan lisansüstü eğitimlerin de öz-güveni arttırdığı söylenebilir. Hem iç hem de dış öz-güvenin artması için beden eğitimi öğretmenlerinin yüksek lisans ve doktora yapmaları önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Güven, Öz-Güven, İç Öz-Güven, Dış Öz-Güven

Investigation of Physical Education Teachers' Self-Confidence Levels in Terms of Some Variables

Abstract

This study aimed to examine the self-confidence levels of physical education teachers in terms of some variables. The study group of the research consists of 106 teachers, 48 women, and 58 men. The "Personal Information Form" prepared by the researchers as a data collection tool in the research and the "Self-Confidence Scale" developed by Akin (2007) to measure self-confidence levels were used. The data obtained were analyzed with the SPSS-24 Package Program. At the same time, solution and independent samples (Independent- Suples) t-Test analysis of the data, One-Way ANOVA (One-Way Analysis of Variance), and Tukey multiple comparisons were used. It was determined that the total and sub-dimensions of the Self-Confidence Scale showed normal distribution. In this context, no significant difference exists between the teachers' genders and the self-confidence scale's total and sub-dimensions. No significant difference was found between the teachers' marital status and the self-confidence scale's total and sub-dimensions. No significant difference was found between the teachers' years of service and the total and sub-dimensions of the self-confidence scale. There is a significant difference between teachers' income levels and the self-confidence scale's total and subdimensions. As a result of the research, it is seen that the self-confidence level of physical education teachers with high-income levels is higher than physical education teachers with lower income levels. It was determined that gender, marital status, and years of service did not affect self-confidence. Teachers can have good self-knowledge, love, express themselves, control their emotions, set clear goals, and have positive thinking and communication skills based on their profession and research results. The most general conclusion that can be drawn from the study is that the self-confidence levels of physical education teachers increase according to income. Post postgraduate education, which is effective in raising income, also increases self-confidence. It can be recommended that physical education teachers do master's and doctorate degrees to increase internal and external self-confidence.

Keywords: *Confidence, Self-Confidence, Inner Self-Confidence, External Self-Confidence*

Giriş

Eğitimin amaç ve işlevlerinin gerçekleşmesinde, etkililiğinin sağlanmasında en önemli rol öğretmenlere düşmektedir. Öğretmenin olumlu tutum ve davranışlar sergilemesi, mesleğine saygı duyması, mesleğini yaparken tatmin olma duygusuna varması; öğrencileri güdüleyebilmesi, zorluklar karşısında dik durabilmesi, eksik yönlerini görüp kendisine yeni hedefler koyan bir birey olması gerekir. Bu noktada özgüven kavramı önem kazanmaktadır (Koyuncu Şahin, 2015).

İnsanın doğumuyla gelişimine başlayan özgüven, ergenlik dönemine gelindiğinde genellikle yerine oturmaya başlar fakat yaşam boyunca değişmeye devam eder. Dolayısıyla özgüven gelişimi kişiye göre farklılaşan bir süreçten oluşmaktadır (Özbey, 2004). Özgüven, kişinin kendisini gözden geçirerek kendisinden memnun olup olmaması sonucu ortaya çıkan kişisel bir olgudur (Soner, 1995). Özgüven kavramı iç özgüven ve dış özgüven olmak üzere iki boyutta incelenmektedir. İç özgüven, kişinin kendisiyle barışık olmasıyla ilişkili bir durumdur. Diğer ifadeyle kişinin kendisine dair görüşlerinden memnun olmasıdır. Güçlü ve zayıf yönlerini bilme ve bunların kabullenilmesi iç özgüveni açıklamaktadır. İç özgüveni yüksek olan kişiler, kendileri için belirledikleri hedefleri düşünür ve açık bir şekilde belirler. Bu konuyla ilgili olumlu fikirlere sahip olur. Dış özgüven ise bireyin çevresine ve dış dünyasına nasıl bir görüntü verdiğiyle ilgilidir. Kişinin girişken olması, kendini iyi ifade edebilmesi, kendinden emin durması dış özgüvenin varlığını açıklamaktadır (Gümüşdağ ve Kartal, 2020).

Öğretmenler mesleğe ilk adımları itibariyle merakla bakan, söylenileni anlamaya çalışan öğrencilerle karşı karşıyadırlar. Öğretmen ister göreve yeni başlasın ister çok fazla hakim olmadığı bir konuyu öğretmeye çalışsın; daima öğrencilerinin ona inanması için özgüvenli durmak ve olmak durumundadır (Hesmondhalgh, 2011). Öz-güven düzeyi, etkili ve verimli bir eğitim ortamı için elzem bir unsurdur. Öz-güveni yüksek olan öğretmenlerin etkili bir sınıf ortamı oluşturma ihtimali düşük olanlara göre oldukça yüksektir. Öz-güveni arttırmanın başlıca yöntemleri arasında egzersiz yapma, spor faaliyetleri, vb. akla gelmekte olup beden eğitimi öğretmenlerinin özgüven düzeylerinin diğer bireylere nazaran daha yüksek olabileceği düşünülmektedir.

Literatüre bakıldığında özgüven ile alakalı birçok çalışmanın olduğu fakat öğretmenlerin öz-güven algıları, düzeyleri, vb. ile alakalı sınırlı sayıda çalışmanın bulunduğu, çalışma özelinde beden eğitimi öğretmenlerine yönelik benzer sadece birkaç çalışmanın bulunduğu görülmektedir. Bu yüzden literatüre katkı sağlayacağı düşünülmekte ve önemli

görülmektedir. Öz-güvenin beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki yaşamına olumlu katkılar sağlayabileceği düşüncesinden hareketle ortaya çıkmış olan bu çalışmanın amacı beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyet, medeni durum, hizmet yılı ve gelir düzeyini tanımladığı kategori değişkenleri ile öz-güven düzeyi arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Bu amaç çerçevesinde beden eğitimi öğretmenlerinin öz-güven düzeyini arttırmada nelerin etkili olabileceği konusunda yorumlara da ulaşılabilir. Bu araştırmada, aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Beden eğitimi öğretmenlerinin öz-güven düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında bir farklılık var mıdır?
2. Beden eğitimi öğretmenlerinin öz-güven düzeyleri ile medeni durum değişkeni arasında bir farklılık var mıdır?
3. Beden eğitimi öğretmenlerinin öz-güven düzeyleri ile hizmet yılı değişkeni arasında bir farklılık var mıdır?
4. Beden eğitimi öğretmenlerinin öz-güven düzeyleri ile gelir değişkeni arasında bir farklılık var mıdır?

Gereç ve Yöntem

Bu bölümde araştırmanın desenine, araştırma grubuna, verilerin toplanmasına ve verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tarama modeli niteliğindedir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme ve etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan, bilinmek istenen olguyu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2005).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu İstanbul Esenler'de bulunan ortaokul ve liselerde görev yapan 48'i kadın 58'i erkek 106 beden eğitimi ve spor öğretmenleri oluşturmaktadır. Öğretmenler araştırmaya gönüllülük esasına göre katılmıştır. Tablo 1 incelendiğinde öğretmenlerin kişisel bilgilerini yansıtan özelliklerin frekans ve yüzde dağılımları görülmektedir.

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Bilgileri

	Kategoriler	F	%
Cinsiyet	Kadın	48	45,3
	Erkek	58	54,7
Medeni Durum	Bekar	59	55,7
	Evli	47	44,3
Hizmet Yılı	0-3 yıl	48	45,3
	4-7 yıl	26	24,5
	8-11 yıl	13	12,3
	12 ve üzeri yıl	19	17,9
Gelir	Alt	3	2,8
	Alt-Orta	21	19,8
	Orta	67	63,2
	Orta-Üst	15	14,2
Toplam		106	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %45,3'ünü (n=48) kadın, %54,7'sini (n=58) erkek, %55,7'sini (n=59) bekar, %44,3'ünü (n=47) evli, %45,3'ünü (n=48) 0-3 yıl çalışan, %24,5'ini (n=26) 4-7 yıl çalışan, %12,3'ünü (n=13) 8-11 yıl çalışan, %17,9'unu (n=19) 12 yıl ve üzeri çalışan öğretmenler, %2,8'ini (n=3) alt gelir grubu, %19,8'ini (n=21) alt-orta gelir grubu, %63,2'sini (n=67) orta gelir grubu, %14,2'sini (n=15) orta-üst gelir grubu oluşturmaktadır. Öğretmenlerin yaşları 23 ile 51 arasındadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında veriler kişisel bilgi formu ve öz-güven ölçeği Google Form aracılığıyla online olarak doldurulması sağlanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Cinsiyet, yaş, medeni durum, hizmet yılı ve gelir düzeyi olmak üzere 5 sorudan oluşmaktadır.

Öz-Güven Ölçeği: Akın (2007) tarafından geliştirilen ve bireylerin öz-güven düzeylerini ölçen 33 maddeden oluşan öz-güven ölçeği, 5'li Likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. İç öz-güven ve dış öz-güven olarak iki alt boyuttan oluşmaktadır.

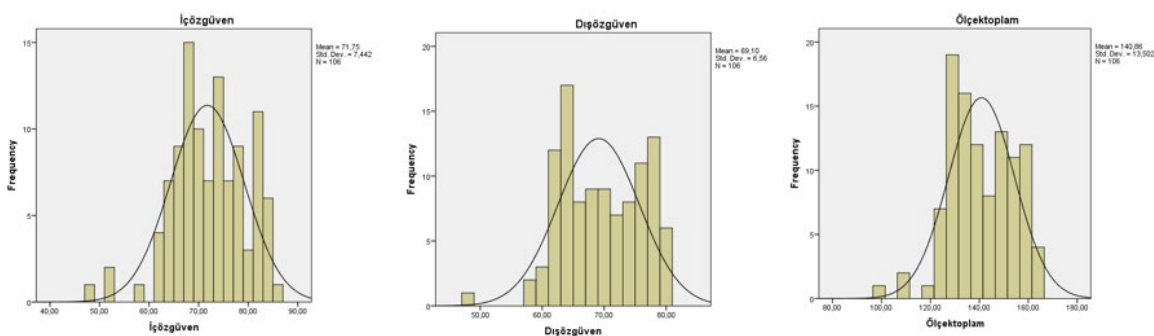
Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında öğrencilerin veri toplama araçlarına vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda öncelikle veri setinin dağılımı incelenmiştir. Bu doğrultuda öncelikle çarpıklık ve basıklık katsayısı hesaplanmıştır. Değişkenlerin normallik varsayımı için hesaplanan

çarpıklık-basıklık katsayıları incelendiğinde katsayıların -1 ile +1 arasında değer aldığı (Öz-Güven Ölçeği Toplamı: Çarpıklık=-,240; Basıklık=-,247; Öz-Güven Ölçeği alt boyutlarından iç öz-güven: Çarpıklık=-,456; Basıklık=,485; dış öz-güven: Çarpıklık=-,163; Basıklık=-,496). Bütün ölçek ve alt boyutları normal dağılım göstermiştir. Normallik varsayımının incelenmesi amacıyla ayrıca histogram grafiği incelenmiştir. Sonuçlar Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1

Değişkenlere İlişkin Oluşturulan Histogram Grafiği

Tablo 2.’de ölçeklere ait puan dağılımlarının homojen dağılıp dağılmadığına yönelik Levene istatistiği sonuçlarına bakıldığında ölçeklerden elde edilen puanların homojen dağıldığı görülmektedir.

Tablo 2

Öğretmenlerin Ölçekten Aldıkları Puanların Normalliğine İlişkin Çarpıklık, Basıklık ve Levene Homojenlik Testi Sonuçları

N=106	Homojenlik Testi				
	Çarpıklık	Basıklık	Levene İstatistiği	p	
Öz-Güven Ölçeği	İç öz-güven	-,456	,485	0,019	,312
	Dış öz-güven	-,163	-,496	1,401	,701
	Toplam	-,240	-,247	0,422	,457

Test varyanslarının homojenliği yani Levene homojenlik testine ait dağılım Tablo 2’de incelendiğinde Levene İstatistiği $p > ,05$ ’e göre puan dağılımına ait test varyanslarının homojen dağıldığı yani homojenlik varsayımının sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğe ait puan dağılımının sürekli veri olduğu ve eşit aralıklı ölçek düzeyinde olduğu görülmektedir. İki örneklemin (grup) birbirinden bağımsız olması, bağımlı değişkenlerin aralık veya oran ölçek

düzeyinde ölçülmüş olması, normallik ve homojenlik varsayımlarının sağlanması parametrik test varsayımlarını karşılamaktadır (Köklü, Büyüköztürk & Bökeoğlu, 2007, s. 152-161).

Öğretmenlerin iki kategorili olan demografik özelliklerine (cinsiyet, medeni durum) göre ölçeklerden aldıkları puanlar arasındaki farklılığı test etmede Independent-Samples (Bağımsız Örneklemeler) t-Testi analizi kullanılmıştır. Öğretmenlerin ikiden fazla kategorili olan demografik özelliklerine (hizmet yılı, gelir) göre ölçeklerden aldıkları puanlar arasındaki farklılığı test etmede One-Way ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizinde ikiden fazla grup olan değişkenler bağlamında manidar farklılık çıkması durumunda grupların karşılaştırılması için çoklu karşılaştırma (Post Hoc) testlerinden Tukey testi seçilmiştir (Can, 2014, s. 152).

Bulgular

Tablo 3

Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Öz-Güven Ölçeği Toplamı ve Alt Boyutları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Samples t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	T	sd	p
İç öz-güven	Kadın	48	72,56	6,90	1,017	104	,312
	Erkek	58	71,08	7,85			
Dış öz-güven	Kadın	48	69,37	5,92	0,386	104	,701
	Erkek	58	68,87	7,08			
Toplam	Kadın	48	141,93	12,39	0,747	104	,457
	Erkek	58	139,96	14,39			

Tablo 3. incelendiğinde öğretmenlerin cinsiyetlerine göre öz-güven ölçeği toplamı ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 4

Öğretmenlerin Medeni Durumuna Göre Öz-güven Ölçeği Toplamı ve Alt Boyutları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Samples t-Testi Sonuçları

	Medeni D.	N	\bar{X}	S	T	sd	p
İç öz-güven	Bekar	59	72,77	7,84	1,600	104	,113
	Evli	47	70,41	6,77			
Dış öz-güven	Bekar	59	69,98	6,34	1,557	104	,123
	Evli	47	68,00	6,72			
Toplam	Bekar	59	142,76	13,55	1,640	104	,104
	Evli	47	138,46	13,18			

Tablo 4. incelendiğinde öğretmenlerin medeni durumlarına göre öz-güven ölçeği toplamı ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 5

Öğretmenlerin Hizmet yılına Göre Öz-Güven ölçeği Toplamı ve Alt Boyutları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Hizmet Y.	N	\bar{X}	S	F	sd	p
İç öz-güven	0-3 yıl	48	71,37	7,62	0,155	3 102 105	,926
	4-7 yıl	26	72,57	7,93			
	8-11 yıl	13	71,38	7,81			
	12 + yıl	19	71,84	6,45			
Dış öz-güven	0-3 yıl	48	68,85	6,23	0,404	3 102 105	,750
	4-7 yıl	26	70,23	7,03			
	8-11 yıl	13	69,15	7,99			
	12 + yıl	19	68,15	5,91			
Toplam	0-3 yıl	48	140,22	13,23	0,238	3 102 105	,870
	4-7 yıl	26	142,80	14,48			
	8-11 yıl	13	140,53	15,54			
	12 + yıl	19	140,00	12,08			

Tablo 5. İncelendiğinde öğretmenlerin hizmet yılı ile öz-güven ölçeği toplamı ve alt boyutları arasında anlamlı farklılık bulunmadığı görülmektedir. Başka bir anlatımla hizmet yılı öğretmenlerin özgüvenlerini etkilememektedir.

Tablo 6

Öğretmenlerin Gelir Düzeyine Göre Öz-Güven ölçeği Toplamı ve Alt Boyutları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) Sonuçları

	Gelir	N	\bar{X}	S	F	sd	p	Anlam lı Fark
İç öz-güven	Alt	3	72,00	9,53	2,974	3 102 105	,035 *	2-4
	Alt-Orta	21	70,04	6,65				
	Orta	67	71,14	7,22				
	Orta-Üst	15	76,80	7,72				
Dış öz-güven	Alt	3	69,66	8,62	2,566	3 102 105	,059	---
	Alt-Orta	21	66,90	5,99				
	Orta	67	68,92	6,43				
	Orta-Üst	15	72,86	6,52				
Toplam	Alt	3	141,66	17,95	2,948	3 102 105	,036 *	2-4
	Alt-Orta	21	136,95	12,20				
	Orta	67	140,07	13,07				
	Orta-Üst	15	149,66	13,93				

*p<,05

Tablo 6. İncelendiğinde öğretmenlerin gelir düzeyleri ile öz-güven ölçeği toplamı $F(3-102-105)=2,948$, $p=,036<,05$ 'e ve alt boyutu olan iç öz-güven arasında $F(3-102-105)=2,974$, $p=,035<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin gelir düzeyi ile diğer alt boyut olan dış öz-güven arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır.

Tartışma ve Sonuç, Öneriler

Bu araştırma, İstanbul Esenyurt ortaokul ve liselerde görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin özgüven düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, hizmet yılı ve gelir düzeyini tanımladığı kategori değişkenleri açısından incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Ortaya çıkan bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ile ilgili literatür çerçevesinde tartışılarak araştırma detaylandırılmıştır.

Araştırma sonucunda, beden eğitimi öğretmenlerinin özgüven düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmamakta; kadın ve erkek beden eğitimi öğretmenlerinin özgüven düzeylerinin birbirine benzer olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde araştırmamıza benzer sonuçların çıktığı görülmektedir (Kaya vd., 2010; Meriç, 2014). Esentaş ve arkadaşları (2017)'nin araştırma verilerine göre, gençlik kampı kadın lider adaylarının özgüven düzeylerine ilişkin görüşlerinin genel olarak yüksek olduğu, Atılgan'ın 2018 yılında yaptığı "beden eğitimi öğretmenleri ve antrenörlerin özgüven düzeyleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi" isimli çalışmasında ise cinsiyet değişkeni bakımından ölçeğin geneli ve iç özgüven alt boyutları benzer sonuç gösterirken; dış özgüven alt boyutunda erkeklerin lehine bir farklılık bulunarak çalışmamıza karşıt sonuçların ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada cinsiyet değişkenine göre özgüven duygusu üzerinde farklılık olmaması öğretmenlerin aynı ilçede yaşamaları, benzer eğitim ve deneyimlere sahip olduklarına bağlanabilir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin özgüven düzeyleri ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmamakta; evli ya da bekar olma durumu özgüven düzeylerini etkilememektedir. Bu değişkene ait tartışma yapacak bir çalışma bulunamamıştır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin özgüven düzeyleri ile hizmet yılı değişkeni arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Cengiz ve arkadaşları (2014) tarafından yapılan "beden eğitimi öğretmenlerinin öz-güven ve boyun eğici davranışlarının incelenmesi" adlı çalışmalarında da benzer sonucun çıktığı ve hizmet yılı farklı dahi olsa, öğretmenlerin okul ortamında karşılaştıkları olumsuz koşullar, problemlere karşı umutsuzluk düzeylerinin

farklılaşmadığı, benzer veya ortak davranışlar sergiledikleri şeklinde yorumladıkları görülmektedir. Kurtuldu (2007), Bağdiken ve Akgündüz (2018) tarafından yapılan çalışmalarda ise tam tersi sonucun ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin özgüven düzeyleri ile kendini tanımladıkları gelir durumu kategorisi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Gelir düzeyi arttıkça özgüvenin de arttığı sonucuna varılmıştır. Literatürdeki birçok çalışma bu sonucu destekler niteliktedir (Cengiz ve ark., 2014; Bağdiken ve Akgündüz, 2018).

Sonuç olarak, özgüven ile ilgili yapılan alanyazın taraması sonucunda öğretmenlerin iş koşulları ile ilgili çok az araştırma yapıldığı görülmüştür. Yapılan araştırmaların ise daha çok teknoloji alanında yoğunlaştığı söylenebilir. Bu bakımdan öğretmenlerin özgüvenleriyle ilgili çalışmaların artırılması, alanyazının genişletilmesi gerektiği düşünülmektedir. Çalışma özelinde beden eğitimi öğretmenlerine yönelik sadece birkaç araştırmaya rastlandığı ve bu sınırlı sayının da artırılması gerekliliğinden söz etmek mümkündür.

Beden eğitimi öğretmenlerinin örgütsel düzeyde öz-güveni arttırmak için, öncelikle bireysel anlamda kendi amaçlarını oluşturmaları konusunda olanak sağlanmalıdır. Bu doğrultuda beden eğitimi öğretmenlerine, kendi uzmanlık alanları ile ilgili yeni fikirlere açık olma, farklı düşünme becerilerini geliştirme ve fikirlerini özgürce paylaşabilmelerini sağlayan kendine olan güven duygusunu geliştirme konusunda bilgilendirme ve hizmetiçi eğitim seminerleri düzenlenebilir.

Araştırmadaki gelir düzeyi arttıkça öz-güvenin de artış gösterdiği sonucuna dayanılarak beden eğitimi öğretmenlerinin lisansüstü eğitim yapmaları önerilebilir. Böylece hem bireysel tatmin ve öz-güven hem de maddi yönden öz-güvenin artış göstereceği söylenebilir.

Sonraki yapılacak çalışmalar için bazı öneriler verilebilir. Araştırma evreninin daha geniş tutularak ve farklı değişkenler eklenerek yapılabilir. Farklı illerde görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ile ya da farklı branştaki öğretmenler ile karşılaştırma yapılabilir.

Kaynakça

- Akın, A. (2007). Öz güven ölçeği'nin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2): 165-175.
- Atılğan, D. (2018). Beden eğitimi öğretmenleri ve antrenörlerin özgüven düzeyleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(4).

- Bağdiken, P., Akgündüz, D. (2018). Fen bilimleri öğretmenlerinin teknolojik pedagojik alan bilgisi özgüven düzeylerinin incelenmesi. *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF)*, 38(2).
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2016). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, A. (2014). SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi (2. Baskı). Ankara: Pegem.
- Cengiz, R., Arslan, F., Şahin, E. (2014). Beden eğitimi öğretmenlerinin öz-güven ve boyun eğici davranışlarının incelenmesi. *Turkish Journal of Education*, 3(3): 4-10. doi: 10.19128/turje.181083.
- Esentaş, M., Işıkgöz, E. Doğan, P. K., Şahin, H. M., (2017). Gençlik kampı kadın lider adaylarının özgüven düzeyleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(1): 315-328.
- Gümüşdağ, H., Kartal, A. (2020). Investigation of self confidence levels of high schools students playing in school teams. *The Online Journal Of Recreation and Sports*, 9(1): 30-37.
- Hesmondhalgh, T. (2011). The Confident Teacher–how to appear confident... Even when you aren't. Retrieved from <https://www.creativeeducation.co.uk/theconfident-teacher-how-to-appear-confident-even-when-you-arent/> (20 Haziran 2022 tarihinde erişim sağlanmıştır).
- Karasar, N. (2005). Bilimsel araştırma yöntemi (15. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, Z., Emre, İ., Kaya, O. N. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının teknolojik pedagojik alan bilgisi (TPAB) açısından öz-güven seviyelerinin belirlenmesi. *9. Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, 20(22): 643-651.
- Koyuncu-Şahin, M. (2015). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Özgüvenleri ve Mesleki Tutumlarının İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Kurtuldu, P. S., (2007). İlköğretim okulu yöneticilerinin özgüven düzeyleri ile liderlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Meriç, G. (2014). Fen ve teknoloji öğretmen adaylarının teknolojik pedagojik alan bilgisi konusunda öz güven seviyelerinin belirlenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(2): 352-367.
- Özbey, Ç. (2004). Çocuk sorunlarına yapıcı çözümler. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Soner O. (1995). Aile uyumu, öğrenci özgüveni ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

YALOVA ÜNİVERSİTESİ SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ
YALOVA UNIVERSITY JOURNAL OF SPORTS SCIENCES

CİLT: 2 SAYI: 1 YIL: 2023

GELİŞ TARİHİ(RECEIVED): 23.01.2023

KABUL TARİHİ(ACEPTED): 21.03.2023

YAYIN TARİHİ(PUBLISHED): 27.03.2023

Kick Boks Sporcularının Liderlik Yönelimi

İsmail Ozan ÜNLÜ¹, Seyhan HASIRCI²

¹Jandarma Genel Komutanlığı, Ankara/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0001-7063-7427>

²Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0003-4859-0479>

ORJINAL MAKALE

Özet

Bu araştırma, kick boks sporcularının kişilik özellikleri ile liderlik yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya, 2021-2022 yıllarında Kick Boks, branşında Türkiye şampiyonası düzeyinde mücadele eden, 145 kadın, 363 erkek olmak üzere toplam 508 sporcu katılmıştır. Katılımcılara araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu yanında, Friedman ve Rosenman (1974) tarafından geliştirilen, Aktaş (2001) Türkçeye uyarlanan A tipi ve B Tipi Kişilik Tipolojileri Envanteri ve Dursun, Günay ve Yenel (2019) tarafından geliştirilen liderlik yönelimi ölçeği kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, yüzde, frekans, t testi, ANOVA testi kullanılmıştır. ANOVA Analizinde belirlenen farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının tespitinde tukey Testi, kişilik özellikleri ile cinsiyet rolleri arasındaki ilişkinin belirlenmesinde Korelasyon analizi kullanılmıştır. Sonuç olarak, kick boks sporcularının spora başlamasında beden eğitimi öğretmenin ve babanın etkili olduğu, rol model olan kişinin güçlü, lider ve anlayışlı kişilik özelliğinin yüksek değerlerde olduğu belirlenmiştir. Kick Boks sporcular A tipi kişilik özellikleri göstermektedir. Sporcuların cinsiyet Değişkenine göre liderlik alt boyutlarının tümünde istatistiksel olarak anlamlı farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır ($p<0.05$). Milli sporcuların liderlik puan ortalamalarının milli sporcu olmayan katılımcılara göre yüksek olduğu görülmüştür. Yaş değişkenine göre 17 ve altı yaş katılımcıların kişilik puan ortalamaları diğer yaş guruplarına oranla düşük olduğu görülmüştür. Tecrübesi ve yaşı büyük olan bireylerin ortalamalarının yüksek olduğuna rastlanmıştır. Kick boks sporcularında liderlik ve kişilik özellikleri birbirleriyle pozitif ve anlamlı yönde ilişki bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Kick Boks, Liderlik, Kişilik

Leadership Order of Kick Boks Athletes

Abstract

This research examined the relationship between the personality traits and leadership orientations of kickboxing athletes. General screening model was used in the study. A total of 508 athletes, including 145 women and 363 men, participated in the survey, which competed at the kickboxing and Turkish championship level in 2021-2022. In addition to the personal information form prepared by the researcher, the participants were presented with the Inventory of Type A and Type B Personality Typologies developed by Friedman and Rosenman (1974) and adapted to Turkish in Aktaş (2001) and the leadership orientation scale developed by Dursun, Gunay, and Yenel (2019). Percentage, frequency, t-test, and ANOVA tests were used to evaluate the data. Tukey Test was used to determine which groups the difference determined in the ANOVA Analysis originated from; correlation analysis was used to determine the relationship between personality traits and gender roles. As a result, it was determined that the physical education teacher and the father were effective in kickboxing athletes' starting sports. The role model's strong leadership and understanding of personality traits were high. Kick Boxers show type A personality traits. It was concluded that the athletes differed statistically in all the leadership sub-dimensions according to the gender variable ($p<0.05$). National athletes' average leadership scores have been observed to be higher than non-national athletes. According to the age variable, the average personality score of participants aged 17 and under was lower than that of other age groups. The average of individuals with older experience and age has been found to be high. Kickboxers' leadership and personality traits were positively and significantly related.

Keywords: *Kick Boks, Personality, Leadership*

Giriş

Spor, rakip ile mücadele sırasında rakibi yenmek ve bunun sonucunda da güç elde etmek gibi kişilerin bilinçaltında var olan duyguları tatmin etmeyi amaçlayan ve tatmin edici çerçeve içerisinde kuralları olan; kişiyi sosyalleştiren, bütünleştiren ve ruhi, fiziki rekabeti temel alan hareketlerin ve tutumların tamamıdır (Şahin, 2002).

Sporcuların liderlik ve kişilik özelliklerini belirlemek için yapılan çalışmaların önemi gün geçtikçe artmaktadır. Liderlik ve kişilik kavramları tüm alanlarda olduğu gibi spor yönetimi alanını da ilgilendiren konulardır. Spor yöneticileri takımlarının başarıları için çalışmaktadırlar. Bu başarıyı sağlayabilmek için takım bireylerinin sadece fiziksel yeteneklerinin yetmeyeceğini bunun yanında psikolojik faktörlerin de önemli olduğunu bilmektedirler. Liderlik ortak amaca ulaşmak üzere bir bireyin grup içerisinde yer alan diğer bireyleri etkileme süreci olarak tanımlanmaktadır (Northouse, 2016).

Günümüzde gelişen faktörlerle birlikte spor ve sporla alakalı araştırmalar ve incelemeler bilimsel olarak araştırma konusu olmaya başlamıştır. Sporla bağlantılı olarak müsabaka, rekabet ve rekabete dayalı alanlarda yapılan araştırmaların ortaya çıkartmış olduğu kişilik özelliklerinin yanında liderlik özellikleri ve liderliğin alt basamakları da incelenme konusu olmuştur. Özellikle grup çalışmalarında ve takım yönetimi altında görülen liderlik kavramı, spor branşlarında da kendisini göstermektedir. Takım içerisinde liderlik incelemeleri, olumlu ve olumsuz yönden takımı yönetme motivasyonu gibi durumlar spor yönetimi araştırmalarında incelenen bir durumdur. Bir gruba ya da takıma liderlik yapan kişinin özelliklerinin yanı sıra, grup ve takımın bir amaç doğrultusunda bir araya gelerek lider tarafından belirli birtakım lider özelliklerinin de yönlendirilmesiyle olan süreç şeklinde tanımlanmıştır (Northouse, 2016).

Liderliğin antrenör tarafından yapıldığı bir topluluğun içinde hem fiziksel hem de psikolojik olarak takım lider tarafından etkilenir ve bu doğrultuda liderin vasıfları çevresinde hareket edilir. Bu durumu inceleyen spor bilimi araştırmaları yapan spor psikologları, kişiliğin spor gelişinde ve ilerlemesinde bağlantı olduğunu saptamışlardır (Vanden, Auweele, Rzewnicki vd., 1993).

Müsabaka sırasında ya da bir rekabet anında sporcunun liderlik tutumları; örnek olma, cesaret verme ve zor anlarda nasıl tepkiler verileceği konusunda, takımı içerisinde olan sporculara yansır ve liderin tutumlarına göre takımın şekillenme durumu meydana gelebilir (White, 2006). Sporcunun başarılı olmasındaki en büyük faktörün motivasyon olduğunu düşündüğümüz zaman, sporcuya verilen motive edici destek, sporcunun başarısında büyük yer

kaplamaktadır. Özellikle bireysel sporlarda Müsabaka sırasında antrenör tarafından verilen sözlü motive oldukça olumlu bir durumdur (Conray, Kaye ve Coatsworth, (2006).

Kişilerin düşünceleri; davranışları, duyguları, var olan yetenekleri, algıları ve olaylara karşı tepkileri kişiden kişiye değişiklik göstermektedir. Kişilerde değişiklik gösteren bu tür özellikler, kişide olan karakteristiğe sebep olmuştur. Kişilik; farklı kişilere, aynı tutumda sergilenen durumların farklı bir şekilde tepkime yatmasını doğurur. Kişilik özelliğine göre verilen farklı tutumlar, kültürel ve çevresel olarak aynı yerde gelişen kişilerde bile farklılıklar saptanmıştır. Kişilik üzerine çalışmalar yapan uzmanların saptamaları doğrultusunda A ve B tipi kişilik örüntüleri ortaya çıkmıştır. A ve B tipi kişiliğin ikiye ayrılmasında öncü olan Meyer Friedman ve Rosenman'ın gözlemleri ile ilk çalışmalar yapılmıştır (Durna, 2010).

Bireylerin sahip oldukları özellikler doğrultusunda kişilik özellikleri, kişide görülür bir şekilde ortaya çıkar. Rekabetçi, hırslı, iddialı, neşeli, mutlu, hüzünlü, umursamaz, sakin vb. kişilik özellikleri; kişinin ne tarz yapıda olduğunu belirtir unsurlardandır. Bu tarz farklı tavırları sergileyen insanların kişiliğini inceleyen uzmanlar, farklı tanımlamalar ve görüş farklılığı ortaya koymuşlardır (Özsoy ve Yıldız, 2013).

Kişiliğin oluşumunda doğuştan gelen ya da bireyin hayatında daha sonraları konuşma, düşünme, tutum ve tavırlar, karşı koyma eğilimi gibi unsurların elde edilmesi ile kişilerin birbirinden farklılaştığını görürüz. Bu farklılaşma ile kişiler birbirinden ayrılır ve kendi kişisel özellikleri ile kişi tanımlanır (Güney, 2015). Çevre, sosyallik, toplum ve biyolojik açıdan alınan genler ile kişilik oluşur. Bu unsurlar bir ilerlemeli süreç içerisine bağlıdır (İnanç ve Yerlikaya, 2017).

Dövüş sporları yapan sporcuların kişilik özelliği ve liderlik özellikleri ile ilgili yurt dışında ve yurt içinde çok az çalışmaya rastlanmaktadır. Dövüş sporu yapan sporcularda kişilik ve liderlik özelliklerinin incelenmesi, ilgili literatüre katkı sağlayacağı; spor bilimleri alanında dövüş sporcularının incelendiği çalışmalarda yararlı olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle bu araştırmada sporcuların kişilik özellikleri ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Biçimlendirmeyi bozmadan bu kısmı silip yerine kendi metninizi yazabilirsiniz. Bu bölümde, araştırmanızın yönteminden bahsediniz. Yöntemi ihtiyaç halinde kaynak kullanarak tanımlayınız. Tanım çerçevesinde izlediğiniz süreci adım adım yazınız. Metni iki

yana yazlı, Times New Roman, önce 0nk, sonra 8nk, 1,5 satır aralığı ayarlarında yazınız. “Paragraftan Sonra Boşluk Ekle” özelliğini açık hale getiriniz. Biçimlendirmeyi bozmadan bu kısmı silip yerine kendi metninizi yazabilirsiniz.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmanın amacı kickboks sporcuların kişilik özellikleri ile liderlik yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacı ile yapılmıştır. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem / Çalışma Grubu

Kick boks Federasyonu lisanslı mücadele eden 17 yaş üstü lisanslı, aktif sporcuların gönüllülük esasına dayalı, rastgele örnekleme yöntemiyle seçilmiş olan 145 kadın, 363 erkek toplam 508 sporcudan oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmaya katkı sağlayan katılımcılara, araştırmacı tarafından hazırlanan çeşitli özellikleri belirlemek adına demografik bilgiler formunda; yaş, cinsiyet, milli sporcu durumu, eğitim durumu, sıklığı, gelir düzeyi, ailenin gelir düzeyi, spora başlamanıza neden olan kişi, büyüdüğünüz sosyal çevre, anne-baba eğitim düzeyi soruları olmak üzere 11 maddeden oluşan bilgi formu kullanılmıştır.

Katılımcıların liderlik yönelimlerinin tespit edilebilmesi için, Dursun, Günay ve Yenel (2019) tarafından geliştirilmiş olan “Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek “Politik Liderlik”, “İnsan Kaynaklı Liderlik”, “Karizmatik Liderlik” ve “Yapısal Liderlik” olmak üzere dört alt boyut toplam 19 maddeden oluşmaktadır. Ölçek formundaki maddeler “Tamamen Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum”, “Tamamen Katılıyorum” şeklinde 5’li likert tipinden oluşmaktadır. Çok yönlü liderlik ölçeği ile elde edilen verilerin iç güvenilirliği Cronbach Alpha katsayısı ile test edilmiştir. Politik liderlik alt boyutu için $\alpha = .820$, insan kaynaklı liderlik alt boyutu için $\alpha = .771$, karizmatik liderlik alt boyutu için $\alpha = .808$ ve yapısal liderlik alt boyutu için $\alpha = .815$ olarak tespit edilmiştir. Çok yönlü liderlik yönelimleri toplam puanı için ise $\alpha = .92$ olarak tespit edilmiştir.

Çalışmada A Tipi ve B Tipi Kişilik tiplerinin belirlenmesinde, 7 ifadeden oluşan 8’li likert tipi (8 dereceli) ve iki zıt kutuplu Bortner Derecelendirme Ölçeğinin kısa formu (1966) BRS (Bortner Rating Scale) (Luthans, 2011) kullanılmıştır. Kullanılan ölçek daha önce Aktaş (2001), Özsoy ve Yıldız (2013) tarafından kullanılmıştır. Ölçek sonucu elde edilen toplam puan

3 ile çarpılarak değerlendirme yapılmaktadır (en yüksek puan 168, en düşük puan 21'dir). Katılımcının puanı 100 'den fazla ise A Tipi kişilik, 100'den az ise katılımcının B Tipi kişilik olduğuna karar verilmektedir (Aktaş, 2001).

Verilerin Toplanması

Verilerin Analizi (İkinci Seviye Başlık, Bold, İtalik)

Verilerin analizinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Çalışmada kategorik değişkenleri incelemek için frekans analizi yapılmıştır. Ölçeklerden elde edilen 47 puanların iki kategorili değişkenlerdeki farklılığını incelemek için Bağımsız Örneklem t-Testi, üç ya da daha çok kategorili değişkenlerdeki farklılığı incelemek için ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) kullanılmıştır.

Araştırmanın Etiği

Araştırmaya 2018-2019-2020 sezonu Türkiye Kıcboks Şampiyonasında yer alan toplam 508 sporcuya ulaşılmıştır. Kıcboks sporcularından uygulamayı gönüllü olarak kabul eden sporculara, araştırmanın bilimsel nitelik taşıdığı ve bu nedenle verecekleri bilgilerin doğru olmasının son derece önemli açıklandığıdır.

Bulgular

Bu bölümde ölçeklerin korelasyon sonuçları ve ölçekler ile demografik değişkenler arasındaki ilişkilere yönelik analizler sunulmuştur. Elde edilen analiz sonuçlarına uygun olarak ölçekler ve katılımcılara dair veriler ve yorumlamalara yer verilmiştir.

Tablo 1

Çalışmaya Katılan Sporcuların Cinsiyet Değişkenine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
Cinsiyet	Kadın	145	28,5
	Erkek	363	71,5
	Toplam	508	100,0

Tablo 1'de görüldüğü üzere, araştırmaya 145'i kadın sporcu katılımcıların %28,5'ini, 363 erkek sporcu ise araştırmanın %71.5 ini oluşturmaktadır.

Tablo 2

Çalışmaya Katılan Sporcuların Spor Yaşlarına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
Yaş	17 ve altı	22	4,3
	18-21	80	15,7
	22-25	173	34,1
	26-30	187	36,8
	31 ve üzeri	46	9,1
	Toplam	508	100,0

Tablo 2’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan sporcuların %4,3 17 yaş ve altı, %15,7 18-21 yaş, %34,1 22-25 yaş, %36,8 26-30 yaş, %9,1 31 ve üzeri yaş aralığındadır.

Tablo 3

Çalışmaya Katılan Sporcuların Milli sporcu Olma durumlarına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
Milli Sporcu	Evet	152	29,9
	Hayır	356	70,1
	Toplam	508	100,0

Tablo 3’de görüldüğü üzere,araştırmaya katılan sporcuların %29,9 milli sporcu, % 70,1 milli sporcu olmadığı görülmektedir.

Tablo 4

Çalışmaya Katılan Sporcuların Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
Eğitim Durumu	Lise ve altı	99	19,5
	Ön lisans	62	12,2
	Lisans	317	62,4
	Lisansüstü	30	5,9
	Toplam	508	100,0

Tablo 4’de görüldüğü üzere,çalışmaya katılan sporcuların eğitim durumu dağılımları lise ve altı %19,5,Ön lisans %12,2 Lisans %62,4 Lisansüstü ise %5,9 olduğu görülmektedir

Tablo 5

Çalışmaya Katılan Sporcuların Gelir DurumuDeğişkenine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
Gelir Durumu	Dar gelirli	146	28,7
	Orta Düzey	340	66,9
	Yüksek Gelir	22	4,3
	Toplam	508	100,0

Tablo 5’de görüldüğü üzere sporcuların gelir durumu değişkenine ilişkin dağılımları, dar gelirli %28,7, orta düzeyde %66,9, yüksek gelir ise %4,3 olduğu saptanmıştır.

Tablo 6

Çalışmaya Katılan Sporcuların Aile Gelir Düzeyi Değişkenine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
AİLE GELİR DÜZEYİ	Dar gelirli	124	24,4
	Orta Düzey	373	73,4
	Yüksek Gelir	11	2,2
Toplam		508	100,0

Tablo 6’da görüldüğü üzere, sporcuların aile gelir düzeyleri dağılımları ise, dar gelirli %24,4, orta düzeyde %73,4, yüksek gelir ise %2,2 olduğu görülmektedir.

Tablo 7

Çalışmaya Katılan Sporcuların Spora Başlamasına Neden Olan Kişilere İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
Spora Başlamasına Neden Olan Kişi	Anne	50	9,8
	Baba	126	24,8
	Beden Eğitimi Öğretmeni	148	29,1
	Arkadaş	38	7,5
	Toplam	508	100,0

Tablo 7’de görüldüğü üzere, sporcuların spora başlamasına sağlayan kişi olarak en yüksek %29,1 ile beden eğitimi öğretmeni olduğu görülmektedir. Sırasıyla %24,8 ile baba, %9,8 ile anne, % 7,5 ile arkadaş olduğu saptanmıştır.

Tablo 8

Çalışmaya Katılan Sporcuların Büyüdüğü Sosyal Çevre Değişkenine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
Büyüdüğü Sosyal Çevre	Köy	52	10,2
	İlçe	132	26,0
	İl	324	63,8
	Toplam	508	100,0

Tablo 8’de görüldüğü üzere, çalışmaya katılan sporcuların büyüdüğü sosyal çevre değişkenine göre sırasıyla, il %63,8, ilçe %26, köy ise %10,2 ile dağılım göstermektedir.

Tablo 9

Çalışmaya Katılan Sporcuların Anne ve Baba Eğitim Düzeylerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
Anne	İlkokul	249	49,0
	Ortaokul	111	21,9
	Lise	112	22,0
	Üniversite	36	7,1
	Toplam	508	100,0
Baba	İlkokul	152	29,9
	Ortaokul	116	22,8
	Lise	139	27,4
	Üniversite	101	19,9
	Toplam	508	100,0

Tablo 9’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan sporcuların anne eğitim düzeyi, %49’u ilkökul, %21,9’u ortaokul, %22’si üniversite; baba eğitim düzeyi, %29,9’u ilkökul, %22,8’i ortaokul, %27,4’ü lise, %19,9’u üniversitedir. Sporcuların, anne ve baba eğitim düzeyinin üniversite düzeyinde düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 10

Çalışmaya Katılan Sporcuların Sıklet Dağılımı Değişkenine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
Sıklet Dağılımı	Hafif Sıklet	110	21,7
	Orta Sıklet	137	27,0
	Ağır Sıklet	261	51,4
	Toplam	508	100,0

Tablo 10’da görüldüğü üzere sporcuların sıklet dağılımları sırasıyla, % 51,4 ağır sıklet, %27 orta sıklet, %21,7 hafif sıklet olduğu görülmektedir.

Tablo 11

Çalışmaya Katılan Sporcuların Kişilik Tipleri Dağılımı Değişkenine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		N	%
Kişilik Tipleri	B tipi kişilik	69	13,6
	A tipi kişilik	439	86,4
	Toplam	508	100,0

Tablo 11’de görüldüğü üzere Sporcuların Kişilik Tipleri Dağılımı, %86,4 ile A tipi kişilik, %13,6 ile b tipi kişilik olduğu görülmektedir.

Tablo 12

Çalışmaya Katılan Sporcuların Cinsiyet Değişkenine göre T Testi Sonuçları

Tablo 12. Çalışmaya Katılan Sporcuların Cinsiyet Değişkenine göre T Testi Sonuçları

	CİNSİYET	N	Ortalama	sd	t	p
Kişilik Tipleri	Kadın	145	1,9103	,28668	1,923	,055
	Erkek	363	1,8457	,36171		
Politik liderlik	Kadın	145	18,6966	5,80747	2,631	,009
	Erkek	363	17,0138	6,76866		
İnsan kaynaklı liderlik	Kadın	145	19,7448	6,09050	2,873	,004
	Erkek	363	17,7548	7,39889		
Karizmatik liderlik	Kadın	145	18,6138	5,79893	2,147	,032
	Erkek	363	17,1928	7,07585		
Yapısal liderlik	Kadın	145	15,7310	4,85091	2,406	,016
	Erkek	363	14,3691	6,08606		

Tablo 12’de görüldüğü üzere, kişilik tipleri boyutunda cinsiyet değişkenine göre ($p>0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Politik liderlik, İnsan kaynaklı liderlik, Karizmatik liderlik, ve Yapısal liderlik alt boyutlarında istatistiksel olarak cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır ($p<0.05$).

Tablo 13

Çalışmaya Katılan Sporcuların Milli Sporcu Değişkenine göre T Testi Sonuçları

Tablo 13. Çalışmaya Katılan Sporcuların Milli Sporcu Değişkenine göre T Testi Sonuçları

	Milli Sporcu	N	Mean	Std. Deviation	t	p
Kategorize edilmiş kişilik puanları	Evet	152	1,8684	,33915	,182	,855
	Hayır	356	1,8624	,34501		
Politikliderlik	Evet	152	18,8026	6,05060	2,966	,003
	Hayır	356	16,9354	6,67885		
İnsankaynaklıliderlik	Evet	152	19,5329	6,52648	2,523	,012
	Hayır	356	17,8062	7,28100		
Karizmatikliderlik	Evet	152	18,7763	6,09766	2,580	,010
	Hayır	356	17,0955	6,97294		
Yapısalliderlik	Evet	152	15,6382	5,19494	2,249	,025
	Hayır	356	14,3820	5,99202		

Tablo 13’de görüldüğü üzere, milli sporcu olma değişkenine göre katılımcıların kişilik tiplerine göre istatistiksel olarak farklılık görülmemiştir. Milli sporcu olma değişkenine göre politik liderlik, insan kaynaklı liderlik, karizmatik liderlik ve yapısal liderlik alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Milli sporcuların puan ortalamalarının milli sporcu olmayan katılımcılara göre yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 14

Çalışmaya Katılan Sporcuların Yaş Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçları

ANOVA

		Karelerin Toplamı	df	Karelerin ortalaması	F	p	Farkın Kaynağı
kategorize edilmiş kişilik puanları	Gruplar Arası	1,666	4	,416	3,614	,006	1-2
	Gruplar içi	57,962	503	,115			1-3
	Toplam	59,628	507				1-4
Politikliderlik	Gruplar Arası	169,741	4	42,435	,990	,413	
	Gruplar içi	21565,242	503	42,873			
	Toplam	21734,982	507				
İnsankaynaklıliderlik	Gruplar Arası	205,080	4	51,270	1,017	,398	
	Gruplar içi	25363,975	503	50,425			
	Toplam	25569,055	507				
Karizmatikliderlik	Gruplar Arası	325,366	4	81,341	1,791	,129	
	Gruplar içi	22850,713	503	45,429			
	Toplam	23176,079	507				
Yapısalliderlik	Gruplar Arası	206,501	4	51,625	1,547	,187	
	Gruplar içi	16782,718	503	33,365			
	Toplam	16989,219	507				

Tablo 14’de görüldüğü üzere, yaş değişkenine göre kişilik tipleri altboyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. 17 ve altı yaş katılımcıların kişilik puan ortalamaları diğer yaş guruplarına oranla düşük olduğu görülmüştür. Yaş değişkenine göre liderlik yönelimi alt boyutları açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 15

Çalışmaya Katılan Sporcuların Siklet Değişkenine Göre Anavo Testi Sonuçları

ANOVA

		Karelerin Toplamı	df	Karelerin ortalaması	F	p
kategorize edilmiş kişilik puanları	Gruplar Arası	,014	2	,007	,058	,944
	Gruplar içi	59,614	505	,118		
	Toplam	59,628	507			
Politikliderlik	Gruplar Arası	103,044	2	51,522	1,203	,301
	Gruplar içi	21631,939	505	42,836		
	Toplam	21734,982	507			
İnsankaynaklıliderlik	Gruplar Arası	215,176	2	107,588	2,143	,118
	Gruplar içi	25353,879	505	50,206		
	Toplam	25569,055	507			
Karizmatikliderlik	Gruplar Arası	69,791	2	34,895	,763	,467
	Gruplar içi	23106,288	505	45,755		
	Toplam	23176,079	507			
Yapısalliderlik	Gruplar Arası	58,018	2	29,009	,865	,422
	Gruplar içi	16931,201	505	33,527		
	Toplam	16989,219	507			

Tablo 15’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılım sağlayan sporcuların sıklıklarının kişilik tipleri ve liderlik yönelimi alt boyutları açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 16

Çalışmaya Katılan Sporcuların Değişkenler Arasında Korelasyon Tablosu

		YAŞ	SİKLE T	Kişilik puanları	Politik liderlik	İnsankayna kliderlik	Karizmat ikliderlik	Yapısallid erlik
Kategorize Edilmiş Sıklık	r	,087*						
	p	,049						
	N	508						
kategorize edilmiş kişilik puanları	r	,018	,011					
	p	,688	,808					
	N	508	508					
Politik liderlik	r	,073	-,066	,087*				
	p	,099	,138	,050				
	N	508	508	508				
İnsankaynaklı liderlik	r	,050	-,090*	,100*	,924**			
	p	,264	,042	,024	,000			
	N	508	508	508	508			
Karizmatik liderlik	r	,078	-,053	,095*	,934**	,938**		
	p	,080	,231	,033	,000	,000		
	N	508	508	508	508	508		
Yapısalliderlik	r	,069	-,058	,100*	,924**	,964**	,935**	
	p	,120	,189	,025	,000	,000	,000	
	N	508	508	508	508	508	508	
Ailenin Gelir Düzeyi Nedir?	r	,049	-,039	-,054	,064	,047	,069	,063
	p	,267	,378	,227	,150	,286	,119	,154
	N	508	508	508	508	508	508	508

Tablo 16 incelendiğinde, kişilik tipleri ile liderlik yönelimi alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Yani katılımcılardan A tipi kişilik özellikleri taşıyan sporcuların politik, insan kaynaklı, karizmatik ve yapısal liderlik puanlarının yüksek olduğu görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç, Öneriler

Bu araştırmada kick boks sporcularının bazı demografik özelliklerinin, kişilik özellikleri ve liderlik yönelimlerinin belirlenmesi, kişilik ve liderlik kavramlarının birbirleriyle olan ilişkilerin ortaya konmasına yönelik ölçek verileri ele alınmaktadır. İncelediğimiz çalışmada; Araştırmaya katılan sporcuların %28,5’ini, 363 erkek sporcu ise araştırmanın %71.5 ini oluşturmaktadır (tablo 2). Araştırmaya katılan sporcuların %4,3 17 yaş ve altı, %15,7 18-21 yaş, %34,1 22-25 yaş, %36,8 26-30 yaş, %9,1 31 ve üzeri yaş aralığındadır (tablo 3).Araştırmaya katılan sporcuların %29,9 milli sporcu, % 70,1 milli sporcu olmadığı

görülmektedir(tablo 4).çalışmaya katılan sporcuların eğitim durumu dağılımları lise ve altı %19,5, Ön lisans %12,2 Lisans %62,4 Lisansüstü ise %5,9 olduğu görülmektedir(tablo 5).Sporcuların gelir durumu değişkenine ilişkin dağılımları, dar gelirli %28,7, orta düzeyde %66,9, yüksek gelir ise %4,3 olduğu saptanmıştır (tablo 6).sporcuların aile gelir düzeyleri dağılımları ise, dar gelirli %24,4, orta düzeyde %73,4, yüksek gelir ise %2,2 olduğu görülmektedir(tablo 7).Sporcuların spora başlamasını sağlayan kişi olarak en yüksek %29,1 ile beden eğitimi öğretmeni olduğu görülmektedir. Sırasıyla %24,8 ile baba, %9,8 ile anne, % 7,5 ile arkadaş olduğu saptanmıştır. Kick boks sporu yapan sporcuların spora başlamasında Beden eğitimi öğretmenin etkili olması dikkat çekicidir(tablo 8). Sporcuların spora başlamalarında beden eğitimi öğretmenlerinin ve ailenin büyük etkisi olduğu, uğraştıkları branşa ilgi duymaları önemli etkenler olduğu belirlenmiştir (Bayraktar B,ve Sunay H. (2007), Alibaz ve ark. (2006). Çalışmamız sonucunda da bulgulara paralel olarak kick bokssporcularının spora başlamalarında, beden eğitimi öğretmenin önemli bir etken olduğu saptanmıştır.Çalışmaya katılan sporcuların büyüdüğü sosyal çevre değişkenine göre sırasıyla, il %63,8, ilçe %26, köy ise %10,2 ile dağılım göstermektedir(tablo 9).Araştırmaya katılan sporcuların anne eğitim düzeyi, %49'u ilkököl, %21,9'u ortaokul, %22'si üniversite; baba eğitim düzeyi, %29,9'u ilkököl, %22,8'i ortaokul, %27,4'ü lise, %19,9'u üniversitedir. Sporcuların, anne ve baba eğitim düzeyinin üniversite düzeyinde düşük olduğu görülmektedir (tablo 10).Kick boks sporcularının liderlik ve davranış özelliklerinin incelendiği bir çalışmada anne baba eğitim düzeyine göre sporcuların özerklik özelliği, yapıcı düşünme özelliğinin anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (Algül, 2019).Sporcuların sıklet dağılımları sırasıyla, % 51,4 ağır sıklet, %27 orta sıklet, %21,7 hafif sıklet olduğu görülmektedir (tablo 11).Sporcuların Kişilik Tipleri Dağılımı, %86,4 ile A tipi kişilik, %13,6 ile b tipi kişilik olduğu görülmektedir (tablo 12).Tablo 13 incelendiğinde,kişilik tipleri boyutunda cinsiyet değişkenine göre ($p>0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmamıza paralel olarak, AlFuqaha ve Tobasi (2015) kişilikte cinsiyet değişkinine göre yapmış oldukları çalışmada anlamlı farklılık bulunmamıştır. Kick boks sporcuları üzerine yaptığımız çalışmada çalışmamızla paralellik gösteren başka bir çalışmada Lopez ve Santelices (2012) erkek ve kadın sporcuların kişilik özellikleri arasında anlamlı farklılık olmadığını tespit etmişlerdir. Çalışmamızın aksine Weisberg DeYoung ve Hirsh (2011) ise kişilikte cinsiyet farklılıklarını belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmada dışadönüklük ve uyumluluk alt boyutlarında kadın sporcuların erkek sporculara göre yüksek ortalamaya sahip olduklarını bulmuşlardır. Politik liderlik, İnsan kaynaklı liderlik, Karizmatik liderlik, ve Yapısal liderlik alt boyutlarında istatistiksel olarak kadın sporcuların erkeklere göre daha yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı

farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 13). Özdenek (2015) çalışmasında bireysel ve takım sporuyla uğraşan sporcular ile spor yapmayan bireylerin duygusal zekâ ve liderlik özelliklerinin incelenmesi çalışmasında, araştırmaya katılan takım sporcularının yapıya yönelik liderlik, dönüşümsel liderlik ve karizmatik liderlik alt boyutlarında kadın sporcuların erkeklere göre daha yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı olduğu görülmüştür. Aydın (2016) bireysel ve takım sporuyla uğraşan sporcuların liderlik özellikleri üzerine yaptığı çalışmasında cinsiyet değişkenine ilişkin insan kaynakları çerçevesi alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmuştur. Çelik ve Sünbül (2008)'ün yapmış oldukları çalışmada ise öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre kadınların erkeklere göre daha yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı oldukları görülmektedir. Literatürde yer alan; Özdenek (2015), Aydın (2016) ve Çelik ve Sünbül (2008)'ün çalışmaları yapılan bu çalışmayla paralellik göstermektedir. Kadınlar erkeklere nazaran daha sosyal, çevresi ile işbirlikçi, güvenilir ve rekabetten uzak oldukları söylenebilir (Dayıcan, 2018). Kadınların erkeklere nazaran daha sosyal olması ile bu sonucun ortaya çıkabileceği yorumu getirilebilir. Bununla birlikte bazı araştırmalar çalışmamızın aksine kadınların erkeklere göre daha demokratik ve katılımcı bir liderlik tarzı benimsemelerine rağmen, aralarında önemli oranda farklılık olmadığını ifade etmişlerdir (Eagly ve Johnson, 1990).

Milli sporcu olma değişkenine göre katılımcıların kişilik tiplerine göre istatistiksel olarak farklılık yoktur. Milli sporcu olma değişkenine göre politik liderlik, insan kaynaklı liderlik, karizmatik liderlik ve yapısal liderlik alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Milli sporcuların puan ortalamalarının milli sporcu olmayan katılımcılara göre yüksek olduğu görülmüştür (tablo 14). Konter (2008) çalışmamızdan farklı olarak yapmış olduğu çalışmada futbolcuların ulusal takımlarda oynama sayıları ile hiçbir liderlik algısında anlamlı bir farklılık ortaya koymamıştır. Literatür taraması yapıldığında yaş faktörü değişkeni olarak liderlik yönelimlerine ilişkin araştırmaların az olduğu görülmektedir. Tablo 15'de görüldüğü üzere, yaş değişkenine göre kişilik tipleri alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. 17 ve altı yaş katılımcıların kişilik puan ortalamaları diğer yaş guruplarına oranla düşük olduğu görülmüştür. Dayıcan (2018) masa tenisi sporcularının kişilik özellikleri ilişkisi üzerinde yaptığı çalışmada, yetişkin sporcularının tecrübeye bağlı olarak diğer bireyler ile daha etkili iletişim içerisinde olduğunu, harekete geçme düzeylerinin yüksek olduğu, aynı zamanda yetişkin sporcuların genç sporculara göre daha tecrübeli olmaları onların güvenilir, açık sözlü, sorumluluk almaları ve takım ile iş birliği içerisinde hareket etme özelliklerinin yüksek olduğunu belirtmektedir. Genç sporcuların takım içerisindeki etkileşim düzeyi düşük bireyler olduğu sonucuna ulaşmaktadır. Ancak yaşa bağlı olarak artan deneyimin

değişken olarak kullanıldığı çalışmalara rastlanmaktadır. Dereli (2003) ile McArdle (2008) yaptıkları çalışmalarında tecrübesi ve yaşı büyük olan bireylerin diğer bireylere göre ortalamalarının yüksek olduğuna rastlanmıştır. Literatürde yer alan; Dayıcan (2018), Dereli (2003 ve McArdle (2008)' nin çalışmaları, yapılan bu çalışmayla paralellik göstermektedir.

Yaş değişkenine göre liderlik yönelimi alt boyutları açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Cansoy (2015) yaptığı çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin liderlik özelliklerini incelemiş ve elde ettiği veriler sonucunda öğrencilerinin liderlik özelliklerinin yaş değişkenine göre farklılaşmadığını ifade etmektedir. Tahaoğlu ve Gedikoğlu (2009) yılında öğrencilerin yaş değişkenine göre okul müdürlerinin liderlik rollerini algılamalarına yönelik çalışmasında, çalışmamızla paralel olarak yaş değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığını belirtmektedir.

Araştırmaya katılım sağlayan sporcuların sıklıklarının kişilik tipleri ve liderlik yönelimi alt boyutları açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir (tablo 16). Alanyazına bakıldığında, sporcuların sıklık değişkeni olarak liderlik yönelimlerine ve kişilik özelliklerine ilişkin araştırmaların az olduğu görülmektedir.

Kişilik tipleri ile liderlik yönelimi alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Yani katılımcılardan A tipi kişilik özellikleri taşıyan sporcuların politik, insan kaynaklı, karizmatik ve yapısal liderlik puanlarının yüksek olduğu görülmektedir (tablo 17). Korkmaz (2006) okul yöneticilerinin liderlik tarzları ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, kişilik ile liderlik yönelimleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu sonucuna ulaşmıştır. Yine Dayıcan (2018) ise sporcuların liderlik yönelimleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi adlı çalışmada, liderlik ile kişilik yönelimleri arasında anlamlı farklılık saptamıştır.

Günümüzde başarı, fiziksel etmenlerin etkisi ve psikolojik kazanımlar ile oluşmaktadır. Çalışmamızı destekler nitelikte olan bu araştırmalar kişilik ve liderlik özellikleri ile ilgili çalışmaların artması, bu özelliklerin belirlenmesi ve geliştirilmesine katkı sağlanması açısından oldukça önemli görülmektedir. Yaptığımız bu çalışma ile alanyazına katkı sağlamak hedeflenmektedir.

Araştırmacıların daha fazla ve farklı örneklem grupları ile çalışması önerilmektedir. kişilik özelliklerinin ve liderlik yönelimi araştırmaları farklı spor branşların karşılaştırılması önerilmektedir.

Dövüş sporlarında mücadele eden sporcuların kişilik özelliklerinin ve liderlik yönelimlerinin farklı spor branşlarını yapan sporcular ile karşılaştırılması önerilmektedir.

Çalışmamız spor alanında çalışacak araştırmacılar için başvuru kaynağı olacaktır.

Yapılacak diğer çalışmalarda daha büyük sayıda katılımcıya ulaşıp daha genellenebilir. Farklı değişkenlerinde etkisini liderlik ve kişilik özellikleri üzerinde inceleme yapılabilir.

Kick boks gibi diğer savunma sporlarıyla yapılacak çalışmalarla, kişilik ve Liderlik düzeylerini geliştirecek eğitimler verilebilir.

Kaynakça

- Ağlar S. (2019). Yüksek İrtifada Muay Thai Yapan Sporcuların Oksidatif Stres ve Enzim Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi.
- Akyıldız, H., (2006). Türkiye’de İstihdamın Analitik Dinamiği, Asil Yayıncılık, Birinci Baskı, Ankara.
- AlFuqaha, I. N., ve Tobasi, A. (2015). Creative Thinking of University Teachers in the Age of Intellectual Capital: Is It Affected by Personality Types and Traits? *Journal on Educational Psychology*, 9(2), 8-18.
- Alibaz, A., Gündüz, N., Şentuna, M. (2006). Türkiyede üst düzey taekwondo, karate ve kick-boks sporcularının bu spor branşına yönelmelerine teşvik eden unsurlar, yapma nedenleri ve geleceğe yönelik beklentileri, *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4:3: 91-102.
- Alogan, Y. (2002). Psikolojiye Giriş. Çeviri Arkadaş yayınları, Ankara.
- Alpman, C. (1972). Eğitim Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyunca Gelişimi. Millî Eğitim Basımevi: İstanbul.
- Amatör Kick Boks Müsabaka Talimatı (AMT), (2004). Ankara.
- Atkinson, RL, Atkinson, RC, Smith, EE, Bem, DJ, & Nolen-Hoeksema, S. (2008). Hilgard'ın psikolojiye girişi. Harcourt Brace Koleji Yayıncıları
- Başer, E. (1996). Futbolda Psikoloji ve Başarı, 2. Baskı, Bağırhan Yayınevi, Ankara, s.9.
- Bayraktar, B., Sunay, H. (2007). Türkiye’de Elit Bayan Ve Erkek Voleybolcuların Spora Başlamasına Etki Eden Unsurlar ve Spordan Beklentileri, *Spor metre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2: 63-72.
- Briley, DA ve Tucker-Drob, EM (2014). Kişilik gelişiminde genetik ve çevresel süreklilik: Bir meta-analiz. *Psikolojik Bülten*, 140 (5).
- Bryman A. (1993). *Charisma and Leadership in Organizations*, Eighth Edition, Sage Publications, London, p.56-58
- Bucci, J., Bloom, G. A., Loughhead, T. M., & Caron, J. G. (2012). Ice hockey coaches’ perceptions of athlete leadership. *Journal of Applied Sport Psychology*, 24, 243–259.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik/ Psikoloji Biliminin İnsan Doğasına Dair Söyledikleri*. Çev.: Erguvansarıoğlu, İ. D., İstanbul: Kaknüs Yayınları
- Cansoy, R. (2015). Türkiye’de ortaöğretim okullarındaki öğrencilerin gençlik liderlik özelliklerinin incelenmesi. (Doktora Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Conray, D.E., Kaye, M.P. ve Coatsworth, J.D. (2006). Coaching Climates and the Destructive Effects of Mastery-Avoidance Achievement Goals on Situational Motivation, *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 28, 69-92.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1988). Personality in adulthood: A six-year longitudinal study of self-reports and spouse ratings on the NEO Personality Inventory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(5), 853-863.
- Cüceloğlu, D. (2002). *İnsan ve Davranışı*, 10. Baskı, Remzi Kitapevi: İstanbul.

- D'Intino R.S, Goldsby M.G, Houghton J.G., Neck C.P. (2007). Self-Leadership: A Process for Entrepreneurial Success. Virginia Polytechnic Institute and State University. 13(4): 105-120.
- Daniel J. Ozer and Veronica Benet-Martinez, (2006). Personality And The Prediction Of Consequential Outcomes, *Annu. Rev. Psychol.* 57:401–21.
- Dayıcan, Y. (2018). Türkiye Masa Tenisi Liglerinde Oynayan Sporcuların Liderlik Yönelimleri Ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi-Sağlık Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Dinh, J.E., Lord, R.G., Gardner, W.L., Meuser, J.D., Liden, R.C., & Hu, J. (2014). Leadership theory and research in the new millennium: Current theoretical trends and changing perspectives. *The Leadership Quarterly*, 25, 36-62.
- Doğan, S., Şahşn, F. (2008). “Kendi Kendine Liderlik Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması, Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması”. *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 26(1): 139-164.
- Durna, U., (2005). A Tipi ve B Tipi Kişilik Yapıları ve bu Kişilik Yapılarını Etkileyen Faktörlerle İlgili Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 19(1): s.s. 275-290.
- Dursun, M., Günay, M. ve Yenel, İ. F. (2019). Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 2(2),333-347.
- Eales-White, R. (2006). Devenez un Manager Performant. *L'Express Emissions*.
- Erdoğan, C., (2008). Spor Terimleri Sözlüğü. T.C. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Eren, E., (1993). Yönetim Psikolojisi, Beta Basım Yayım, İstanbul.
- Eys, M., Loughhead, T. M., & Hardy, J. (2007). Athlete leadership dispersion and satisfaction in interactive sport teams. *Psychology of Sport and Exercise*, 8, 281–296.
- Feist, J. (1990), *Theories of personality*. Boston: McGrawHill.
- Filiz, Z. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşmesinde Spora Katılımın Değerlendirilmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt 4, Sayı 3*, 192-203.
- Godwin, J. L, Neck, C.P, ve Houghton, J.J. (1999). The Impact of Thought Self-Leadership on Individual Goal Performance: A Cognitive Perspective. *The Journal Of Management Development* 18 (2): 153-169.
- Gökben Çetin, N. & Beceren, E. (2007). Lider Kişilik: Gandhi . *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , (5) , 111-132.
- Greg L. Stewart ve Stephen H. Courtright. (2011). “Self-Leadership: A Multilevel Review”. *Journal of Mannagement*. 37(1): 185-222.
- Gül, H. & Oktay, E., (2003). Çalışanların duygusal bağlılıklarının sağlanmasında Conger ve Kanungo'nun karizmatik lider özelliklerinin etkileri üzerine Karaman ve Aksaray Emniyet Müdürlüklerinde yapılan araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü dergisi* 17, 403-427.
- Hanin, Y. L. (Ed.). (2000). *Emotions in sport*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Hendry, B., & Kloep, M. (2002). *Lifespan development: Resources, challenges, and risks*. London, UK: Thomson Learning.
- Horn, T.S. (2008). Coaching effectiveness in the sport domain. In T.S: Horn (Ed), *Advances in sport psychology* (3rd edition) (pp. 239-268). Champaign, IL: Human Kinetics.
- <https://www.twf.gov.tr/wushu-tarihce>.
- Johan Ormel Bertus F. Jeronimus Roman Kotov Harriette Riese Elisabeth H. Bos Benjamin Hankin Judith GM Rosmalen Albertine J. Oldehinkel, (2013). Neuroticism and common mental disorders: Meaning and utility of a complex relationship, *Clinical Psychology Review*, Volume 33, Issue 5, July, Pages 686-697.
- Karasoy, H.A. (2009). “Max Weber’de Bilim, Bilim Adamı ve Siyasi Liderlik Konusu” *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(18), s.499.

- Kılıçgil, E. (1998). Sosyal Çevre- Spor İlişkileri (Teori ve Elit Sporculara İlişkin Bir Uygulama), Bağırhan Yayınevi, Ankara.
- Kılıç, M.N., Özbayraktar, F. ve Yücel, E. (2014). Beden Eğitimi ve Spor Tarihi. Ankara: Milli Eğitim Yayınlar.
- Kılınç, T. (1996). “Liderlikte Durumsallığın Ötesi (I): Tepkici Yaklaşımlar (Dikey İkili Bağlantı, Davranışsal Sapma Kredisi ve Atıf Kuramlarının Analizi)”, İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi, 24(2), ss.2.
- Konter E. (2008). Futbolcuların Ulusal Takımlarda Oynama Sayılarına Göre Liderlik Gücü Algıları, Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, V1 (2) 81-86.
- Koruç, Z., ve Bayar, P. (1989). Sporun Kişilik Üzerine Etkileri. Ankara: Sesam Arşivi Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları, 33.
- Küçük, V., Koç, H. (2004). Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 10. 131-141.
- Lecci, L. B. & Magnavita, J. J. (2013). Personality theories: A scientific approach. San Diego, CA: Bridgepoint Education.
- Liebert, M.L., and Spiegler, M.D., (1998). Personality strategies and issues. (8th Edition).
- Locke E. (1999). The Essence of Leadership, Lexington Books, Seventh Edition.
- Lopez, A., ve Santelices, O. (2012). Personality characteristics of elite table tennis athletes of the Philippines: basis for a proposed recruitment program. International Journal of Table Tennis Sciences, 7, 1-4.
- Loughead, T. M., Hardy, J., & Eys, M. (2006). The nature of athlete leadership. Journal of Sport Behavior, 29, 142–158.
- Lovelace, K.J., Charles C.M. ve Jose C.A. (2007). “Work Stress and Leadership Development: The Role of Self-Leadership, Shared Leadership, Physical Fitness and Flow in Managing Demands and Increasing Job Control”. Human Resource Management Review 17: 374-387.
- Luthans, F., (1995). Organizational Behavior, 7. Baskı. İstanbul: Literatür Yayınları
- Maslow, A. H. (1970). Religions, values, and peak experiences. New York: Penguin.
- McArdle, M. (2008). Leadership Orientations Of community College Presidents And The Administrators Who Report To Them: A Frame Analysis.
- Moran, M. M., & Weiss, M. R. (2006). Peer leadership in sport: Links with friendship, peer acceptance, psychological characteristics, and athletic ability. Journal of Applied Sport Psychology, 18, 97–113.
- Mount, M. K., Barrick, M. R., Scullen, S. M. and Rounds, J. (2005). Higher-Order Dimensions of the Big Five Personality Traits and The Big Six Vocational Interest Types. Personnel Psychology, 58, 447–47.
- Northouse, P. G. (2016). Leadership: Theory and practice (7th. ed.): Sage.
- Özdemir E. (2014). Din- Spor İlişkisi (Shaolin Tapınağı Örneği), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

YALOVA ÜNİVERSİTESİ SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ
YALOVA UNIVERSITY JOURNAL OF SPORTS SCIENCES

CİLT: 2 SAYI: 1 YIL: 2023

GELİŞ TARİHİ(RECEIVED): 02.02.2023

KABUL TARİHİ(ACEPTED): 23.02.2023

YAYIN TARİHİ(PUBLISHED): 27.03.2023

Farklı Spor Branşlarında ve Farklı İllerde Spor Yapan Çocukların Spor Etkinliğini Hayal Etmeleri Üzerine Bir Araştırma

Erhan Buyrukoğlu¹

¹Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yönetim Bilimleri ABD
Aydın/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-8459-9270>

ORJINAL MAKALE

Özet

Bu çalışma farklı spor branşlarında ve farklı illerde spor yapan çocukların spor etkinliğini hayal etmeleri üzerine amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma gurubunu, 2021 – 2022 yıllarında farklı spor branşların da ve farklı illerde spor yapan veli onamları alınan, araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 144 kadın 146 erkek olmak üzere 290 katılımcı oluşturmaktadır. Çalışma verileri toplam iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi forumu, ikinci bölümde ise Hall, Munroe-Chandler, Fishburne ve Hall (2009) tarafından geliştirilen ve Kafkas (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan ve geçerlik ve güvenilirlik analizlerini yapılan “Çocuklar İçin Sporda Hayal Etme Ölçeği” kullanılmıştır. Bu çalışmada verilerin analizinde SPSS 25.00 paket programı kullanılarak % 95 güven aralığında ve 0,05 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Yaş, cinsiyet, spor branşı, branşta geçirilen süre, il, kişisel bilgilerine ilişkin tanımlayıcı istatistikleri hesaplanmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği basıklık çarpıklık değerine bakılarak karar verilmiştir. İstatistiksel açıdan, doğrusal regresyon analizi, frekans, yüzde ve güvenilirlik katsayısı hesaplamaları, anova analizi ve t testleri yapılmıştır. Sonuç olarak; Özel Bilişsel-Motivasyonel boyutunda spor branşı bisiklet ve yüzme olan katılımcıların puanlarını spor branşı basketbol olan katılımcılardan yüksek olduğu; Genel Bilişsel boyutunda spor branşı futbol ve yüzme olan katılımcıların puanlarının spor branşı basketbol olan katılımcılardan yüksek olduğu; sporda hayal etme ölçek toplam puanında ise spor branşı bisiklet, futbol ve yüzme olan katılımcıların puanlarının spor branşı basketbol olan katılımcılardan yüksek olduğu sporda hayal etme ile yaş, branştaki spor geçmişi değişkeni ve il arasında tüm alt boyutlarda ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı; katılımcıların sporda hayal etme ile spor branşı değişkeni arasında Genel-Motivasyon Üstünlük boyutu dışında tüm alt boyutlarda ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Spor, Çocuk, Hayal Etme.

A Study on Children's Imagination of Sports Activity in Different Sports Branches and in Different Provinces

Abstract

This study aims at children who do sports in different sports branches and provinces to imagine the sports activity. The research study group consists of 290 participants, 144 women and 146 men, who want to participate in the research voluntarily, whose parents' consent was obtained, and who did sports in different sports branches and different provinces in 2021-2022. The study data consists of two parts in total. In the first part, the personal information form created by the researcher, and in the second part, the "Imagination in Sports Scale for Children" developed by Hall, Munroe-Chandler, Fishburne, and Hall (2009) and adapted to Turkish by Kafkas (2011) and whose validity and reliability analyzes were performed. used. In the analysis of the data in this study, the SPSS 25.00 package program was used, and it was evaluated at the 95% confidence interval and the 0.05 significance level. Descriptive statistics for age, gender, sports branch, time spent in the branch, province, and personal information were calculated. It was decided whether the data showed a normal distribution by looking at the kurtosis skewness value. Statistically, linear regression analysis, frequency, percentage, reliability coefficient calculations, ANOVA analysis, and t-tests were performed. In conclusion; In the Special Cognitive-Motivational dimension, the scores of the participants whose sports branches are cycling and swimming are higher than the participants whose sports branch is basketball; In the General Cognitive dimension, the scores of the participants whose sports branches are football and swimming are higher than those whose sports branch is basketball; In the total score of dreaming in sports, on the other hand, the scores of the participants whose sports branches are cycling, football, and swimming are higher than those whose sports branches are basketball. There is no statistically significant difference in all sub-dimensions and scale total score between dreaming in sports and age, sports history in the branch, and province. It was observed that there was a statistically significant difference between participants' dreaming in sports and the variable of sports branch, in all sub-dimensions and the total score of the scale, except for the General-Motivational Superiority dimension.

Keywords: *Sports, Child, Imagination.*

Giriş

Spor, bireylerin duyuşsal, bilişsel, devinişsel olarak grup ve / veya bireysel olarak fiziksel etkinlikler doğrultusunda oyun, egzersiz amacı güderek kendilerini mental (zihinsel) olarak geliştirdikleri bir alandır (Saçlı ve Demirhan, 2008). Modern hayata geçiş ile günümüzde de olduğu gibi sportif rekabet ve bireylerin kendilerini fiziksel ve zihinsel olarak mutlu hissetmek amaçlı yapmış oldukları bir dal olarak spor literatür içerisinde yer almaktadır (Aracı, 2006). Spor, bireylerin psikolojik olarak performanslarını çok yönlü geliştirmeyi amaçlayan bir dal olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca sporcuların fiziki performanslarının yanında zihinsel olarak spor içerisinde hazır olmaları antrenmanlar ve/ veya sportif müsabakalar öncesinde yapılacak görevleri hayal etmeleri sporcuların başarıları arasında büyük bir etkiye sahip olduğu yapılan araştırmalarda görülmüştür (Karademir vd., 2018). Bir başka tanımda ise spor, farklı yaş grubunda insanların toplum ile bütünleşmesini sağlayan, mental (zihinsel) ve fiziksel olarak bireyin kültürel bir yapı altında toplanması sürecidir (Doğan, 2007).

Hayal etme durumu, bireylerin performansları açısından değerlendirildiğinde önemli bir etken olduğu bilimsel çalışmalar ile kanıtlanmıştır. Ayrıca geçmiş yıllarda antrenörler tarafından hayal ederek bireylerin antrenmanlarda başarılı olduğu görülmüştür (Munroe – Chandler ve Hall, 2007). Hayal etme daha çok bireylerin sportif yeteneklerini ortaya koymalarında bir tekniğin zihinde canlandırılarak uygulanması ve irade gücüne bağlı olarak bireyin harekete zihinlerinin hazır olarak yapılan harekete bir sonraki dönemde hazır olarak dönüt vermesidir (Weinberg, 2008). Mental(zihinsel) çalışmalar ve imgeleme sayesinde spor yapan kişiler hayal kurma, düşünce kabiliyeti ile yapılacak harekete zihinsel olarak hazırda bulunmaları spor yapanların sportif organizasyonlarda başarılarında etkisi görülmektedir (Short vd., 2001). Mental (zihinsel) çalışma yapan sporcular hazır oldukları için zihin ve vücudun uyumu ile başarı elde etmektedirler. İmgeleme, yapılacak hareketi zihinde sürekli olarak canlandırılmasıdır (Balcıoğlu,2003). İmgeleme ayrıca yeni hareketlerin öğrenilmesi ve / veya bilinen hareketin pekiştirilmesi amaçlı yapılan bir süreçtir (Maclhtryre ve Moran, 2007). Bir diğer tanımda ise imgeleme bireylerin planlı olarak zihinlerinde sürekli olarak canlandıkları fakat uygulamalı olarak yapmadıkları hareketlerin zihinde canlandırılması sürecidir (Doğan, 2004).

Farklı spor branşlarında yer alan sporcuların mental (zihinsel) olarak hazır olmaları sportif başarı açısından gerekmektedir. Bu durumun sporcuların zihinlerinde hayal ederek yapacakları hareketleri uygulamalı olmaksızın sürekli hayal etmelerini gerektirmektedir.

Sportif organizasyonlarda ve/ veya antrenmanlarda sportif etkinlikleri hayal eden sporcuların başarının kaçınılmaz olduğu sportif organizasyonlarda ve yapılan bilimsel çalışmalarda görülmüştür (Munduroe ve Hall 2007). Araştırmamızda farklı spor branşlarında ve farklı illerde spor yapan çocukların spor etkinliğini hayal etmeleri üzerine gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Sivas, Aydın ve Yalova illerinde 11 yaş ve altı, 12 yaş, 13 yaş ve üstü veli onamları alınan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen bisiklet, basketbol, voleybol, futbol ve yüzme branşlarında sporcu olarak yer alan çocuklar oluşturmaktadır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmamızda tarama modeli kapsamında betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel araştırmalar, bir konudaki herhangi bir durumu saptamayı hedefleyen araştırmalardır (Karasar, 20015).

Çalışma Grubu

Sivas, Aydın ve Yalova illerinde 11 yaş ve altı, 12 yaş, 13 yaş ve üstü veli onamları alınan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen bisiklet, basketbol, voleybol, futbol ve yüzme branşlarında sporcu olarak yer alan çocuklar oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Ölçek uygulamaları katılımcılara veli izini alınarak farklı illerde ve farklı spor branşlarında yer alan gönüllülük esaslı baz alınarak yüz yüze olarak uygulanmıştır. Toplamda 300 katılımcıya ulaşılmış olup, veri setindeki uç değerler ve çok değişkenli normallik varsayımının karşılanıp karşılanmadığı Mahalanobis uzaklık değerleri yardımıyla incelemiş ve aykırı uç değerler gösteren 10 veri, veri setinden çıkarılarak 290 katılımcının istatistiksel analizi yapılmıştır.

Çalışma verileri toplam iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi forumu, ikinci bölümde ise Hall, Munroe-Chandler, Fishburne ve Hall (2009) tarafından geliştirilen ve Kafkas (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan ve geçerlik ve güvenilirlik analizlerini yapılan ‘‘Çocuklar İçin Sporda Hayal Etme Ölçeği’’ kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Forumu

Katılımcılara ait yaş, cinsiyet, spor branşı, branşta geçen süre, il olmak üzere araştırmacı tarafından oluşturulan 5 soruluk kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Çocuklar İçin Sporda Hayal Etme Ölçeği

Kafkas (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan ve geçerlik ve güvenirlik analizlerini yapılan, 15 madde ve üç alt boyuttan oluşan (Özel Bilişsel- Motivasyonel Boyut $\alpha = .82$, Genel Bilişsel Boyut $\alpha = .66$, Genel -Motivasyon Üstünlük Boyutunda $\alpha = .75$ ve ÇİSHEÖ toplamında ise $\alpha = .87$), “Çocuklar İçin Sporda Hayal Etme Ölçeği” yer almaktadır. Bu araştırmada ise Özel Bilişsel- Motivasyonel Boyut $\alpha = .78$, Genel Bilişsel Boyut $\alpha = .55$, Genel -Motivasyon Üstünlük Boyutunda $\alpha = .67$ ve ÇİSHEÖ toplamında ise $\alpha = .85$ olarak tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada verilerin analizi doğrultusunda SPSS 25.0 paket programı ile yapılmıştır. Veri setindeki uç değerler ve çok değişkenli normallik varsayımının karşılanıp karşılanmadığı Mahalanobis uzaklık değerleri yardımıyla incelenmiş aykırı uç değerler gösteren 10 veri, veri setinden çıkartılmıştır. Basıklık çarpıklık katsayılarının +2-2 arasında olduğu görülmüş ve analizde parametrik testler kullanılmıştır (George ve Mallery, 2010). İstatistiksel açıdan, doğrusal regresyon analizi, frekans, yüzde ve güvenirlik katsayısı hesaplamaları, anova analizi ve t testleri yapılmıştır. Analiz yapılırken %95 güven aralığına göre analiz yapılmıştır.

Bulgular

Tablo 1

Demografik Değişkenler

Değişkenler	f	%	
Yaş	11 yaş ve altı	82	28,3
	12 yaş	116	40,0
	13 yaş ve üstü	92	31,7
	Toplam	290	100,0
Cinsiyet	Kadın	144	49,7
	Erkek	146	50,3
	Toplam	290	100,0
Spor Branşı	Bisiklet	22	7,6
	Basketbol	33	11,4
	Voleybol	72	24,8
	Futbol	95	32,8
	Yüzme	68	23,4
	Toplam	290	100,0
Branşta Geçirilen Süre	1-2 yıl	147	50,7
	3-4 yıl	113	39,0
	5 yıl ve üstü	30	10,3
	Toplam	290	100,0
İl	Sivas	100	34,5
	Yalova	92	31,7
	Aydın	98	33,8
	Toplam	290	100,0

Tablo 1’de katılımcıların çoğunun 12 yaş aralığındadır (n=116, %40). Kategorilerinde en yüksek değişkenlere baktığımızda cinsiyet değişkeninde erkek katılımcılar (n=146, %50,3); branş değişkeninde futbol (n=95, %32,8); Branşta geçirilen süre değişkeninde 1-2 yıl (n=147, %50,7); il değişkeninde Sivas ilinden oluşan katılımcılar oluşmaktadır (n=100, %34,5).

Tablo 2

Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Ölçek	Cronbach Alpha Katsayısı
Özel	,789
Bilişsel-Motivasyonel Boyut	,555
Genel Bilişsel Boyut	,672
Genel-Motivasyon Üstünlük Boyut	,854
ÇİSHEÖ	,854

Tablo 2’de ölçeklerden elde edilen güvenirlik analizi sonuçları yer almaktadır. Bu sonuçlara göre tüm boyutların yeterli düzeyde güvenilir olduğu görülmektedir.

Tablo 3

Ölçek Alt Boyutu ve Ölçek Toplam Puanına İlişkin Tanımlayıcı Değerler

Değişkenler	Minimum	Maksimum	\bar{x}	Ss	Basıklık	Çarpıklık
Özel Bilişsel-Motivasyonel Boyut	9,00	40,00	26,89 66	6,9069 2	-,174	-,747
Genel Bilişsel Boyut	3,00	15,00	9,244 8	3,0766 5	,001	-,826
Genel-Motivasyon Üstünlük Boyut	4,00	20,00	14,06 55	3,9097 8	-,419	-,534
ÇİSHEÖ	20,00	75,00	50,20 69	11,794 90	-,209	-,539

Tablo 3'te ölçeklere ilişkin tanımlayıcı istatistik sonuçlarına göre Özel Bilişsel Motivasyonel boyutu puanının yüksek olduğu ($\bar{x}=26,8966$); Genel Bilişsel boyutunun yüksek ($\bar{x}=9,2448$); Genel-Motivasyon Üstünlük yüksek olduğu ($\bar{x}=14,0655$); ölçek toplam puanında çok yüksek düzeyde olduğu görülmektedir ($\bar{x}=50,2069$).

Tablo 4

Katılımcıların Sporda Hayal Etme İle Cinsiyet Değişkeni Arasında Yapılan Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	t	p
Özel Bilişsel-Motivasyonel	Kadın	144	26,1042	7,53706	-1,947	,053
	Erkek	146	27,6781	6,14978		
Genel Bilişsel	Kadın	144	8,6944	3,08454	-3,069	,002
	Erkek	146	9,7877	2,98088		
Genel-Motivasyon Üstünlük	Kadın	144	13,7361	4,10523	-1,427	,155
	Erkek	146	14,3904	3,69225		
ÇİSHEÖ	Kadın	144	48,5347	12,95388	-2,414	,016
	Erkek	146	51,8562	10,30901		

p<0,05*

Tablo 4'ebakıldığında katılımcıların sporda hayal etme ile cinsiyet değişkeni arasında yapılan bağımsız örneklem T Testi sonucuna göre genel bilişsel alt boyutu ve ölçek toplam puanında erkek katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<0,05).

Tablo 5*Katılımcıların Sporda Hayal Etme ile Yaş Değişkeni Arasında Yapılan Anova Analizi Sonuçları*

Boyutlar	Yaş	N	\bar{X}	SS	F	p
Özel Bilişsel-Motivasyonel	11 yaş ve altı	82	26,5976	6,64229	,589	,555
	12 yaş	116	26,5948	7,35436		
	13 yaş ve üstü	92	27,5435	6,57737		
Genel Bilişsel	11 yaş ve altı	82	9,7073	3,26027	1,98 8	,139
	12 yaş	116	9,2845	3,02973		
	13 yaş ve üstü	92	8,7826	2,93080		
Genel-Motivasyon Üstünlük	11 yaş ve altı	82	13,9390	3,66615	1,10 0	,334
	12 yaş	116	13,7672	4,11859		
	13 yaş ve üstü	92	14,5543	3,84412		
ÇİSHEÖ	11 yaş ve altı	82	50,2439	11,88480	,280	,756
	12 yaş	116	49,6466	12,29298		
	13 yaş ve üstü	92	50,8804	11,14721		

p<0,05*

Tablo 5'ebakıldığında katılımcıların sporda hayal etme ile yaş değişkeni arasında yapılan Anova analizi sonucu tüm alt boyutlarda ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (p>0,05).

Tablo 6

Katılımcıların Sporda Hayal Etme ile Spor Branşı Değişkeni Arasında Yapılan Anova Analizi Sonuçları

Boyutlar	Branş	N	\bar{X}	SS	F	p	Bonferonni
Özel Bilişsel-Motivasyonel	(1) Bisiklet	22	29,2727	6,54058	3,460	,009	1,5>2
	(2) Basketbol	33	23,3939	6,91890			
	(3) Voleybol	72	26,3750	7,16297			
	(4) Futbol	95	27,1684	6,49820			
	(5) Yüzme	68	28,0000	6,80869			
Genel Bilişsel	(1) Bisiklet	22	9,0000	2,99205	4,778	,001	4,5>2
	(2) Basketbol	33	7,6364	2,47258			
	(3) Voleybol	72	8,6806	3,24070			
	(4) Futbol	95	9,7579	3,08295			
	(5) Yüzme	68	9,9853	2,84155			
Genel-Motivasyon Üstünlük	(1) Bisiklet	22	14,8636	3,37068	1,754	,138	-
	(2) Basketbol	33	12,4545	4,17650			
	(3) Voleybol	72	14,2917	4,07479			
	(4) Futbol	95	14,1368	3,65714			
	(5) Yüzme	68	14,2500	4,01257			
ÇİSHEÖ	(1) Bisiklet	22	53,1364	11,30653	3,892	,004	1,4,5>2
	(2) Basketbol	33	43,4848	11,46222			
	(3) Voleybol	72	49,3472	12,46873			
	(4) Futbol	95	51,0632	11,10952			
	(5) Yüzme	68	52,2353	11,32573			

p<0,05*

Tablo 6'ya bakıldığında katılımcıların sporda hayal etme ile spor branşı değişkeni arasında yapılan Anova analizi sonucu Genel-Motivasyon Üstünlük boyutu dışında tüm alt boyutlarda ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (p<0,05). Farkın kaynağını tespit etmek amacıyla yapılan Bonferonni analizi sonucu Özel Bilişsel-Motivasyonel boyutunda spor branşı bisiklet ve yüzme olan katılımcıların puanlarının spor branşı basketbol olan katılımcılardan yüksek olduğu; Genel Bilişsel boyutunda spor branşı futbol ve yüzme olan katılımcıların puanlarının spor branşı basketbol olan katılımcılardan yüksek olduğu; sporda hayal etme ölçek toplam puanında ise spor branşı bisiklet, futbol ve yüzme olan katılımcıların puanlarının spor branşı basketbol olan katılımcılardan yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 7

Katılımcıların Sporda Hayal Etme ile Branştaki Spor Geçmişi Değişkeni Arasında Yapılan Anova Analizi Sonuçları

Boyutlar	Geçmiş	N	\bar{X}	SS	F	p
Özel Bilişsel-Motivasyonel	1-2 yıl	147	26,9592	7,07773	2,328	,099
	3-4 yıl	113	26,1947	6,89314		
	5 yıl ve üstü	30	29,2333	5,66711		
Genel Bilişsel	1-2 yıl	147	8,9456	3,09171	1,709	,183
	3-4 yıl	113	9,4513	2,97607		
	5 yıl ve üstü	30	9,9333	3,30030		
Genel-Motivasyon Üstünlük	1-2 yıl	147	14,0680	3,85465	1,091	,337
	3-4 yıl	113	13,8142	4,13942		
	5 yıl ve üstü	30	15,0000	3,19482		
ÇİSHEÖ	1-2 yıl	147	49,9728	11,84023	1,959	,143
	3-4 yıl	113	49,4602	12,15821		
	5 yıl ve üstü	30	54,1667	9,54150		

p<0,05*

Tablo 7'ebakıldığında katılımcıların sporda hayal etme ile branştaki spor geçmişi değişkeni arasında yapılan Anova analizi sonucu tüm alt boyutlarda ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (p>0,05).

Tablo 8

Katılımcıların Sporda Hayal Etme ile İl Değişkeni Arasında Yapılan Anova Analizi Sonuçları

Boyutlar	İl	N	\bar{X}	SS	F	p
Özel Bilişsel-Motivasyonel	(1)Sivas	100	26,5800	6,62895	,159	,853
	(2)Yalova	92	27,0652	6,04708		
	(3)Aydın	98	27,0612	7,92597		
Genel Bilişsel	(1)Sivas	100	9,2900	2,99594	,403	,669
	(2)Yalova	92	9,4239	3,09638		
	(3)Aydın	98	9,0306	3,15723		
Genel-Motivasyon Üstünlük	(1)Sivas	100	13,4000	3,57601	2,304	,102
	(2)Yalova	92	14,3043	3,95785		
	(3)Aydın	98	14,5204	4,13242		
ÇİSHEÖ	(1)Sivas	100	49,2700	11,38301	,485	,616
	(2)Yalova	92	50,7935	10,67969		
	(3)Aydın	98	50,6122	13,18515		

p<0,05*

Tablo 8'ebakıldığında katılımcıların sporda hayal etme ile il değişkeni arasında yapılan Anova analizi sonucu tüm alt boyutlarda ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (p>0,05).

Tartışma ve Sonuç, Öneriler

Bu araştırmada farklı spor branşlarında ve farklı illerde spor yapan çocukların spor etkinliğini hayal etmeleri üzerine yapılan araştırma katılımcıların çeşitli değişken bazında; yaş, cinsiyet, spor branşı, branşta geçirilen süre ve il sonuçları aşağıda açıklanmıştır.

Araştırmada katılımcıların demografik değişkenler bazında istatistiksel analizleri incelendiğinde yaş değişkeninde 11 yaş ve altı ile 14 yaş ve üstü ne nazaran araştırmaya katılanların çoğunluğunu 12 yaş aralığı sağlamaktadır (n=116, %40). Değişkenlere bakıldığında kadınlara nazaran erkelerin cinsiyet değişkeninde daha fazla olduğu; branş değişkeninde bisiklet, basketbol, voleybol ve yüzme değişkenlerine nazaran futbol değişkeninde fazlalığın olduğu (n=95, %32,8); Branşta geçirilen süre değişkeninde 1-2 yıl (n=147, %50,7); il değişkeninde Yalova ve Aydın il değişkenlerine nazaran Sivas ilinden oluşan katılımcıların daha fazla olduğu görülmüştür (n=100, %34,5), (Tablo1). Ayrıca araştırmada tanımlayıcı istatistik sonuçlarına göre; Ölçek toplam puanında çok yüksek düzeyde olduğu ($\bar{x}=50,2069$); ölçek alt boyutlarının ise: Genel Bilişsel boyutunun yüksek ($\bar{x}=9,2448$); Özel Bilişsel Motivasyonel boyutu puanının yüksek olduğu ($\bar{x}=26,8966$); Genel-Motivasyon Üstünlük yüksek olduğu ($\bar{x}=14,0655$) görülmüştür.

Kızıldağ (2007) yapmış olduğu araştırmada kızların erkeklere göre tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak bir anlamlılık olduğu sonucunu bulmuştur. Başka bir çalışmada ise Elmas ve Birol (2018)'in yapmış olduğu araştırmada cinsiyet değişkenine göre tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Aynı sonuç Karademir vd., (2018) ile Süleymanoğulları vd., (2019) yapmış olduğu araştırmamada görülmüştür. Araştırmamızda ise katılımcıların sporda hayal etme ile cinsiyet değişkeni arasında genel bilişsel alt boyutu ve ölçek toplam puanında kadınların aleyhine ($p>0,05$) sonuçlanır iken erkek katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$), (Tablo 4).

Elçi vd. (2013) yapmış olduğu araştırmada sporda hayal etme ile yaş değişkeni arasında ölçek toplam puanında ve tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucunu bulmuştur. Bu sonuç yapılan araştırma ile aynı sonuçtadır (Tablo 5).

Araştırmada katılımcıların sporda hayal etme ile spor branşı değişkeni arasında yapılan analiz sonucunda Genel-Motivasyon Üstünlük boyutu dışında tüm alt boyutlarda ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0,05$). Farkın kaynağını tespit etmek amacıyla yapılan analizde; Genel Bilişsel boyutunda spor branşı futbol ve yüzme

olan katılımcıların puanlarının spor branşı basketbol olan katılımcılardan yüksek olduğu; Özel Bilişsel-Motivasyonel boyutunda spor branşı bisiklet ve yüzme olan katılımcıların puanlarının spor branşı basketbol olan katılımcılardan yüksek olduğu; sporda hayal etme ölçek toplam puanında ise spor branşı bisiklet, futbol ve yüzme olan katılımcıların puanlarının spor branşı basketbol olan katılımcılardan yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 6). Erdoğan (2009) yapmış olduğu araştırmada ise tüm alt boyutlarda ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık çalışmasında bulamamıştır. “Farklı Spor Branşlarıyla Uğraşan Sporcuların Hayal Etme ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi” isimli çalışmada Ağılönü (2013) sporda hayal etme ile spor branş değişkeninde özel bilişsel motivasyon alt boyutunda istatistiksel olarak bir anlamlılık bulmuştur. Nardemir (2019) yapmış olduğu araştırmada ise hiçbir alt boyutta ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Katılımcıların sporda hayal etme ile branştaki spor geçmişi değişkeni arasında incelendiğinde tüm alt boyutlarda ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$), (Tablo 7). Kızıldağ (2007) yapmış olduğu araştırmada tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulmuştur. Yüzücüler üzerine yapılan araştırmada Short (2005) sadece genel motivasyon üstünlük boyutunda anlamlı bir farklılık tespit etmiştir. Araştırmada ayrıca katılımcıların sporda hayal etme ile il değişkeni arasında yapılan istatistikte tüm alt boyutlarda ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$), (Tablo 8).

Sonuç olarak; Özel Bilişsel-Motivasyonel boyutunda spor branşı bisiklet ve yüzme olan katılımcıların puanlarını spor branşı basketbol olan katılımcılardan yüksek olduğu; Genel Bilişsel boyutunda spor branşı futbol ve yüzme olan katılımcıların puanlarının spor branşı basketbol olan katılımcılardan yüksek olduğu; sporda hayal etme ölçek toplam puanında ise spor branşı bisiklet, futbol ve yüzme olan katılımcıların puanlarının spor branşı basketbol olan katılımcılardan yüksek olduğu sporda hayal etme ile yaş, branştaki spor geçmişi değişkeni ve iller arasında tüm alt boyutlarda ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı; katılımcıların sporda hayal etme ile spor branşı değişkeni arasında Genel-Motivasyon Üstünlük boyutu dışında tüm alt boyutlarda ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Kaynakça

- Ağılönü, Ö. (2013). Farklı Spor Branşlarıyla Uğraşan Sporcuların Hayal Etme Ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Muğla.
- Aracı, H. (2006). Okullarda beden eğitimi. (6. Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Balcıoğlu, İ. (2003). Sporun sosyolojisi ve psikolojisi. İstanbul: Bilge yayıncılık.
- Doğan, B. (2007). Spor Sosyolojisi ve Uygulamalı Spor Sosyolojisine Giriş.1.Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, p.78-102
- Doğan, O. (2004). Spor Psikolojisi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Elçi, G., Agbuga, B., Işık, U., Öztop, E., (2013). İmgeleme Çalmasının 9 – 13 Yaş Yüzme Sporcularında Beceri gelişimine Etkisinin İncelenmesi. Pamukkale Journal of Sport Sciences, Vol.4, No.3, P.01-17.
- Elmas, L., ve Birol, S.Ş., (2018). Sportif Rekreasyon Etkinliklerine Katılan Erken Dönem Ergenlerin Hayal Etme Düzeylerinin Başarı Algısı Üzerine Etkisi, The Journal of International Anatolia Sport Science, Vol. 3(1), s.249-259
- Erdoğan, P.D. (2009). Bireysel ve Takım Sporlarıyla Uğraşan Sporcuların Hayal Etme ve Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor A.B.D., Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- George, D. And Mallery, M. (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson.
- Kafkas, M. E. (2011). Çocuklar İçin Sporda Hayal Etme Ölçeğinin Türkçe 'ye Uyarlanması: Bir geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 5(2), 101-109.
- Karademir, T, Türkçapar, Ü, Açak, M, Eroğlu, H . (2018). Bireysel ve Takım Sporu İle Uğraşan Sporcularda Hayal Etme Biçimlerinin İncelenmesi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 20 (3), 92-102. Retrieved from.
- Karasar, N. (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (28. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kızıldağ, E. (2007). Farklı Spor Branşlarındaki Sporcuların İmgeleme Biçimleri. Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Mersin.
- MacIntyre, TE., Moran, AP. (2007). A qualitative investigation of meta imagery processes and imagery direction among elite athletes. J Imagery Res Sport Phys Activ, 2(1), s.1-20
- Munroe-Chandler KJ. And Hall CR. (2007). Psychological Interventions In Sport. In P. Crocker (Ed.), Introduction To Sport Psychology: A Canadian Perspective (pp. 184–213). Toronto, ON: Pearson.
- Nardemir, E. (2019) Yüzme Sporu Yapan Çocukların Hayal Etme Gücünün Spor Tatmini Üzerindeki Etkileri İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Saçlı, F., Demirhan, G., (2008). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Programında Öğrenim Gören Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Düzeylerinin Saptanması ve Karşılaştırılması. Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe J. Of Sport Sciences, 19 (2), s. 92-110.
- Short SE, Afremow J, Overby, L. (2001). Using mental imagery to enhance children's motor performance. JOPERD, 72(2), s.19-23
- Short, E.S., Tenute, A., Feltz, D.L. (2005). Imagery Use in Sport: Mediatlional Effects for Efficacy. Journal Of Sports Sciences. September.
- Süleymanoğulları, M., Tozoğlu, E., Dursun, M (2019) Çocukların Sporda Hayal Etme Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi [Journal of International Social Research](#) 12(68):957-965
- Weinberg, R. (2008). Doesimagery work? Effects on performance and mental skills. J. Imagery Res Sport Phys Activ, 3(1), s.1-21.

YALOVA ÜNİVERSİTESİ SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ
YALOVA UNIVERSITY JOURNAL OF SPORTS SCIENCES

CİLT: 2 SAYI: 1 YIL: 2023

GELİŞ TARİHİ(RECEIVED): 12.02.2023

KABUL TARİHİ(ACCEPTED): 21.03.2023

YAYIN TARİHİ(PUBLISHED): 27.03.2023

Kadına Yönelik Fiziksel Şiddette Yaşananların Video İçerik Analizi ile Tespiti

¹Musa Uyar

¹Milli Savunma Üniversitesi, Kara Harp Okulu, Beden Eğitimi ve Spor Bölüm Başkanlığı, Ankara/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-9795-0947>

ORJİNAL MAKALE

Özet

Kadınlar fiziksel şiddet anında kendilerini koruyabilmek için çeşitli dövüş sporları eğitimlerine katılmaktadırlar. Kadınlara verilen bu dövüş sporları eğitimlerinin daha işlevsel olabilmesi için fiziksel şiddet anında yaşananları detaylı şekilde anlamak gerekmektedir. Bu amaçla YouTube.com'da yer alan, 2005-2023 yılları arasında kadına fiziksel şiddetin olduğu 71 adet videoyu video içerik analizi yöntemi ile ele alarak kadına fiziksel şiddette yaşananları sistematik bir şekilde ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Videolar seçildikten sonra beden eğitimi ve spor bölümünden 3 öğretim elemanı ile 18 video (örneklem \cong %25'i) incelenerek, 12 kategori ve 51 koddan oluşan kodlama cetveli fikir birliği ile oluşturulmuştur. Oluşturulan kodlama cetvelinin güvenilirliği için beden eğitimi ve spor bölümünden alanında uzman 2 farklı öğretim elemanın 18 videoya kodlama yapmaları istenmiştir. Miles ve Huberman'ın (1994) uzlaşma güvenilirliği formülü ile hesaplama yapılmış ve kodlayıcıların %88.3 oranında uyum sağladıkları görülmüştür. Tüm veriler Microsoft Excel programı ile toplandıktan sonra, SPSS 26.0 versiyonunda yüzde ve frekans değer hesapları yapılmıştır. Sonuç olarak bulgularımızda kadınlara uygulanan fiziksel şiddet sırasında; ortalama saldırı süresi, ortalama kaç saldırı olduğu, kadının ne oranda yere düştüğü, kadının verdiği tepkiler, saldırının sonlanış şekli, uygulanan saldırıların tipleri ve saldırıların oranları verilerek, başlıca uygulanan 23 saldırı resimler ile tasvir edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Dövüş Sporları, Kadının Fiziksel Öz Savunması, Kadına Şiddet, Fiziksel Şiddet

Identification of the Incidents of Physical Violence Against Women by Video Content Analysis

Abstract

Women participate in various martial arts training to protect themselves in the event of physical violence. For these martial arts training given to women to be more functional, it is necessary to understand what happened during physical violence. For this purpose, it aims to systematically reveal the incidents of physical violence against women by analyzing 71 videos of physical violence against women between 2005 to 2023 on YouTube.com using the video content analysis method. After selecting the videos, 18 ($\cong 25\%$ of the sample) were examined with three academics from the physical education and sports departments. A coding scale consisting of 12 categories and 51 codes was formed by consensus. For the coding scale's reliability created, two academics from the physical education and sports department who are experts in their areas were asked to code 18 videos. The calculation was made with the consensus reliability formula of Miles and Huberman (1994), and it was seen that the coders agreed at a rate of 88.3%. After all, data were collected with Microsoft Excel, and percentage and frequency value accounts calculations were made in SPSS 26.0 version. As a result, in our findings, giving the average time duration, the average number of attacks, what percentage the woman fell, the reaction of the woman, the way the attack ended, the types of attacks, and the rates of attacks during the physical violence against women, 23 primary attacks are depicted with pictures.

Keywords: *Martial Arts, Physical Self-Defense of Woman, Violence against Women, Physical Violence*

Giriş

Şiddet kavramı, ölçülmesi, tanımlanması oldukça zor ve kompleks bir kavramdır (R. Zakar, Zakar, Mikolajczyk ve Kraemer, 2013). Günümüzde, dünyamız ve ülkemiz için önemli bir konu olan şiddet kavramını Dünya Sağlık Örgütü; ölüme, yaralanmaya, psikolojik veya gelişimsel bozukluğa sebep olacak, kişinin bir gruba, kendisine veya kişiler arası yaptığı eylemlerin tümü şeklinde tanımlamıştır (WHO, 2004). Kişiler arası şiddet dünyamızda hep var olmuştur ve hiçbir toplum bu şiddetten kendini tamamen soyutlayamamıştır (Walker, 2001).

Kişiler arası şiddetin en kötü hallerinden birisi ise kadına şiddettir. Kadına şiddet kavramı; fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik gibi birçok istismarı içerir. Bu istismarlardan kadın için en yıkıcı olanı ise şüphesiz fiziksel şiddettir. Kadınlar ve erkekler arasında cinsiyetlerinin getirisi olarak fiziksel ve fizyolojik birtakım farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklardan; kemik yoğunluğu, kas yoğunluğu, kuvvet, aerobik ve anaerobik güç gibi kimi özelliklerde erkek ile kadının farklılaşması fiziksel şiddet konusunda kadınların aleyhine olmaktadır (Koç ve Yüksel,2003). Bu yüzden kadına erkek tarafından uygulanan fiziksel şiddet kadın için çok daha yıkıcı sonuçlar doğurabilir. Kadınlara yapılan fiziksel şiddet genellikle; tekmeleme, tokat atma, yumruk atma, boğma gibi şekillerde gerçekleşmektedir (Krantz ve Garcia-Moreno, 2005).

Kadına yapılan fiziksel şiddet tüm dünya ülkelerinin ortak sorunu olmakla beraber, ülkemiz içinde çözülmesi gereken en önemli problemlerdendir. Ülkemizde her 10 kadından yaklaşık 4'ü hayatında en az bir kere partneri veya eşi tarafından fiziksel şiddete maruz kalmıştır (Yüksel Kaptanoğlu, Çavlin ve Akadlı Ergöçmen, 2015). Yine bu oranları destekler nitelikte Altınay ve Arat (2008), her üç kadından birinin fiziksel şiddete maruz kaldığını bildirmişlerdir. Ayrıca, bu oranlarda yaşanan kadına yönelik fiziksel şiddet; yaş, eğitim durumu, sosyo-ekonomik durum fark etmeksizin tüm kesimlerde görülmektedir (Tel, Kocataş, Güler, Tel Aydın ve Akgül Gündoğdu, 2019; Altun, 2006).

Bu şiddetin temelinde kadının ikinci sınıf insan olarak görülmesi ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği yatmaktadır (Heise, Ellsberg ve Gottemoeller, 1999). Toplumsal cinsiyet kavramı (gender) ilk defa Ann Oakley (1972) tarafından biyolojik cinsiyetten (sex) ayrı bir kavram olarak sunulmuştur (Vatandaş, 2007). Sonrasında ise kadına yönelik fiziksel şiddetin toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir parçası olduğu tezi, 1970-1980 yıllarında radikal feministlerce ortaya atılmıştır (Hollander, 2016). O dönemlerden günümüze kadar evrimselleşerek gelen bu düşünce gerek dünyada (WHO, 2018; Michau, Horn, Bank, Dutt ve Zimmerman, 2015; Wall, 2014)

gerekse ülkemizde (Bükecik ve Özkan, 2018; Başar ve Demirci, 2015; Altınay ve Arat, 2008) hâlâ kadına fiziksel şiddetin en önemli nedeni olarak görülmektedir.

Kadına yönelik fiziksel şiddet, uzun yıllar toplumsal cinsiyetin merkezinde neden-sonuç ilişkisiyle ele alınırken, günümüzde birçok farklı disiplinin ortak çalışma konusudur. Bu disiplinlerden bir tanesi de spordur.

Kadınlar profesyonel ve hobi maksatlı sporun haricinde; kick boks, wing chun, aikido, judo gibi birçok farklı dövüş sporunu kendilerini koruma maksadı ile öğrenmektedirler. Dövüş sporlarının, kadınların birçok farklı yönden gelişimine olumlu katkı sağladığı bilinmektedir (Uyar ve Cihan, 2022). Bu gelişimlerin haricinde dövüş sporları ile kadınlar, fiziksel şiddet anında uğrayacakları fiziksel zararı en aza indirebilmektedirler.

Ülkemiz literatüründe birçok farklı alan kadına fiziksel şiddet konusunda çalışmalar yapmaktadır. Ancak bu çalışmalar genellikle fiziksel şiddete uğrayan kadınların veya şiddeti uygulayan erkeklerin; evlilik yaşları (Şahin, Yetim ve Öyekçin, 2012), evlilik süreleri (Köşgeroğlu, Ünsal, Türe, Çulha ve Öz, 2016; Altun, 2006), evlenme biçimleri (Bilgin Şahin ve Erbay Dünder, 2017; Köşgeroğlu, Ünsal, Türe, Çulha ve Öz, 2016), evlilik sayıları (Kumcağız, Aydın, Talay, Gürkan ve Kinsiz, 2018; Bilgin Şahin ve Erbay Dünder, 2017) ve çocuk durumu (Altıparmak, 2019; Altun, 2006) gibi genel şiddet öykülerini analiz etmektedirler.

Literatürde, kadınların fiziksel şiddete karşı aldıkları dövüş sporları veya öz savunma eğitimlerinin işlevselliğini ölçen ve içeriğini revize edebilecek bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Kadına fiziksel şiddetin nasıl başladığı, şiddet anında nelerin yaşandığı, hangi saldırıların yapıldığı, nasıl sonlandığı, kaç saniye sürdüğü ve kaç saldırı yapıldığı gibi fiziksel şiddet derinlemesine inceleyen bu çalışmanın, kadına fiziksel şiddet teması ile dövüş sporları temalarının birlikte ele alındığı yeni çalışmaların önünü açabileceği düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmada, nitel araştırmalar içerisinde sık başvurulan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi yöntemi; bir metinde bulunan parametreleri ölçmek için yapılan, sistemli, yansız ve sayısal analizlerdir (Wimmer ve Dominick, 2013). Genellikle görsel veya yazılı verileri analiz etmede kullanılmaktadır. İçerik analizinde amaç, birbirlerine benzer verileri belirli kategoriler ve kavramlar etrafında bir araya getirerek anlaşılabilir hale getirmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, ülkemizde sık kullanılan video paylaşım platformu olan Youtube'da yer alan kadına fiziksel şiddet içeren videoların içeriklerini analiz ederek, fiziksel şiddet anında yaşananları ortaya çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda oluşturulan toplam 12 araştırma sorularına yanıt aranmaktadır.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini; dünyada ve ülkemizde popüler olan video paylaşım platformu Youtube'da (www.youtube.com) yer alan tüm kadına şiddet videoları oluştururken, örneklemini ise Türkiye'de yaşanmış kadına fiziksel şiddeti içeren 71 video oluşturmaktadır.

Araştırmaya Dâhil Edilen Videoların Seçilmesi

Videolar seçilirken herhangi bir ses özelliği ve süre sınırı aranmazken, video seçiminde başlıca: fiziksel şiddetin Türkiye'de gerçekleşmiş olması, fiziksel şiddetin ilk başladığı andan sonlandığı ana kadar videonun kesintisiz şekilde yer alması, ateşli silahlar kullanılmaması, kadına fiziksel bir şiddet içermesi ve bu şiddetin yalnızca erkek tarafından yapılması kriteri aranmıştır.

Youtube'un kurulduğu 2005 yılı ile 2023 yılı arasındaki 18 yıllık tüm zaman aralığında "Kadına Şiddet", "Kadına Saldırı" ve "Kadına Fiziksel Saldırı" anahtar kelimeleri ile aramalar yapılmıştır. Youtube uygulaması bazı videoların şiddet içerdiğini algıladıktan sonra uygulamadan kaldırabildiği için daha fazla sayıda videoya ulaşabilmek adına, 10 gün ara ile 3 defa daha güncel yüklenen videolar anahtar kelimelerle taranmıştır. Yapılan aramalar sonucunda konuyla alakalı toplamda 211 videoya ulaşılmıştır. Ulaşılan videoların neredeyse tamamının 2016-2023 yılları arasındaki son 6 yıllık zaman aralığında yüklendiği görülmüştür. Bu videolardan; görüntü kalitesi veya yaşanan anların net olmadığı 72 video, tekrar eden 47 video, sosyal sorumluluk ve bilgilendirme amaçlı çekilen 9 video, ülkemiz dışında yaşanan 6 video, kadına başka bir kadın tarafından saldırı yapılan 4 video ve ateşli silah kullanılan 2 video çıkarıldıktan sonra kriterlerimize uyan toplamda 71 video olduğu görülmüştür.

Kategoriler ve Kodlama Cetvelinin Oluşturulması

18 fiziksel şiddet içeren video (örneklemin \cong %25'i), tesadüfi örneklem olarak seçildikten sonra bu videolar beden eğitimi bölümünde görev yapan 3 öğretim elemanı ile detaylı şekilde izlenerek eş zamanlı olarak kategoriler ve kodlar oluşturulmuştur. Örneğin, "Kadın Fiziksel Şiddet Anında Fiziksel Olarak Nasıl Tepki verir?" araştırma sorusunun kategorisi için kodlar oluşturulurken; ilk 7 videoda kadınların vermediği "koşarak kaçmaya

çalışma" tepkisini 8. videoda verdiği görüldükten sonra "Koşarak kaçmaya çalışma" isminde yeni bir kod oluşturularak kategoriye eklenmiştir. Yıldırım (2015), farklı çalışmaların, farklı amaçları için araştırma sorularına göre özgün kodlar ve kodlama çizelgelerinin oluşturulabileceğini belirtmiştir. Bu şekilde videolar izlenerek kategori ve kodlar oluşturulurken, öğretim elemanlarının birbirlerini etkileyip yönlendirmemeleri için videolar her biriyle ayrı zamanlarda incelenmiştir.

Gerekli görülen yakın anlamdaki bazı kodlar, basitleştirme ve anlaşılabilirliği artırma amaçları ile fikir birliğine varılarak birleştirilmiştir. Nitel çalışmaların veri analizlerinde; verilerin düzenlenmesi, azaltılması ve basit ilişki kümeleri altında toplanması işlemleri, analizin doğal bir parçası olmakla beraber aynı zamanda kodlamada yaşanabilecek hata oranını düşürecektir (Baltacı, 2017).

Kategori ve kod oluşturma aşaması sonucunda; 12 araştırma sorusu için 12 farklı kategori ile bu kategorilerin altında toplamda 51 farklı koddan oluşan kodlama cetveli oluşturulmuştur. Kategorilerin ve oluşturulan kodların amaca uygunluğu konusunda her üç öğretim elemanı ile ayrı ayrı fikir birliğine varılmıştır. Bu şekilde fikir birliğine varılması, oluşturulan kategorilerin ve kodların anlaşılabilirliğini göstermektedir. Araştırmada güvenilirliği sağlayabilmenin en önemli ögesi, araştırmacı ve kodlayıcıların oluşturduğu fikir birliğidir (Creswell, 2013).

Kodlama Cetvelinin Güvenirliği

İçerik analizi çalışmalarında kodlama cetvelinin güvenilirliğini genellikle, farklı uzmanların aynı ifadeleri benzer kod veya kategori alanlarına yüksek benzerlikte yerleştirebiliyor olması sağlamaktadır (Yıldırım, 2015). Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için beden eğitimi ve spor bölümünde görev yapan ve aynı zamanda üniversitelerinin çeşitli dövüş sporları takımlarını çalıştıran iki farklı öğretim elemanından kodlama için destek alınmıştır. Bu iki öğretim elemanı, kodlama cetveli oluşturulurken destek alınan öğretim elemanlarından farklı kişilerdir. Öğretim elemanlarından birisi 3. kademe judo, diğeri ise 2. kademe kick boks antrenörüdür. Yıldırım (2015), kodlayıcıların eğitiminin bu aşamada güvenilirlik için önemli bir unsur olduğunu belirtmiştir.

İki öğretim elemanına tesadüfi örneklem ile seçilen 18 fiziksel şiddet içeren video (örneklem $n=25$), farklı zamanlarda izletilerek kodlama cetveline göre kodlama yapmaları istenmiştir. Kodlama işlemi sonrasında, araştırmacı görüş birliği ve görüş ayrılığı olan kodları belirlemiştir. 18 video için kodlayıcıların birbirinden bağımsız yaptıkları kodlamalarda; 1.

kodlayıcı toplam 397, 2. kodlayıcı ise 360 kodlama yapmıştır. Bu kodlamalardan 355 tanesinde görüş birliği olurken, 47 tanesinde görüş ayrılığı olmuştur.

Nitel araştırmalarda kodlayıcılar arası güvenilirliği ölçmek için Miles ve Huberman (1994), aşağıdaki formülü önermektedir:

$$\text{Uzlaşma Güvenirliği Yüzdesi} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{(\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı})} * 100$$

Formül uygulandığında: $355 / (355 + 47) * 100 = \%88.3$ oranında kodlayıcıların uzlaştığı görülmüştür. Miles ve Huberman (1994), uzlaşma güvenirligi yüzdesinin %70'in üzerinde olması durumunda güvenirligin yeterli seviyede olduğunu ifade etmiştir. Çalışmamızdaki kodlayıcıların %88.3 oranında uyum sağlamaları güvenirlilik için yeterli olarak kabul edilebilir.

Verilerin Analizi

Araştırmacı, 71 videonun tamamını detaylı şekilde izleyerek verileri toplamıştır. Çalışmaya ait verilerin toplanması, düzenlenmesi ve seçimi işlemlerinin tamamında Microsoft Excel programı kullanılmıştır. Veri toplama işlemi bittikten sonra, SPSS 26.0 versiyonunda yüzde ve frekans değer hesapları yapılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bulgularında Türkiye'de yaşanan kadına fiziksel saldırının olduğu, Youtube veri tabanında bulunan 71 videonun analizleri sunulmuştur.

Araştırma Sorusu 1: Kadınlara uygulanan fiziksel saldırılarda, ilk hedef alınan bölgeler ve oranları nedir?

Araştırma Sorusu 2: Kadınlara uygulanan tüm fiziksel saldırılarda, hedef alınan bölgeler ve oranları nelerdir?

Çalışmada bahsedilen "fiziksel saldırı" ifadesi; fiziksel temasın olduğu herhangi bir vuruşu, itiş, çekmeyi vb. ifade etmektedir. 71 adet videoda toplam 351 farklı fiziksel saldırı yapılmış ve "tüm saldırılar" ifadesi ile bu 351 saldırının tamamından bahsedilmiştir. "İlk saldırı" ifadesi ise; kadına uygulanan o anki şiddetin içerisinde yapılan fiziksel temasın olduğu ilk vuruşu, ilk itiş, ilk çekiş vb. ifade etmektedir. Bu "ilk saldırı" ifadesi ile toplam 71 adet videonun her birisinde yaşanan, ilk uygulanan fiziksel şiddeti başlatan 71 olaydan, ilk saldırıdan veya şeklinden bahsedilmektedir.

Tablo 1

Kadınlara uygulanan ilk ve tüm fiziksel saldırılarda saldırı bölgeleri

	İlk Saldırılarda Hedef Alınan Bölge		Tüm Saldırılarda Hedef Alınan Bölgeler	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Kafa	30	%42.25	152	%43.30
Saç	16	%22.54	82	%23.36
El-kol	11	%15.49	45	%12.82
Karın-gövde	5	%7.04	36	%10.26
Kalça-bacak	5	%7.04	18	%5.13
Boğaz	4	%5.63	18	%5.13
Toplam	71	%100	351	%100

Saldırı şekli fark etmeksizin vücudun bölgelerine göre kategoriler oluşturulmuştur. Vücudun yakın bölgeleri ve aynı zamanda bazı saldırıların birbirine yakın bölgelerine etki etmesi durumlarına göre kimi bölgeler birleştirilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde hem ilk saldırıda hem de tüm saldırılarda en çok hedef alınan bölgenin kafa bölgesi olduğu görülmüştür. Kadına fiziksel şiddette kafa bölgesi, ilk saldırılarda %42.25, tüm saldırılarda %43.30 oranında hedef alınmıştır. Sonrasında en sık saldırılan bölge ise ilk saldırılarda %22.54, toplam saldırılarda %23.36 oranında saç olmuştur. Kadının el-kol bölgesi; ilk saldırılarda %15.49, tüm saldırılarda ise %12.82 oranında hedef alınmıştır.

Kadınların daha az saldırıya uğrayan üç bölgesi ise sırasıyla; karın-gövde, kalça-bacak ve boğaz olmuştur. Karın-gövde bölgesine; ilk saldırılarda %7.04, tüm saldırılarda %10.26 oranında saldırı gerçekleşirken, kalça bacak bölgesine ise ilk saldırılarda %7.04, tüm saldırılarda %5.13 oranında saldırı gerçekleşmiştir. En az saldırılan bölge ise ilk saldırılarda %5.63, tüm saldırılarda %5.13 oranıyla kadının boğaz bölgesi olmuştur.

Araştırma Sorusu 3: Kadınlara uygulanan fiziksel saldırılarda, yapılan ilk saldırının tipleri ve oranları nelerdir?

Araştırma Sorusu 4: Kadınlara uygulanan tüm fiziksel saldırılarda, saldırı tipleri ve oranları nelerdir?

Saldırı biçimi ve saldırının amacı olarak birbirine yakın olan saldırı tipleri ortak gruplarda birleştirilmiştir. Birleştirme yapılırken savunma şekli, saldırırken vücudun kullanılan kısmı ve saldırdığı bölgelerin yakın olmaları durumları göz önüne alınmıştır.

Tablo 2

Kadınlara uygulanan ilk ve tüm fiziksel saldırılarda saldırı tipleri

	İlk Saldırıların Saldırı Tipleri		Tüm Saldırıların Saldırı Tipleri	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
İtme-Çekme	33	46.48	152	43.30
Tokat-Yumruk	25	35.21	105	29.91
Tekme-Diz	7	9.86	51	14.53
Sopa-Bıçak ile Saldırı	4	5.63	41	11.68
Kafa	2	2.82	2	0.57
Toplam	71	%100	351	%100

Tablo 2 incelendiğinde ilk saldırılarda (%46.48) ve tüm saldırılarda (%43.30) en sık kullanılan saldırı tipinin itme-çekme tipi olduğu görülmektedir. En sık yapılan saldırı tiplerinde ikinci olarak tokat-yumruk kullanılmıştır. İlk saldırılarda %35.21 oranında tokat-yumruk kullanılırken tüm saldırılarda bu oranın %29.91 olduğu görülmüştür. Kadına fiziksel saldırıda kullanılan bir diğer saldırı biçimi ise tekme-diz olmuştur. Tekme-diz ile saldırı oranı ilk saldırıda %9.86 iken tüm saldırılardaki oranı %14.53 olmuştur.

Tablo 2'ye baktığımızda daha az gerçekleşen saldırı biçimlerinin ilk saldırılarda; %5.63 oranında sopa-bıçak ile, %2.82 oranında kafa ile gerçekleştiği görülmüştür. Bu saldırı biçimlerinin tüm saldırılardaki oranına baktığımızda ise; sopa-bıçak ile saldırı biçiminin oranının %11.68, kafa ile saldırı biçiminin oranının ise %0.57 olduğu görülmüştür. İlk ve tüm saldırılar içerisinde en az kullanılan saldırı biçiminin kafa vuruşu olduğu görülmektedir.

Araştırma Sorusu 5: Kadınlara uygulanan fiziksel saldırılarda, yapılan ilk saldırılar ve oranları nelerdir?

Araştırma Sorusu 6: Kadınlara uygulanan tüm fiziksel saldırılarda, yapılan saldırılar ve oranları nelerdir?

Saldırıların tasvir edildiği resimlerdeki kişilere bilgilendirme yapıldıktan sonra gönüllü olarak çalışmaya katılmışlardır. Saldırıların daha gerçekçi tasvir edilebilmesi ve herhangi bir sakatlık yaşanmaması amacıyla her iki kişi de profesyonel judo sporcularından seçilmişlerdir.

Tablo 3

Kadınlara ilk ve tüm fiziksel saldırılarda yapılan saldırılar

	İlk Saldırı		Tüm Saldırılar	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Saldırı 1	13	%18.31	37	%10.54
Saldırı 2	8	%11.27	45	%12.82
Saldırı 3	8	%11.27	37	%10.54
Saldırı 4	8	%11.27	26	%7.41
Saldırı 5	7	%9.86	36	%10.25
Saldırı 6	3	%4.23	29	%8.26
Saldırı 7	3	%4.23	16	%4.56
Saldırı 8	3	%4.23	7	%1.99
Saldırı 9	2	%2.82	14	%3.99
Saldırı 10	2	%2.82	10	%2.85
Saldırı 11	2	%2.82	9	%2.56
Saldırı 12	2	%2.82	5	%1.42
Saldırı 13	2	%2.82	5	%1.42
Saldırı 14	2	%2.82	2	%0.57
Saldırı 15	1	%1.41	12	%3.42
Saldırı 16	1	%1.41	9	%2.56
Saldırı 17	1	%1.41	9	%2.56
Saldırı 18	1	%1.41	3	%0.85
Saldırı 19	1	%1.41	3	%0.85
Saldırı 20	1	%1.41	2	%0.57
Saldırı 21	0	%0	16	%4.56
Saldırı 22	0	%0	6	%1.71
Saldırı 23	0	%0	6	%1.71
Saldırı 24	0	%0	5	%1.42
Saldırı 25	0	%0	2	%0.57
Toplam	71	%100	351	%100

"Saldırı 1" isimli saldırı şekli Şekil 1'de gösterilmiştir. Bu saldırıda saldırgan; kolunu geriden çıkararak, kolunu bükmeden veya çok az bükerek kadının kafa bölgesine yandan geniş açılı tokat atma şeklinde saldırı yapmaktadır. Bu saldırılar, kadına hayati seviyede fiziksel zarar vermese de, şiddetli acıya, yüzde kalıcı izlere ve yere düşmesine sebep olabilmektedir. Tablo 3 incelendiğinde, kadına fiziksel şiddette, ilk saldırı anında en sık kullanılan saldırı şeklinin %18.31 oranı ile "Saldırı 1" olduğu görülmektedir. Bu saldırı şekli, tüm saldırılar içerisinde ise %10.54 oranı ile en sık kullanılan ikinci saldırı şekli olmuştur.

Şekil 1

“Saldırı 2” isimli saldırı şekli Şekil 2’de gösterilmiştir. Bu saldırıda saldırgan; kadının saçlarından tek eliyle güçlü bir şekilde tutarak, acı vermek maksadıyla ileri geri sert şekilde sallamaktadır. Bu saldırılarda kadını yere düşürmek gibi bir maksat yokken, genellikle kadınlara tehdit, eziyet ve acı verme amacıyla uygulanmaktadır. İlk saldırılarda en sık kullanılan ikinci saldırı %11.27 oranı ile “Saldırı 2” olurken, tüm saldırılar içerisinde %12.82 oranıyla en sık kullanılan saldırı şekli olmuştur.

Şekil 2

“Saldırı 3” isimli saldırı şekli Şekil 3’te gösterilmiştir. Bu saldırıda saldırgan; tek eliyle kadının saçlarından güçlü bir şekilde tutarak, kadını düşürmek için yere doğru çeker ve kadını yere düşürür. Saldırganlar bu saldırı şeklini, kadının pozisyonunu değiştirerek istediği farklı bir saldırıyı gerçekleştirebilmek için kullanır. Bu şekilde yapılan saldırılar ilk saldırılarda %11.27 oranında, tüm saldırılarda ise %10.54 oranında kullanılmıştır.

Şekil 3

“Saldırı 4” isimli saldırı Şekil 4’te gösterilmiştir. Bu saldırıda saldırgan; kadının el bileği veya dirseğinin alt bölgesinden tutarak, kadını tehdit ve korkutma amacıyla ileri geri sallayarak basit fiziksel acı verir. Bu saldırıyla beraber kadını tehdit eden ve istediğini yaptırmaya çalışan saldırgan sonrasında daha şiddetli saldırılar yapabilir. Bu saldırıların, ilk saldırı anında %11.27, tüm saldırıların içerisinde ise %7.41 oranında yaşandığı görülmektedir.

Şekil 4

"Saldırı 5" isimli saldırı Şekil 5'te gösterilmiştir. Bu saldırıda saldırgan; kolunu geriden bükmeden "kroşe" saldırısına benzer şekilde savurarak yumruğu ile kadının kafasına saldırı yapar. Saldırı 1'e benzer bu saldırıda saldıran kişinin elleri yumruk şeklindedir ve daha ciddi zarar vermek amacıyla kullanılmıştır. Bu saldırı şekli başlıca; kadının bayılmasına, burnunda kırıklar oluşmasına ve yüzde ciddi morluklara sebep olabilir. Tablo 3'e baktığımızda bu saldırı şeklinin ilk saldırılarda %9.86, tüm saldırılarda %10.25 oranında yaşandığı görülmektedir.

Şekil 5

"Saldırı 6" ismi verilen saldırılar bıçak ile yapılan, "Saldırı 15" ismi verilen saldırılar ise sopa ile yapılan tüm saldırıları kapsamaktadır. Bu saldırılar ciddi seviyede yıkıcı saldırılardır. Kadını ağır yaralamaya veya öldürmeye kadar gidebilmektedir. Bu saldırılarda birer fiziksel saldırıdır fakat savunması ve şiddetin sonucunda kadına verdiği hasar bakımından diğer saldırı şekillerinden ciddi şekilde ayrılmaktadır. Dövüş sporlarında veya kendini savunma eğitimlerinde bıçak ve sopaya karşı savunma hareketleri sporcuya en son öğretilmektedir; çünkü yaptığı ufak bir hata ciddi sonuçlar doğurabilir. Bu yüzden sporcunun veya eğitim alan kişinin önce temel teknikleri iyi öğrenmesi ve yaptığı branşta belli bir seviyeye gelmesi istenmektedir. Bıçak ve sopa ile yapılan saldırıların farklı çalışmalarda daha hassas şekilde incelenmesi uygun olacaktır. Bıçak ile kesme, bıçak saplama, sopa ile kafaya vuruş vb. detaylı kategoriler oluşturulmuş; sonrasında bu saldırı şekilleri, içerisinde fazla şiddet barındırdığı için

birer kategori altında toplanmış ve şekillerde resim olarak gösterilmemiştir. Bu saldırıların yalnızca genel istatistiklerinin paylaşılması uygun görülmüştür.

Tablo 3 incelendiğinde, bıçaklı saldırıları ifade eden "Saldırı 6"nın, ilk saldırılarda %4.23, tüm saldırılarda ise %8.26 oranında yaşandığı görülmektedir. Sopa ile yapılan saldırıları ifade eden "Saldırı 15"nin ise ilk saldırılarda %1.41 oranında, tüm saldırılarda %3.42 oranında yaşandığı görülmektedir.

"Saldırı 7" isimli saldırı şekli Şekil 6'da gösterilmiştir. Bu saldırıda saldırgan; kadının el bileğinden tutarak sıkar ve ona acı vererek bir yere götürmek amacıyla elinden çeker. Saldırı 4'e benzer olmakla birlikte burada saldırganın amacı kadını istediği yöne çekerek zorla götürmektir. Bu saldırı şeklinin amacı genelde kadına ciddi fiziksel zarar vermek olmamakla beraber, kadını istediği yere götüremezse devamında muhtemelen farklı saldırı şekilleri uygulayacaktır. Şekil 6'da gösterilen bu saldırı şekli ilk saldırılarda %4.23, tüm saldırılarda %4.56 oranında yaşanmaktadır.

Şekil 6

"Saldırı 8" isimli saldırı şekli, Şekil 7'de gösterilmiştir. Bu saldırıda saldırgan; kadının kalçasının alt kısmına ayağın üstü ile, yandan geniş açılı, kick bokstaki "middle kick" tekmesine benzer bir saldırı yapmaktadır. Bu saldırı şekli az riskli kalça bölgesine uygulanmakta ve saldırı genelde amatörce yapılmaktadır; bu yüzden kadına ciddi seviyede fiziksel zarar vermez. Ancak bu saldırı çoğu zaman kadının yere düşmesine ve kendisini daha zor savunabileceği bir pozisyona girmesine sebep olabilir. Bu saldırı şekli ilk saldırılar içerisinde %4.23, tüm saldırılar içerisinde ise %1.99 oranında yaşanmaktadır.

Şekil 7

"Saldırı 9" isimli saldırı şekli Şekil 8'de gösterilmiştir. Bu saldırıda saldırgan; ayağını kendi karın bölgesine çekerek düz bir hattan çıkacak şekilde ayağının altı ile kadının karın-göğüs bölgesine doğru tekme vuruşu yapar. Bu saldırılarda tekniği uygulayan kişinin genelde amatörce uyguladığı görülmektedir. Yine de bacadaki güçlü kaslar kullanıldığından ve hareketin mekaniğinden dolayı güçlü bir vuruş gerçekleşir. Bu saldırılar sonrası kadın ciddi fiziksel zarar alabilir veya savrulurak sert şekilde yere düşebilir. Tablo 3 incelendiğinde bu saldırıların ilk saldırılar içerisinde %2.82 oranında, tüm saldırı içerisinde ise %3.99 oranında yaşandığı görülmektedir.

Şekil 8

"Saldırı 10" isimli saldırı şekli Şekil 9'da gösterilmiştir. Bu saldırıda saldırgan; genelde kadının göğsünün üst kısmına, avuç içleri açık şekilde iki eli ile ani ve güçlü bir şekilde itiş yapar. Bu saldırı sonrasında kadın sert şekilde yere düşebilmektedir. Çok yıkıcı bir saldırı gibi gözükmesine de kadının kafasını çarpması, boyun üstüne ani düşüş ile ciddi travmalara sebep olabilmesi gibi durumlar yaşanabilmesi ihtimalinden dolayı kadınlar için tehlikeli bir saldırı şeklidir. Tablo 3'te bu saldırının ilk saldırılar içerisinde yaşanma oranına baktığımızda %2.82, tüm saldırılardaki oranının ise %2.85 olduğu görülmektedir.

Şekil 9

"Saldırı 11" isimli saldırı şekli Şekil 10'da gösterilmiştir. Bu saldırıyı saldırgan; ayaktaki kadını tekme ile yere düşürmek amacıyla yapmaktadır. Saldırgan bu saldırıda kadının ayak bileğine kendi ayağının üst kısmı ile yandan dairesel vuruş yapar. Birçok dövüş sporunda kullanılan süpürme ve çelme tekniğine benzer bu saldırı sonrasında kadının ayakları yerden kesilerek ani şekilde yere düşebilmektedir. Bu saldırı ilk saldırı içerisinde %2.82 oranında, tüm saldırılar içerisinde %2.56 oranında yaşanmıştır.

Şekil 10

"Saldırı 12" isimli saldırı şekli Şekil 11'de gösterilmiştir. Bu saldırıda; kadının boğazından tek eli ile tutan saldırgan, kadının boğazını sıkarak kadını yere düşürmektedir. Bu saldırı şeklinin genelde kadının yere düşmesiyle bırakıldığı ve yerde farklı saldırı şekillerinin uygulandığı görülmektedir. İlk saldırılarda bu saldırı şekli %2.82 oranında, tüm saldırılarda ise %1.42 oranında kullanılmaktadır.

Şekil 11

"Saldırı 13" isimli saldırı şekli Şekil 12'de gösterilmiştir. Bu saldırıda saldırgan; ellerini yumruk şekline getirerek kadının suratına çıkan düz yumruk saldırısı yapmaktadır. Birçok dövüş sporunda "direkt yumruk" veya "düz yumruk" olarak adlandırılan tekniklere benzer bu saldırı; kadının burnunda kırıklara, yüzde ciddi eziklik ve morluklara sebebiyet verebilecek bir saldırı şeklidir. Bu saldırı, yapıldığı bölge ve saldırı şeklinden dolayı kadına ciddi fiziksel zarar vermek amacıyla yapılmaktadır. Bu saldırının ilk saldırılar içerisinde %2.82, tüm saldırı içerisinde ise %1.41 oranında yaşandığı Tablo 3'te görülmektedir.

Şekil 12

"Saldırı 14" isimli saldırı şekli Şekil 13'te gösterilmiştir. Bu saldırıda saldırgan; yakın mesafeden kadının burun ve yüzüne, kafasının ön bölgesi ile ani ve sert bir şekilde vuruş yapar. Spor olarak kabul edilen dövüş sporlarının tamamında bu ve benzeri saldırıları uygulamak yasaktır. Çünkü bu saldırı şekli; kişinin burnunun kırılmasına, bayılmasına veya beyinde hasar oluşmasına sebep olabilecek ciddi seviyede yıkıcı ve kontrolsüz saldırılardır. Kafa ile yapılan bu saldırı şekli ilk saldırı anında %2.82 oranında yaşanmakta, tüm saldırılara baktığımızda ise %0.57 oranında yaşanmaktadır.

Şekil 13

"Saldırı 16" isimli saldırı şekli Şekil 14'te gösterilmiştir. Bu saldırıda saldırgan; kadına tokat veya yumruk ile vuracakmış gibi yaparak sahte ve aldatıcı saldırı yapmaktadır. Bu saldırıyı genelde kadını korkutmak maksadıyla veya sahte saldırı yaptıktan sonra kadının beklemediği asıl saldırıyı yapmak için kullanmaktadır. Aslında bu saldırıda fiziksel temas bulunmamaktadır fakat; bu saldırı ağır psikolojik şiddet içerdiği, hemen sonrasında fiziksel şiddet başladığı ve fiziksel şiddetin içerisinde kullanıldığı için, farklı bir saldırı şekli olarak kabul edilmiştir. Bu sahte saldırı anında kadın kendini savunmaya başlamalıdır, çünkü temas olmasa da bu saldırı bize fiziksel şiddetin başladığını ve devamının geleceğini göstermektedir. Şekil 14'te gösterilen bu saldırı şekli ilk saldırılar içerisinde %1.41, tüm saldırılarda ise %2.56 oranında yaşanmaktadır.

Şekil 14

"Saldırı 17" isimli saldırı şekli Şekil 15'te gösterilmiştir. Bu saldırıda saldırgan; kadının boğazını tek veya her iki eli ile sıkarak boğmaya başlar. İleri geri eziyet vermek için sallayarak kadının canını yakar; fakat amaç bu saldırılarda kadını yere düşürmek değildir. Vücuttaki hassas bölgelerden biri olan boğazın bu şekilde sıkılması, bayılma ve travmalara sebep olabilecektir. Tablo 3'e baktığımızda Şekil 15'te gösterilen bu saldırı şekli ilk saldırılarda %1.41 oranında yaşanmışken, tüm saldırılarda %2.56 oranında yaşanmıştır.

Şekil 15

"Saldırı 18" isimli saldırı şekli Şekil 16'da gösterilmiştir. Bu saldırıda saldırgan; tek eli açık avuç içi ile yüz bölgesine direk şekilde dairesel hareket yapmadan vuruş yapar. Bu saldırıda eller yumruk şeklinde değil, açık ve avuç içiyle vuruş yapılması sebebiyle saldırının amatörce bir saldırı olduğu görülmektedir. Ancak yine de vurduğu bölge yüz ve kafa bölgesi olduğu için kadına yıkıcı fiziksel hasar verebilir. Tablo 3'e baktığımızda ilk saldırılarda bu saldırı şekli %1.41 oranında kullanılırken, tüm saldırılarda %0.85 oranında kullanılmıştır.

Şekil 16

"Saldırı 19" isimli saldırı şekli Şekil 17'de gösterilmiştir. Bu saldırıda saldırgan; eli açık ve kalça hizasından başlayarak dairesel bir şekilde çıkar ve avuç içi ile çene bölgesine vuruş yapar. Boks ve kick boks gibi sporlardaki "aparkat" tekniğine çok benzemekle birlikte bu saldırı, kolların alttan daha geniş açılı olması ve ellerin tokat şeklinde olmasından dolayı bu teknikten farklılaşır. Bu farklılıklardan yola çıkarak saldırganın bu saldırıyı amatörce yaptığı söylenebilir; ancak amatörce olsa da bu saldırı kadına ciddi fiziksel zarar verebilir. Tablo 3'e baktığımızda bu saldırının ilk saldırılarda %1.41, tüm saldırılarda %0.85 oranında yaşandığı görülmektedir.

Şekil 17

"Saldırı 20" isimli saldırı şekli Şekil 18'de gösterilmiştir. Bu saldırıda; kadının boynunu tek kolu ile tamamen kavrayan saldırgan, boynu sıkarak kalçanın yanından kadını yere düşürür. Güreşte "kafa kol" tekniğine benzer bu saldırı şeklinde, erkek sadece tek kolunu kullanır ve kadının kolundan tutmaz. Bu saldırı şeklinde kadını yere düşürmeyi amaçlar. Bu saldırı ile yere düşürülen kadın, yerdeyken gelecek saldırılara karşı savunması daha zor durumlara düşebilmektedir. Tablo 3'e baktığımızda bu saldırı şeklinin ilk saldırılar içerisinde yaşanma oranının %1.41, tüm saldırılar içerisinde yaşanma oranının ise %0.57 olduğu görülmektedir.

Şekil 18

"Saldırı 21" isimli saldırı şekli Şekil 19'da gösterilmiştir. Bu saldırıda saldırgan; daha öncesinde sarılma, itme veya yumruk gibi saldırılarla yere düşürülen kadının kafasına, ayağını yandan geniş açı ile dairesel şekilde savurarak, ayağının üst kısmı ile tekme saldırısı yapar. Bu saldırı şekli kafa bölgesine yapıldığı için kadınlarda bayılma, yüzde kırık ve ezilmeler gibi ciddi fiziksel hasarlar verebilir. Tablo 3'e bakıldığında bu saldırı şeklinin ilk saldırı anında hiç kullanılmadığı görülmektedir. Genellikle sonraki saldırılarda tercih edilen bu saldırı şekli tüm saldırılar içerisinde %4.56 oranında yaşanmaktadır.

Şekil 19

"Saldırı 22" isimli saldırı şekli Şekil 20'de gösterilmiştir. Bu saldırıda saldırgan; elleri açık şekilde avuç içi ile, kadının kafasının üst kısmına, elini yukarıdan dairesel savurarak tokat şeklinde vuruş yapmaktadır. Kafanın üst bölgesine vuruş yapmak beyinde hasara sebep olabileceği için neredeyse tüm dövüş sporlarında bu saldırı şekli yasaktır. Yapılan bu saldırının Tablo 3'e baktığımızda ilk saldırılarda hiç yaşanmadığını, tüm saldırılar içerisinde ise %1.71 oranında kullanıldığını görmekteyiz.

Şekil 20

"Saldırı 23" isimli saldırı şekli Şekil 21'de gösterilmiştir. Bu saldırıda saldırgan; elleri açık şekilde avuç içi ile, kadının kafasının üst kısmına, elini yukarıdan dairesel savurarak yumruk ile vuruş yapmaktadır. Bu saldırı şekli, saldırdığı bölge ve saldırış şekli olarak "Saldırı 22" ile çok benzerlik göstermektedir. Tek fark, bu saldırı şeklinde erkeğin ellerinin yumruk şeklinde kapalı olması ve saldırıyı yumruk vuruşu ile gerçekleştirmesidir. Bu saldırıda, saldıran kişinin elinin yumruk şeklinde olmasından dolayı daha fazla fiziksel zarar verebilecektir. Bu saldırı şekli ilk saldırılar içerisinde hiç yaşanmamış; ancak tüm saldırılar içerisinde %1.71 oranında yaşanmıştır.

Şekil 21

"Saldırı 24" isimli saldırı Şekil 22'de gösterilmiştir. Bu saldırıda saldırgan; dizini dik bir şekilde ileri doğru çıkararak, kadının karın ve mide bölgesine doğru diz ile vuruş yapar. Dizinin uç bölgesinin sert olması ve bacak kaslarının anatomik olarak güçlü olması sebebiyle bu saldırı şekli kadına ciddi seviyede fiziksel hasar verebilir. Tablo 3 incelendiğinde bu saldırının ilk saldırılarda yaşanmadığı görülürken, tüm saldırılarda kullanılma oranı ise %1.42'dir.

Şekil 22

"Saldırı 25" isimli saldırı şekli Şekil 23'te gösterilmiştir. Bu saldırıda saldırgan; iki koluyla kadının göğüs hizasından sırtında ellerini birleştirerek kadını istediği yere götürmeye çalışır. Burada erkeğin amacı kadına fiziksel zarar vermekten ziyade kadını istediği yere götürmektir. Bu sarılma ve taşıma girişimi sonrasında istediğini gerçekleştiremeyen erkek sonrasında farklı saldırılar yapabilir. Bu saldırı şekli ilk saldırılarda yaşanmamakla beraber tüm saldırılar içerisinde %0.57 oranı ile en az yaşanan saldırı şeklidir.

Şekil 23

Araştırma Sorusu 7: Kadınlara uygulanan fiziksel saldırılarda, ortalama kaç saldırı olur?

Araştırma Sorusu 8: Kadınlara uygulanan fiziksel saldırılar, ortalama kaç saniye sürer?

Saldırı sayısı hesaplanırken saldırının başlangıcından bitişine kadar yapılan her bir saldırı tek tek sayılarak bulunmuştur. Örneğin saçtan çekerek atılan yumruk saldırısında saçtan çekme ayrı bir saldırı, yumruk atma ayrı bir saldırı olacak şekilde hesaplanmıştır. Tablo 4 incelendiğinde analiz edilen 71 adet farklı fiziksel şiddet olayında toplam 351 saldırı gerçekleştiği ve kadına yapılan fiziksel saldırılarda ortalama 4.94 adet saldırı yapıldığı görülmüştür.

Saldırı süresini hesaplarırken kadına fiziksel şiddetin başlangıcı; kadına fiziksel şiddet maksatlı ilk temasın olduğu an kabul edilmiştir. Bitiş olarak ise kadına yapılan fiziksel şiddetin sonlandığı an kabul edilmiştir. Tablo 4'e baktığımızda, kadına uygulanan fiziksel şiddetin ortalama 18.21 saniye sürdüğü görülmüştür.

Tablo 4

Kadınlara uygulanan fiziksel saldırıların ortalama süreleri ve sayıları

	Frekans	Toplam	Ortalama
Saldırı Süresi	71	1293 saniye	18.21 saniye
Saldırı Sayısı	71	351	4.94

Araştırma Sorusu 9: Fiziksel şiddete uğrayan kadınlar, ne oranda yere düşer?

Tablo 5 oluşturulurken, kadının fiziksel saldırıdan dolayı yere düşürülmesi veya kendini koruma maksatlı kendisini yere atması durumlarının tamamı hesaplama dahil edilmiştir. 71 adet farklı fiziksel şiddet olayında fiziksel şiddete uğrayan kadın %54.93 oranında yere düşerken, %45.07 oranında kadın yere düşmemiştir.

Tablo 5

Fiziksel şiddete uğrayan kadınların yere düşme durumu

	Frekans	Yüzdeleri
Kadın Yere Düştü	39	% 54.93
Kadın Yere Düşmedi	32	% 45.07
Toplam	71	%100

Araştırma Sorusu 10: Fiziksel şiddete uğrayan kadınların, şiddet anında verdiği tepkiler ve oranları nelerdir?

Tablo 6'da görüldüğü üzere fiziksel şiddet anında kadının verdiği en sık tepki %47.89 ile "Fiziksel hiç bir karşılık vermemesi" olmuştur. "Eliyle durdurmaya çalışması" %29.58 oranında yaşanırken, "Yumruk, tekme ile karşılık vermesinin" %15.49 oranında olduğu görülmüştür. En az yaşanan tepki ise %7.04 oranında "Koşarak kaçmaya çalışması" olmuştur.

Tablo 6

Fiziksel şiddete uğrayan kadınların şiddet anında verdiği tepkiler

	Frekans	Yüzde
Fiziksel hiçbir tepki vermedi	34	%47.89
Eliyle durdurmaya çalıştı	21	%29.58
Yumruk tekme ile karşılık verdi	11	%15.49
Koşarak kaçmaya çalıştı	5	%7.04
Toplam	71	%100

Araştırma Sorusu 11: Kadınlara uygulanan fiziksel şiddetin, sonlanış şekilleri ve oranları nelerdir?

Tablo 7 incelendiğinde fiziksel şiddetin son buluş şeklinde çevredekilerin saldıran erkeğe tepki göstererek kadını kurtarması %46.48 oranı ile en yüksek yaşanan durum olmuştur. Erkeğin kendi isteği ile şiddeti bırakması durumu ise %39.44 oranında yaşanmıştır. Kadının bayılması ve bu yüzden erkeğin fiziksel şiddeti bırakması durumu ise %14.08 oranında yaşanmıştır.

Tablo 7

Kadınlara uygulanan fiziksel şiddetin sonlanış şekilleri

	Frekans	Yüzde
Çevredekiler Kurtardı	33	%46.48
Erkek Kendisi Bıraktı	28	%39.44
Kadın Bayıldığı için Bıraktı	10	%14.08
Toplam	71	%100

Araştırma Sorusu 12: Kadınların fiziksel şiddete uğradığı ortamlar ve oranları nelerdir?

Tablo 8 incelendiğinde kadınlar %54.93 oranı ile en çok gündüz etrafta insanlar varken fiziksel şiddete maruz kalmaktadırlar. Gece kalabalık ortamda fiziksel şiddete uğrama oranı ise %19.72'dir. Kadınlar %12.68 oranı ile gündüz ıssız ortamda ve gece ıssız ortamda en az fiziksel

şiddete uğramaktadırlar. Kadınlar fiziksel şiddete %67.61 gibi yüksek bir oranla gündüz, %32.4 oranında ise gece maruz kalmaktadırlar. Etrafta insanlar varken kadınların fiziksel şiddete maruz kalma oranı %74.65 gibi yüksek bir oranla yaşanırken, etrafta kimse yokken ise %25.36 oranında yaşanmaktadır.

Tablo 8

Kadınların fiziksel şiddete uğradığı ortamlar

	Frekans	Yüzde
Gündüz-Kalabalık Ortamda	39	%54.93
Gece-Kalabalık Ortamda	14	%19.72
Gündüz-Issız Ortamda	9	%12.68
Gece-Issız Ortamda	9	%12.68
Toplam	71	%100

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Türkiye'de kadına yapılan fiziksel şiddeti, içerik analizi yöntemi ile derinlemesine inceleyen bir çalışmanın bulunmaması, bu çalışmanın temel motivasyonunu oluşturmuştur. Bu çalışmada, Youtube uygulamasında Türkiye'de yaşanan, kriterlerimizi sağlayan kadına fiziksel şiddetin olduğu toplam 71 adet video olduğu görülmüştür. Bu videolarda yaşananları analiz ederek araştırma sorularına cevapların arandığı bu çalışmada elde edilen sonuçlar aşağıda listelenmiştir.

- Kadınlara uygulanan ilk ve tüm fiziksel saldırılarda sırasıyla; kafa, saç ve el-kol bölgeleri kadının en çok saldırıya uğrayan 3 bölgesi olmuştur. İlk saldırılarda %80.22, tüm saldırılarda ise %79.48 oranında en çok saldırının bu üç bölgeye yapıldığı görülmüştür.
- Kadınlara uygulanan ilk ve tüm fiziksel saldırılarda; itme-çekme, tokat-yumruk ve tekme-diz en çok uygulanan 3 saldırı tipi olmuştur. İlk saldırılarda %90.14, tüm saldırılarda ise %85.18 oranında bu üç saldırı tipinin kullanıldığı görülmüştür.
- Kadınlara uygulanan ilk ve tüm fiziksel saldırılarda; Şekil 1, Şekil 2 ve Şekil 3'te gösterilen; Saldırı 1, Saldırı 2 ve Saldırı 3 en çok uygulanan 3 saldırı şekli olmuştur. İlk saldırılarda %40.85, tüm saldırılarda ise %33.9 oranında bu üç saldırının kullanıldığı görülmüştür.
- Kadınlara uygulanan fiziksel saldırılar, ortalama 18.21 saniye sürerken, bu sürede ortalama 4.94 adet saldırı yapıldığı görülmüştür.
- Kadınlar fiziksel saldırılara karşı başlıca; "Fiziksel hiçbir karşılık vermemek", "Eliyle durdurmaya çalışmak" ve "Yumruk, tekme ile karşılık vermek" şeklinde tepkiler vermiştir. Kadınların başlıca bu 3 tepkiyi %92.96 oranında verdiği görülmüştür.

- Kadınlara uygulanan fiziksel saldırılar başlıca; "çevredeki insanların kurtarması" ve "erkeğin kendi isteğiyle bırakması" şeklinde sonlanmıştır. Fiziksel saldırıların %85.92 oranı ile bu iki şekilde sonlandığı görülmüştür.
- Kadınların fiziksel şiddete %67.61 oranında gündüz, %74.65 oranında ise etrafta insanlar varken maruz kalırken, kadınların %54.93'ü fiziksel saldırılarda yere düştüğü görülmektedir.

Çalışma bulguları ışığında aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- Çalışmamız sonuçlarından görüldüğü üzere kadınlar; çok farklı şekillerde ve tiplerde fiziksel şiddete maruz kalabilmektedir. Bu yüzden kadınlara; fiziksel öz savunmalarını öğrenebilmeleri amacıyla, çeşitli dövüş sporlarına veya bu maksatla verilen eğitimlere katılmaları önerilmektedir.
- Kadınların büyük kısmı fiziksel şiddete uğradığında, fiziksel olarak karşılık vermemişlerdir. Kadınların bu konudaki özgüvenlerini artırıcı eğitimler verilebilir ve bu durumun sebep-sonuçlarının araştırıldığı yeni çalışmalar yapılabilir.
- Kadınlara fiziksel öz savunma maksatlı eğitim veren dövüş sporu antrenörleri; verdikleri eğitimin içeriklerini çıkan sonuçlara göre revize edebilir. Daha sık yaşanan durumların savunmalarını kadınlara daha uzun süre çalıştırabilir, eğitimlerinin içerisinde olmayan savunma şekillerini müfredatlarına ekleyebilirler.
- Çalışmanın evreni ve örneklemini genişletilerek, farklı araştırma metotları ile daha kapsamlı çalışmalar yapılabilir.
- Kadınlara fiziksel şiddet anında başlıca yapılan 25 saldırının tamamının savunma şeklini içinde barındıran, kadınlara özel karma eğitim sistemleri ve müfredatları geliştirilebilir.

Kaynakça

Altınay, A. ve Arat, Y. (2008). *Türkiye’de kadına yönelik şiddet* (2. Baskı). İstanbul: Punto Baskı Çözümleri.

Altıparmak, İ. B. (2019). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Boyutları: Ankara Örneği. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 55-76.

Altun, M. (2006). *Denizli ili kırsalında bir sağlık ocağı bölgesinde 15-49 yaş evli kadınların fiziksel şiddet görme durumları ve kadınların şiddete ilişkin tutumları* (Master's thesis, Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-14.

Başar, F. ve Demirci, N. (2015). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddet. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 2(1), 41-52.

- Bilgin Şahin, B. ve Erbay Dünder, P. (2017). Kadına yönelik şiddet ve yaşam kalitesi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(3), 203-210.
- Bükeçik, E. ve Özkan, B. (2018). Kadına Yönelik Şiddet: Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Kadın Sağlığına Etkisi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 33-37.
- Creswell, J. W. (2013). Steps in conducting a scholarly mixed methods study. Discipline-Based Education Research Group. University of Nebraska - Lincoln.
- Heise, L., Ellsberg, M. ve Gottemoeller, M. (1999). Ending Violence Against Women. Issues in World Health. *Baltimore: John's Hopkins University School of Public Health*. L(11), 1-44.
- Hollander, J. A. (2016). Teaching About Gendered Violence Without Disempowering Women. In: Haltinner, K., Pilgeram, R. (eds) *Teaching Gender and Sex in Contemporary America*. Springer, Cham. (85-92).
- Huberman, A. M. ve Miles, M. B. (1994). Data management and analysis methods. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research*. Sage Publications, Inc, (pp. 428-444).
- Koç, H. ve Yüksel, O. (2003). Kadınlarda Fiziksel Ve Fiziyojik Performansın Değerlendirilmesi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 9, 239-250.
- Köşgeroğlu, N., Ünsal, A., Türe, A., Çulha, İ. ve Öz, Z. (2016). Eskişehir'de Yaşayan Bir Grup Kadının Aile İçi Şiddete Maruziyet Durumları ile Sosyo-Demografik Özellikleri Arasındaki İlişki. *Journal of Social Sciences Eskişehir Osmangazi University/Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1).
- Krantz, G. ve Garcia-Moreno, C. (2005). Violence against women. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 59(10), 818-821.
- Kumcağız, H., Aydın, İ. A., Talay, T., Gürkan, S. ve Kinsiz, D. N. (2018). Samsun Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi 'Ne Başvuran Şiddet Mağduru Kadınların Başvuru Durumları ve Gereksinimleri. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 401-414.
- Michau, L., Horn, J., Bank, A., Dutt, M. ve Zimmerman, C. (2015). Prevention of violence against women and girls: lessons from practice. *The Lancet*, 385(9978), 1672-1684.
- Oakley A. (1972). *Sex gender and society*. San Francisco: Harper and Row.
- Şahin, E. M., Yetim, D. ve Öyekçin, D. G. (2012). Edirne'de kadına yönelik eş şiddeti yaygınlığı ve kadınların şiddete karşı tutumları. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 34(1), 23-32.
- Tel, H., Kocataş, S., Güler, N., Tel Aydın, H. ve Akgül Gündoğdu, N. (2019). Evli Kadınların Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumu ve Etkileyen Faktörler. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, Ekim 2019 Özel Sayısı, 256-264.
- Uyar, M. ve Cihan, B. B. *Dövüş Sporları Yapan Kadın Sporcuların, Benlik Saygısı ve Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin İncelenmesi*. Sporda Güncel Araştırmalar, Gece Kitaplığı, Ankara, ss 55-74.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*, (35), 29-56.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, B. (2015). *İletişim Araştırmalarında Yöntemler*. NKM Yayın Grubu. Konya, Literatürk Academia Yayınevi.
- Yüksel Kaptanoğlu, İ., Çavlin, A. ve Akadlı Ergöçmen, B. (2015). *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi. Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık.
- Zakar, R., Zakar, M. Z., Mikolajczyk, R. ve Kraemer, A. (2013). Spousal violence against women and its association with women's mental health in Pakistan. *Health care for women international*, 34(9), 795-813.
- Walker, P. L. (2001). A bioarchaeological perspective on the history of violence. *Annual review of Anthropology*, 573-596.

Wall, L. (2014). Gender equality and violence against women. What's the connection? *Australian Centre for the Study of Sexual Assault Research Summary*, Melbourne.

Wimmer, R. D. ve Dominick, J. R. (2013). *Mass media research*. Wadsworth Cengage learning.

World Health Organization, (2018). *WHO: Addressing violence against women: Key achievements and priorities*. World Health Organization.

World Health Organization, (2004). *Preventing violence: a guide to implementing the recommendations of the World Report on Violence and Health*. World Health Organization Geneva.

YALOVA ÜNİVERSİTESİ SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ
YALOVA UNIVERSITY JOURNAL OF SPORTS SCIENCES

CİLT: 2 SAYI: 1 YIL: 2023

GELİŞ TARİHİ(RECEIVED): 13.02.2023

KABUL TARİHİ(ACEPTED): 21.03.2023

YAYIN TARİHİ(PUBLISHED): 27.03.2023

Spor Lisesi Öğrencilerinin Fair-Play Davranışlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Orhan GÖK¹, Eyyüp SARIKOL²

¹Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Osmaniye/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0003-2038-8682>

²İğdır Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, İğdır/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-8076-9180>

ORJINAL MAKALE

Özet

Bu araştırmanın amacı, spor lisesi öğrencilerinin fair-play davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırma grubunu 2022-2023 eğitim-öğretim yılından spor lisesinde öğrenim gören 154 (96 erkek, 58 kadın) gönüllü öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilerin fair play davranış düzeylerini belirlemeye yönelik Mirzeoğlu, (2015) tarafından geliştirilen “Beden Eğitimi Fair-Play Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS istatistik programı kullanılmıştır. Araştırma grubunun demografik bilgileri ve fair play algı düzeyleri tanımlayıcı istatistikler olarak yüzde, frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma teknikleri kullanılarak özetlenmiştir. Verilerin normallik analizi değerlendirildiğinde, normallik varsayımı sağlanmadığı için verilerin analizinde parametrik olmayan testler kullanılmıştır. İki bağımsız grup ortalamalarını karşılaştırmak ve anlamlılığı test etmek amacıyla Mann Whitney U testi, üç veya daha fazla sayıda grubun ortalamaları arasındaki farklılığın anlamlılığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ kabul edilmiştir. Sonuç olarak; Spor lisesi öğrencilerinin fair-play davranışlarına genel olarak bakıldığında erkeklerin kadınlardan, lisanssız öğrencilerin lisanslı öğrencilerden puan ortalamalarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Gelir durumuna ve baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunamamış, ancak baba eğitim durumu arttıkça haksız kazanma konusunda öğrencilerin etik davranmaya daha eğilimli oldukları söylenebilir. Anne eğitim durumu ile hile yapma alt boyutu incelendiğinde, en düşük ortalamanın ilkokul mezunu grupta, en yüksek ortalamanın ise ortaokul mezunu grupta olduğu tespit edilmiştir. Spor yapanların takım arkadaşlarına daha saygılı olduğu, haftalık spor yapma süresi arttıkça öğrencilerin fair play davranışları toplam puanının arttığı, yaşın artmasıyla birlikte öğrencilerin fair play algılarının azaldığı görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Fair Play, Spor, Öğrenci

Investigation of Fair-Play Behaviors of Sports High School Students in Terms of Some Variables

Abstract

This research aims to examine the fair-play behaviors of high school sports students in terms of some variables. The research group comprises 154 (96 male, 58 female) volunteer students studying at a sports high school in the 2022-2023 academic year. In the study, the "Physical Education Fair Play Scale" developed by Mirzeoğlu (2015) was used to determine the fair play behavior levels of the students. SPSS statistical program was used in the analysis of the data. The research group's demographic information and fair play perception levels were summarized using percentage, frequency, arithmetic mean, and standard deviation techniques as descriptive statistics. When the normality analysis of the data was evaluated, non-parametric tests were used in the analysis of the data since the assumption of normality was not provided. Mann Whitney U test was used to compare the means of two independent groups and to test the significance, and the Kruskal Wallis test was used to test the significance of the difference between the means of three or more groups. The significance level was accepted as $p < 0.05$. In conclusion, When we look at the fair-play behaviors of high school sports students in general, it has been determined that the average score of men is higher than women, and unlicensed students are higher than licensed students. No significant difference was found according to income status and the father's education level. When the mother's education level and cheating sub-dimension were examined, it was determined that the lowest average was in the primary school graduate group, and the highest average was in the secondary school graduate group. It has been observed that those who do sports are more respectful to their teammates, the total fair play behavior score of the students increases as the weekly time to do sports increases, and the fair play perceptions of the students decrease with the increase in age.

Keywords: *Fair Play, Sports, Student*

Giriş

Fair Play; dürüst oyun, dürüst davranış olarak tasvir edilmekle beraber asıl anlamı etik üstü davranıştır. Etik üstü davranış, kuralları saygıyla karşılamak ve her konuda dürüstlikle uygulayabilmektir. Fair Play ise tüm bunların üstünde kişisel hırsları ve çıkarları bastırarak yaşamın gereği olan üstün insan ruhunu ortaya koyabilmektir (Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, 2023). Fair play, yalnızca sporun ayrılmaz bir parçası değil, eş zamanlı olarak güncel yaşama ilişkin bir takım temel değerleri bünyesinde barındıran komplike bir kavramdır. Adil rekabet, eşitlik, dayanışma, saygı, dopingsiz spor, bütünlük, hoşgörü, özen, mükemmellik, takım ruhu, dostluk ve neşe gibi yazılı olsun yazılı olmasın sahada ve saha dışında tüm kurallara saygı, hem deneyimlenebilen hem de öğrenilebilen fair play'in yapı taşlarıdır (International Fair Play Committee, 2023).

Yıldırım, (2004) ise ' fair play'i "müsabakalar esnasında sporcuların, zor koşullarda bile kurallara sabrederek, bilinçli ve tutarlı bir şekilde uymaları, rakiplerinin düştüğü haksız dezavantajlı durumlardan yararlanmaya çalışmamaları, fırsat eşitliğini bozmamak maksadıyla oluşacak haksız avantajları reddetmeleri, rakiplerini düşman gözüyle değil, bilakis spor organizasyonunun gerçekleşmesine katkı sağlayan bir sporcu ve eşit haklara sahip bir insan olarak görme ve davranma gayretlerinde kendisini göstermek" olarak açıklamıştır.

Spor üzerine düşünme sporun kendi sınırlarının ötesine geçen sorunlarını gündeme taşır. Örneğin, rekabetin değeri ve organize sporların çoğunda kazanma vurgusu, pazar yeri gibi diğer alanlarda rekabet etiği üzerine ışık tutabilir. Sporda fair play doğası hakkında soruşturma yapmak, daha geniş bir sosyal ortamda adalet anlayışımıza yardımcı olabilir. Gerçekten de, dürüstlük ve adalet gibi evrensel değerlerimizin çoğu, genellikle atletik rekabete katılım yoluyla absorbe edildiğinden, spordaki değerlere yönelik sorgulamanın, taraftarlardan ve katılımcılardan duyduğu içsel ilgiye ek olarak önemli genel sonuçları olabilir (Simon, 2018).

Şahin, (1998) spor kurallarının sadece kazanmaya şartlanmış olmasını dayanak göstererek, günümüzde artık kaybetmeye yüz tutmuş bir değer olduğunu ileri sürmektedir. Dolayısıyla sporun amacı da değişmiştir. "Her ne olursa olsun kazanmak", "kaybetmenin her şeyin sonu olması" gerekçesi kabul görmüş, kazanmak için her türlü olumsuz girişim (şiddet şike, rüşvet, doping) normal bir hâl almaya başlamıştır (aktaran Abanoz, ve Soyer, 2018). Bununla birlikte günümüzde sporun gittikçe profesyonelleşip ticarileşmesi ile birlikte kazanmaya odaklı baskının sonucu olarak meydana gelen çelişki hâli, sporcuların hem dürüst

mücadele etme isteği hem de kazanmak için hileye başvurma çelişkisi içerisine düşmelerine neden olmaktadır (Whitehead, Telfer ve Lambert, 2016).

Sporda, sadece kazanma veya iyi oynama rekabetçi başarının ana kriteridir, ancak tek kriteri değildir. Spor ortamlarında rakipler arasında geçen çetin mücadelelerde, yalnızca biri kazanan olsa bile her ikisi de aynı zamanda etkinlik sırasında etkileşimin kalitesiyle ilgili dostluk, hoşgörü ve fair play, sergileyerek karşılıklı rekabetin zorluklarını aşabilir.

Fair Play davranışları, öğrencilerin beden eğitimi dersi boyunca edinmesi gereken temel sosyal davranışlardır (Buzi, Jarani ve Isidori, 2019). Ülkemizde okullar arası müsabakalarda fair play’le çelişen davranışlarda gözle görülür bir artış görülmektedir. Beden eğitimi dersleri, okul ve okullar arası müsabakalar fair play davranışlarının kazandırılması ve öğretilmesinde önemli bir araç olarak kullanılmalıdır (Sezen ve Yıldırım, 2007). Yetişkinlik ve profesyonel sporculuğa geçişin bir alt evresi olan ve ergenlik dönemini de kapsayan lise öğrenim çağında fair play algısı, geleceğin sporcu adayları için büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmayla spor lisesi öğrencilerinin fair play davranışlarının ne düzeyde olduğu tespit edilecektir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı, spor lisesi öğrencilerinin fair play’e ilişkin yaklaşımlarını incelemektir.

Gereç ve Yöntem

Araştırma grubunu 2022-2023 eğitim-öğretim yılından spor lisesinde öğrenim gören 154 (96 erkek, 58 kadın) gönüllü öğrenci oluşturmuştur. Araştırma da veri toplama aracı olarak katılımcılara anket uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçek iki bölümden oluşmakta olup, ilk bölümde araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu”, ile ikinci bölümde ise öğrencilerin fair play davranış düzeylerini belirlemeye yönelik Mirzeoğlu, (2015) tarafından geliştirilen “Beden Eğitimi Fair-Play Ölçeği” kullanılmıştır

Veri Toplama Araçları

“Beden Eğitimi Fair-Play Ölçeği”

Beşli likert tipi ölçek formunun derecelemesi, alt boyutları ve puan sınırları;

Ölçek Alt Boyutları

‘‘Takım arkadaşlarına saygı, Geleneklere saygı, Haksız kazanma ve Hile yapma’’ alt boyutlarına sahiptir.

Derecelendirme:

1: Hiçbir Zaman, 2: Nadiren, 3: Bazen, 4: Sık Sık, 5: Her Zaman. Ölçek 15 maddeden oluşmakta olup, ölçekten alınacak en düşük puan 15 puan en yüksek puan 75 puandır (Mirzeoğlu, 2015).

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS istatistik programı kullanılmıştır. Araştırma grubunun demografik bilgileri ve fair play algı düzeyleri tanımlayıcı istatistikler olarak yüzde, frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma teknikleri kullanılarak özetlenmiştir. Verilerin normallik analizi değerlendirildiğinde, normallik varsayımı sağlanmadığı için verilerin analizinde parametrik olmayan testler kullanılmıştır. İki bağımsız grup ortalamalarını karşılaştırmak ve anlamlılığı test etmek amacıyla Mann Whitney U testi, üç veya daha fazla sayıda grubun ortalamaları arasındaki farklılığın anlamlılığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ kabul edilmiştir.

Bulgular

Tablo 1

Araştırma Grubunun Demografik Bilgileri

		Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	96	62,3
	Kadın	58	37,7
Yaş	15 yaş	30	19,5
	16 yaş	44	28,6
	17 yaş	80	51,9
Sınıf	Birinci sınıf	14	9,1
	İkinci sınıf	42	27,3
	Üçüncü sınıf	21	13,6
	Dördüncü sınıf	77	50
Gelir Durumu	5000-10000 TL	62	40,3
	10001-15000 TL	34	22,1
	15001 TL ve üzeri	58	37,7
Spor Yapıyor musunuz?	Evet	127	82,5
	Hayır	27	12,5
Lisanslı Sporcu musunuz?	Evet	103	66,9
	Hayır	51	33,1
Haftalık Spor Yapma Süresi	1 saat ve altı	42	27,3
	1-3 saat	50	32,5
	4 saat ve üzeri	62	40,3
Baba Eğitimi	İlkokul	52	33,8
	Ortaokul	33	21,4
	Lise	47	30,5
	Üniversite	22	14,3
Anne Eğitimi	İlkokul	94	61
	Ortaokul	26	16,9
	Lise	23	14,9
	Üniversite	11	7,1

Tablo 1 incelendiğinde araştırma grubunun; %62,3'ünün erkek, %37,7'sinin kadın olduğu, %50'sinin dördüncü sınıf, %27,3'ünün ikinci sınıf, %13,6'sının üçüncü sınıf, %9,1'inin birinci sınıf oldukları, %40,3'ünün 5000-10000 TL, %37,7'sinin 15001 TL ve üzerinde gelir düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırma grubunun %82,5'inin spor yaptığı, %66,9'unun lisans sahibi olduğu görülmüştür. Katılımcıların %40,3'ünün 4 saat ve üzeri, %32,5'inin 1-3 saat, %27,3'ünün 1 saat ve altında haftalık spor yaptıkları belirlenmiştir. Araştırma grubunun ebeveynlerin eğitimlerine göre büyük çoğunluğunun ilk ve orta öğretim düzeyinde eğitim durumuna sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 2

Araştırma Grubunun Beden Eğitimi Fair Play Ölçeği Madde Ortalamaları

	X	ss
Takım arkadaşlarımı desteklerim.	4,68	0,70
Takım arkadaşlarıma yardım ederim.	4,68	0,66
Takım arkadaşlarımdan iyi çabalarını ödüllendiririm	4,15	0,97
Takım arkadaşlarımdan tarafında yer alırım”.	4,53	0,76
Oyunu kaybettiğimde rakiplerimi tebrik ederim.	4,17	0,98
Kazansam da kaybetsem de rakiplerimin ellerini sıkırım.	4,20	1,01
İyi performanslarından dolayı rakiplerimi tebrik ederim.	4,16	1,03
Oyun bittiğinde rakiplerimle el sıkışıırım.	4,14	1,01
Rakiplerimi rahatsız etmeye çalışırım.	1,95	1,12
Rakiplerime kötü söz söylerim.	1,51	0,94
Rakiplerimin moralini bozmaya çalışırım.	2,17	1,19
Rakiplerimi kızdırmaya çalışırım.	2,10	1,22
Yakalanmayacağımda eminsem hilekârlık yaparım.	1,47	0,95
Hilekârlık yaparım.	1,42	0,89
Kazanmama yardımcı olarsa hilekârlık yaparım.	1,45	0,92
Takım arkadaşlarına saygı alt boyut toplam puan ortalaması	18,03	2,48
Geleneklere saygı alt boyut toplam puan ortalaması	16,67	3,63
Haksız kazanma alt boyut toplam puan ortalaması	7,72	3,86
Hile yapmak alt boyut toplam puan ortalaması	4,33	2,65
Beden eğitimi fair play ölçeği toplam puan ortalaması	46,77	7,36

Tablo 2 incelendiğinde araştırma grubunun; “Takım arkadaşlarımı desteklerim” 4,68±0,70 ve “Takım arkadaşlarımı yardım ederim” ifadesinin 4,68±0,66 madde ortalamasına sahip olduğu, “Takım arkadaşlarımdan tarafında yer alırım.” ifadesinin 4,53±0,76 madde ortalamasına sahip olduğu ve öğrencilerin genel olarak yüksek düzeyde katıldıkları belirlenmiştir. Araştırma grubunun “Hilekârlık yaparım” ifadesinin 1,42±0,89 madde ortalamasına sahip olduğu, “Kazanmama yardımcı olarsa hilekârlık yaparım” ifadesinin 1,45±0,92 madde ortalamasına sahip olduğu ve katılımcıların genel olarak düşük düzeyde katıldıkları görülmüştür. Araştırma

grubunun beden eğitimi fair play ölçeği toplam puan ortalaması $46,77 \pm 7,36$ ile orta düzeyde olduğu, takım arkadaşlarına saygı alt boyut toplam puan ortalamasının $18,03 \pm 2,48$ olduğu, geleneklere saygı alt boyut toplam puan ortalaması $16,67 \pm 3,63$ olduğu, haksız kazanma alt boyut puan ortalaması $7,72 \pm 3,86$ ve hile yapmak alt boyut toplam puan ortalamasının ise $4,33 \pm 2,65$ olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3

Araştırma Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre Beden Eğitimi Fair Play Ölçeği Mann Whitney-U Testi Analizleri

Boyut	Cinsiyet	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplam	U	Z	P
Takım	Erkek	96	78,78	7563,00			
Arkadaşlarına Saygı	Kadın	58	75,38	4372,00	2661,000	-,474	0,63
Geleneklere Saygı	Erkek	96	78,21	7508,50			
	Kadın	58	76,32	4426,50	2715,500	-,263	0,79
Haksız Kazanmak	Erkek	96	83,67	8032,50			
	Kadın	58	67,28	3902,50	2191,500	-2,248	0,02*
Hile Yapmak	Erkek	96	80,48	7726,00			
	Kadın	58	72,57	4209,00	2498,000	-1,291	0,19
Fair Play Toplam	Erkek	96	83,71	8036,00			
	Kadın	58	67,22	3899,00	2188,000	-2,231	0,02*

* $p < 0,05$

Tablo 3 incelendiğinde araştırma grubunun cinsiyet değişkeni ile beden eğitimi fair play ölçeği toplam puan ve ölçek alt boyutlarından haksız kazanmak puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenirken ($p < 0,05$), takım arkadaşlarına saygı, geleneklere saygı ve hile yapmak alt boyutları puan ortalaması arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$).

Tablo 4

Araştırma Grubunun Spor Yapma Durumuna Göre Beden Eğitimi Fair Play Ölçeği Mann Whitney-U Testi Analizleri

Boyut	Spor Yapma Durumu	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplam	U	Z	P
Takım Arkadaşlarına Saygı	Evet	127	80,66	10244,00			
	Hayır	27	62,63	1691,00	1313,000	-1,972	0,04*
Geleneklere Saygı	Evet	127	79,36	10079,00			
	Hayır	27	68,74	1856,00	1478,000	-1,158	0,24
Haksız Kazanmak	Evet	127	77,51	9844,00			
	Hayır	27	77,44	2091,00	1713,000	-,007	0,99
Hile Yapmak	Evet	127	75,13	9541,00			
	Hayır	27	88,67	2394,00	1413,000	-1,735	0,08
Fair Play Toplam	Evet	127	79,08	10043,50			
	Hayır	27	70,06	1891,50	1513,500	-,959	0,33

* $p < 0,05$

Tablo 4 incelendiğinde araştırma grubunun spor yapma durumu ile takım arkadaşlarına saygı puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenirken ($p < 0,05$), geleneklere saygı, haksız kazanmak, hile yapmak alt boyutları ve beden eğitimi fair play ölçeği toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür ($p > 0,05$).

Tablo 5

Araştırma Grubunun Lisanslı Sporcu Olma Durumuna Göre Beden Eğitimi Fair Play Ölçeği Mann Whitney-U Testi Analizleri

Boyut	Lisanslı Sporcu Olma Durumu	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplam	U	Z	P
Takım	Evet	103	74,57	7681,00	2325,000	-1,196	0,23
	Hayır	51	83,41	4254,00			
Arkadaşlarına Saygı	Evet	103	78,06	8040,50	2568,500	-,230	0,81
	Hayır	51	76,36	3894,50			
Geleneklere Saygı	Evet	103	69,74	7183,00	1827,000	-3,124	0,00*
	Hayır	51	93,18	4752,00			
Haksız Kazanmak	Evet	103	73,40	7560,50	2204,500	-1,961	0,05
	Hayır	51	85,77	4374,50			
Hile Yapmak	Evet	103	70,21	7232,00	1876,000	-1,633	0,00*
	Hayır	51	92,22	4703,00			

* $p < 0,05$

Tablo 5 incelendiğinde araştırma grubunun lisanslı sporcu olma durumu ile beden eğitimi fair play ölçeği toplam puan ve ölçek alt boyutlarından haksız kazanmak puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenirken ($p < 0,05$), takım arkadaşlarına saygı, geleneklere saygı ve hile yapmak alt boyutları puan ortalaması arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür ($p > 0,05$).

Tablo 6

Araştırma Grubunun Sınıf Değişkenine Göre Beden Eğitimi Fair Play Ölçeği Kruskal Wallis H Testi Analizleri

Boyut	Sınıf	N	Sıra Ortalama	Kruskal Wallis H	
				X ²	p
Takım Arkadaşlarına Saygı	Birinci Sınıf	14	89,96	2,385	0,49
	İkinci Sınıf	42	72,71		
	Üçüncü Sınıf	21	84,74		
	Dördüncü Sınıf	77	75,87		
Geleneklere Saygı	Birinci Sınıf	14	103,36	6,934	0,07
	İkinci Sınıf	42	74,76		
	Üçüncü Sınıf	21	85,00		
	Dördüncü Sınıf	77	72,25		
Haksız Kazanmak	Birinci Sınıf	14	67,07	4,322	0,22
	İkinci Sınıf	42	88,14		
	Üçüncü Sınıf	21	68,02		
	Dördüncü Sınıf	77	76,18		
Hile Yapmak	Birinci Sınıf	14	65,32	7,206	0,06
	İkinci Sınıf	42	89,83		
	Üçüncü Sınıf	21	72,21		
	Dördüncü Sınıf	77	74,43		
Fair Play Toplam	Birinci Sınıf	14	90,43	4,261	0,23
	İkinci Sınıf	42	85,75		
	Üçüncü Sınıf	21	75,86		
	Dördüncü Sınıf	77	71,10		

*p<0,05

Tablo 6 değerlendirildiğinde araştırma grubunun sınıf değişkeni ile beden eğitimi fair play ölçeği toplam puan ve ölçek tüm alt boyutları toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür (p>0,05).

Tablo 7

Araştırma Grubunun Gelir Durumuna Göre Beden Eğitimi Fair Play Ölçeği Kruskal Wallis H Testi Analizleri

Boyut	Gelir Durumu	N	Sıra Ortalama	Kruskal Wallis H	
				X ²	p
Takım Arkadaşlarına Saygı	5000-10000 TL	62	78,02	0,143	0,93
	10001-15000 TL	34	75,06		
	15001 TL ve üzeri	58	78,38		
Geleneklere Saygı	5000-10000 TL	62	80,78	0,823	0,66
	10001-15000 TL	34	78,09		
	15001 TL ve üzeri	58	73,65		
Haksız Kazanmak	5000-10000 TL	62	69,00	4,139	0,12
	10001-15000 TL	34	86,12		
	15001 TL ve üzeri	58	81,53		
Hile Yapmak	5000-10000 TL	62	76,33	0,184	0,91
	10001-15000 TL	34	79,71		
	15001 TL ve üzeri	58	77,46		
Fair Play Toplam	5000-10000 TL	62	74,42	1,553	0,46
	10001-15000 TL	34	85,72		
	15001 TL ve üzeri	58	76,19		

*p<0,05

Tablo 7 değerlendirildiğinde araştırma grubunun gelir durumu ile beden eğitimi fair play ölçeği toplam puan ve ölçek tüm alt boyutları toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Tablo 8

Araştırma Grubunun Haftalık Spor Yapma Süresine Göre Beden Eğitimi Fair Play Ölçeği Kruskal Wallis H Testi Analizleri

Boyut	Haftalık Spor Yapma Süresi	N	Sıra Ortalama	Kruskal Wallis H	
				X ²	p
Takım Arkadaşlarına Saygı	1 saat ve altı	42	72,15	0,899	0,63
	1-3 saat	50	78,99		
	4 saat ve üzeri	62	79,92		
Geleneklere Saygı	1 saat ve altı	42	74,76	0,342	0,84
	1-3 saat	50	80,04		
	4 saat ve üzeri	62	77,31		
Haksız Kazanmak	1 saat ve altı	42	73,01	5,764	0,05
	1-3 saat	50	68,71		
	4 saat ve üzeri	62	87,63		
Hile Yapmak	1 saat ve altı	42	77,69	1,794	0,40
	1-3 saat	50	72,24		
	4 saat ve üzeri	62	81,61		
Fair Play Toplam	1 saat ve altı	42	70,71	6,215	0,04*
	1-3 saat	50	69,73		
	4 saat ve üzeri	62	88,36		

* $p<0,05$

Tablo 8 değerlendirildiğinde araştırma grubunun haftalık spor yapma süresi ile beden eğitimi fair play ölçeği toplam puan ortalaması arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenirken ($p<0,05$) ölçek tüm alt boyutları toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 9

Araştırma Grubunun Baba Eğitim Durumuna Göre Beden Eğitimi Fair Play Ölçeği Kruskal Wallis H Testi Analizleri

Boyut	Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalama	Kruskal Wallis H X ²	p
Takım Arkadaşlarına Saygı	İlkokul	52	78,31	2,161	0,54
	Ortaokul	33	85,67		
	Lise	47	71,37		
	Üniversite	22	76,43		
Geleneklere Saygı	İlkokul	52	84,43	3,424	0,33
	Ortaokul	33	81,12		
	Lise	47	69,57		
	Üniversite	22	72,61		
Haksız Kazanmak	İlkokul	52	67,02	7,175	0,06
	Ortaokul	33	74,94		
	Lise	47	82,84		
	Üniversite	22	94,70		
Hile Yapmak	İlkokul	52	71,11	3,231	0,35
	Ortaokul	33	75,98		
	Lise	47	83,69		
	Üniversite	22	81,66		
Fair Play Toplam	İlkokul	52	71,58	1,556	0,66
	Ortaokul	33	79,65		
	Lise	47	79,55		
	Üniversite	22	83,89		

*p<0,05

Tablo 10 incelendiğinde araştırma grubunun anne eğitim durumu ile ölçek alt boyutlarından hile yapmak alt boyut puan ortalaması arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenirken (p<0,05), beden eğitimi fair play ölçeği toplam puan ve takım arkadaşlarında saygı, geleneklere saygı ve haksız kazanmak alt boyutları toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür (p>0,05).

Tablo 10

Araştırma Grubunun Anne Eğitim Durumuna Göre Beden Eğitimi Fair Play Ölçeği Kruskal Wallis H Testi Analizleri

Boyut	Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalama	Kruskal Wallis H X ²	p
Takım Arkadaşlarına Saygı	İlkokul	94	80,47	1,435	0,69
	Ortaokul	26	71,10		
	Lise	23	71,80		
	Üniversite	11	79,14		
Geleneklere Saygı	İlkokul	94	84,44	7,551	0,05
	Ortaokul	26	59,25		
	Lise	23	71,78		
	Üniversite	11	73,27		
Haksız Kazanmak	İlkokul	94	70,33	6,520	0,08
	Ortaokul	26	87,38		
	Lise	23	89,07		
	Üniversite	11	91,23		
Hile Yapmak	İlkokul	94	71,12	8,953	0,03*
	Ortaokul	26	94,52		
	Lise	23	83,04		
	Üniversite	11	80,23		
Fair Play Toplam	İlkokul	94	75,88	0,568	0,90
	Ortaokul	26	76,88		
	Lise	23	83,15		
	Üniversite	11	80,95		

*p<0,05

Tablo 10 incelendiğinde araştırma grubunun anne eğitim durumu ile ölçek alt boyutlarından hile yapmak alt boyut puan ortalaması arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenirken (p<0,05), beden eğitimi fair play ölçeği toplam puan ve takım arkadaşlarında saygı, geleneklere saygı ve haksız kazanmak alt boyutları toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür (p>0,05).

Tartışma ve Sonuç, Öneriler

Cinsiyet değişkeni sonuçlarına genel olarak bakıldığında erkeklerin tüm alt boyutlarda puan ortalamaları kadınlardan daha yüksek gözlenmesine rağmen yalnızca “Haksız kazanma” ve “Toplam puan” da anlamlı farklılık tespit edilmiştir (Tablo 3). Hem haksız kazanma alt boyutunda hem de ölçeğin toplamında erkeklerin ortalamasının, kadınlardan anlamlı biçimde yüksek olduğu görülmüş, erkeklerin fair play anlamında rakiplerine karşı haksız kazanmada daha etik davrandıkları sonucuna varılmıştır. Bu durum kız öğrencilerin daha duygusal bir yapıya sahip olmaları ve dolayısıyla mağlup olmamak için duygularına hâkim olamayıp rakiplerini olumsuz etkilemeye çalışmalarından kaynaklanabilir. Yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar çıkmakla beraber fair play algısı başka coğrafyalarda ve spor ortamlarında hem kadınlar hem erkekler açısından değişiklik göstermektedir. Nitekim, Karafil ve ark. (2017) sportmenlik davranışları üzerine ortaokul öğrencilerine yaptıkları çalışmalarında, sportmenlik

davranışları sergileme, uygunsuz davranışlardan kaçınma alt boyutu ve ölçek toplamında anlamlı farklılıklar bulmuşlar, kız öğrencilere göre erkek öğrencilerin puanlarının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Yıldırım ve Göral, (2019) ise fair-play davranışlarını inceledikleri bir çalışmada, haksız kazanma ve hile boyutlarında anlamlı farklılıklar bulmuşlar, kadınların değerlerinin erkeklerden daha yüksek olduğunu tespit etmişler, fair-play toplam puanlarında ise anlamlı bir farklılık tespit edememişlerdir. Certel, Bahadır ve Çelik, (2020) ise ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışlarını inceledikleri bir araştırmada, sportmenlik ölçeği toplamında, uygunsuz davranıştan kaçınma ve uygun davranış sergileme alt boyutlarında erkek öğrencilere göre kız öğrencilerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Kız öğrencilerin sportmenlik dışı davranışlardan kaçındıklarını, sportmenlik davranışlarını erkek öğrencilere göre kız öğrencilerin daha fazla sergilediklerini belirtmişlerdir.

Spor yapma durumuna göre sonuçlar incelendiğinde, spor yapanların takım arkadaşlarına saygı alt boyutunda yapmayanlara göre anlamlı bir biçimde daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. Bununla birlikte hile yapmak alt boyutunda spor yapmayanlar ile yapanlar arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemesine rağmen, spor yapmayanların puan ortalamalarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir (Tablo 4). Başaran ve ark. (2017) fair-play üzerine beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerine uyguladıkları bir çalışmada, spor yapan ve yapmayan öğrenciler arasındaki farka bakıldığında, spordaki sorumluluklara bağlılık ile yönetime ve kurallara saygı alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulmuşlardır.

Öğrencilerin lisanslı sporcu olma durumuna göre sonuçlar incelendiğinde, lisanslı sporcuların haksız kazanma alt boyutundaki ortalaması, lisanssız olanlardan anlamlı biçimde düşüktür. Benzer şekilde ölçek toplam puanında da lisanslı sporcuların ortalaması, lisanssız sporculardan anlamlı biçimde düşük olduğu tespit edilmiştir (Tablo 5). Bu durum lisanssız spor yapanların fair play algılarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Çalışmanın aksine, Karafil ve ark. (2017) katılımcıların sportmenlik davranışı puan ortalamaları incelendiğinde lisanssız spor yapan öğrencilerin lisanslı spor yapan öğrencilerin göre oldukça düşük bulmuşlar, bunun sebebi ise, lisanslı spor yapan öğrencilerin yarışmalara katıldıkları ve spor aktivitelerinin kurallarına uyduklarını, fair play davranışlarına daha çok yatkın olmalarından kaynaklanabileceğini ifade etmişlerdir.

Araştırma grubunun sınıf değişkeni ile beden eğitimi fair play ölçeği tüm alt boyutlarında ve toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık

bulunmamasına rağmen geleneklere saygı alt boyutunda en yüksek ortalamanın birinci sınıflarda, en düşük ortalamanın dördüncü sınıf öğrencilerinde gözlenmiş olması dikkat çekicidir (Tablo 6). Dolayısıyla yaşın artmasıyla birlikte öğrencilerin fair play algılarının azaldığı görülmektedir. Birinci sınıf öğrencileri için dikkat çekici bir diğer sonuç ise hile yapmak alt boyutunda istatistiksel açıdan anlamlı olmasa bile, yine en düşük ortalamaya sahip olmalarıdır. Türkmen ve Varol, (2015) sportmenlik davranışı üzerine ortaokul öğrencilerine yapmış oldukları bir çalışmada, araştırma bulguları genel olarak bakıldığında sınıf düzeyi düştükçe sportmenlik davranış sergileyebilme düzeyinin de arttığı görülmektedir. Yine Yılmaz, Esentürk ve İlhan, (2017). Ortaokul öğrencilerinin sportmenlik yönelimlerini inceledikleri bir çalışmada öğrencilerin sportmenlik davranışlarının sınıf seviyesi arttıkça azaldığını tespit etmişlerdir.

Gelir durumu değişkeni ile beden eğitimi fair play ölçeği tüm alt boyutları ve toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 7). Çalışmamıza paralel olarak Yıldırım ve Göral, (2019) da gençlerin fair-play davranışlarını inceledikleri bir çalışmada, fair play davranışı alt boyutlarında katılımcıların aylık gelirlerine göre herhangi bir anlamlı farklılığa rastlamamıştır. Yine Koç ve Güllü, (2017) de' lise öğrencilerinin sportmenlik davranışlarını bazı değişkenlere göre inceledikleri çalışmalarında herhangi bir anlamlı farklılığa rastlamamışlardır. Bu çalışmalardan elde edilen bulgular çalışma bulgularıyla örtüşmektedir. Gelir durumu insan davranışlarına etki edebilir, ancak, fair play daha yüksek içsel motivasyon seviyeleri ile ilişkili olduğu görülmektedir (Hassandra, Goudas ve Hatzigeorgiadis, 2003).

Haftalık spor yapma süresi ile beden eğitimi fair play ölçeği toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilirken, ölçek tüm alt boyutları toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Fair play toplam puanında, en yüksek puan ortalaması haftalık 4 saat ve üzeri spor yapan öğrencilerde gözlenmiş, gözlenen bu farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (Tablo 8). Bu durum haftalık spor yapma süresi arttıkça spor ortamlarında daha fazla zaman geçiren öğrencilerin fair play algıları ve fair play davranışlarını benimsedikleri anlamına gelebilir.

Baba eğitim durumu ile beden eğitimi fair play ölçek tüm alt boyutları ve toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Baba eğitim durumu ile haksız kazanma alta boyutu puanları incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamasına rağmen, baba eğitim durumu yükseldikçe puan ortalamasının arttığı

dikkat çekmektedir. Bu durum baba eğitim durumu arttıkça haksız kazanma konusunda öğrencilerin etik davranmaya daha eğilimli oldukları biçiminde yorumlanabilir (Tablo 9). Anne eğitim durumu ile ölçek alt boyutlarından hile yapmak puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiş, anne eğitim durumu ile hile yapma alt boyutu incelendiğinde, en düşük ortalamanın ilkokul mezunu grupta, en yüksek ortalamanın ise ortaokul mezunu grupta olduğu tespit edilmiştir (Tablo 10). Esentürk, İlhan ve Çelik, (2015) lise öğrencilerine uyguladıkları bir çalışmada, ölçek genelinde baba eğitim durumuna göre lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmen davranışlara ait anlamlı bir farklılık bulamamışlardır. Ancak anne eğitim durumuna göre ise lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmen davranış düzeylerine ilişkin puanları ölçek toplam puanı ve uygunsuz davranışlardan kaçınma alt boyutunda anne eğitim durumu ile anne lise eğitim durumu arasında ortaokul düzeyi lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğunu tespit etmişlerdir. Lise öğrencilerinin sportmenlik davranışları ile ebeveynlerin eğitim durumları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunamaması, öğrencilerin sportmenlik davranışlarının aile içi öğrenmeden çok diğer çevresel faktörlerden etkilenebileceğini belirtmişlerdir.

Sonuç olarak; spor lisesi öğrencilerinin fair-play davranışlarına genel olarak bakıldığında erkeklerin kadınlardan, lisanssız öğrencilerin lisanslı öğrencilerden puan ortalamalarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Baba eğitim durumuna ve gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunamamış, ancak baba eğitim durumu arttıkça haksız kazanma konusunda öğrencilerin etik davranmaya daha eğilimli oldukları söylenebilir. Anne eğitim durumu ile hile yapma alt boyutu incelendiğinde, en düşük ortalamanın ilkokul mezunu grupta, en yüksek ortalamanın ise ortaokul mezunu grupta olduğu tespit edilmiştir. Spor yapanların takım arkadaşlarına daha saygılı olduğu, haftalık spor yapma süresi arttıkça öğrencilerin fair play davranışları toplam puanının arttığı, yaşın artmasıyla birlikte öğrencilerin fair play algılarının azaldığı görülmüştür. Araştırma sonuçları farklı çalışmalardan referans alınarak yorumlanabilir. Spor ortamları spor lisesi öğrencilerinin yapmış oldukları spor branşı, bireysel özellikleri ve okul atmosferi öğrencilerin fair play davranışlarını etkileyebilir.

Kaynakça

- Abanoz, E. I. ve Soyer, F. (2018). A study with regard to the effect of sport on social values. Sporun toplumsal değerler üzerindeki etkisi hakkında bir çalışma. *Journal of Human Sciences*, 15(1), 309-318.
- Başaran, Z., Erdoğan, R. B., Körmükçü, Y., ve Adalı, H. (2017). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin fair-play anlayışlarının incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 35-43.
- Buzi, E., Jarani, J., and Isidori, E. (2019). Pro-social and antisocial values in physical education. The validity and reliability of fair play questionnaire in physical education (FPQ-PE) into Albanian language. *Physical Activity Review*, (7), 143-151.
- Certel, Z. Bahadır, Z., ve Çelik, B. (2020). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları. *Spor ve performans araştırmaları dergisi*, 11(3), 221-230.
- Esentürk, O. K., İlhan, E. L., ve Celik, O. B. (2015). Examination of high school students' sportsmanlike conducts in physical education lessons according to some variability. *Science, Movement and Health*, 15(2), 627-634.
- Feather, N. T. (1995). Values, valences, and choice: the influences of values on the perceived attractiveness and choice of alternatives. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 1135-1151.
- Hassandra, M., Goudas, M., and Hatzigeorgiadis, A. (2003). Attitudes towards fair play in physical education: The role of intrinsic motivation and gender. In *Book of Abstracts XIth European Congress of Sport Psychology* (p. 72).
- International Fair Play Committee, (2023). What is Fair Play? International Fair Play Committee, <http://www.fairplayinternational.org/what-is-fair-play/> adresinden 22 Ocak 2023 tarihinde alınmıştır.
- Karafil, A. Y. Atay, E. Ulaş, M. ve Melek, C. (2017). Spora katılımın beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları üzerine etkisinin araştırılması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 1-11.
- Koç, Y. ve Güllü, M. (2017). Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(1), 19-30.
- Mirzeoğlu, N. (2015). The validity and reliability of Turkish version of fair play questionnaire in Physical Education (FPQ-PE) and an implementation. *Educational Research and Reviews*, 10(17), 2469- 2480.
- Sezen, G., ve Yıldırım, İ. (2007). Beden eğitimi öğretmenlerinin futbolda fair play'e ilişkin olumlu ve olumsuz davranışlara yaklaşımlarının incelenmesi. *Spor yönetimi ve bilgi teknolojileri*, 2(1), 14- 22.
- Simon, R. L. (2018). *Fair play: the ethics of sport*. London: Routledge, 102.
- Şahin, M. (1998). *Spor ahlakı ve sorunları-felsefi bir çalışma*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın, 28.
- Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi. (2023). Fair play. <https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Detay/Faaliyetlerimiz/Fair-Play/> adresinden 22 Ocak 2023 tarihinde alınmıştır.
- Türkmen, M., ve Varol, S. (2015). Beden eğitimi ve spor dersinin ortaokul öğrencileri üzerinde sportmenlik davranışı oluşturma etkisinin belirlenmesi:(Bartın İl Örneği). *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 42-64.
- Whitehead, J., Telfer, H., and Lambert, J. (2016). Altyapı sporundaki değerleri keşfetme. B. Gürpınar (Çev.). İçinde J. Whitehead, H. Telfer and J. Lambert (Eds.), *Altyapı sporlarında ve beden eğitiminde değerler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 1- 12.
- Yıldırım, İ. (2004). Fair play: kapsamı, Türkiye'deki görünümü ve geliştirme perspektifleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(4), 3-16.

- Yıldırım, N. B., ve Göral, K. (2019). Gençlik ve spor merkezinde düzenlenen kurslara katılan gençlerin fair-play davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(4), 227-233.
- Yılmaz, A., Esentürk, O. K., ve İlhan, E. L. (2017). Sportsmanship tendency in terms of moral development of middle school students Ortaokul öğrencilerinin ahlaki gelişimleri açısından sportmenlik yönelimleri. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 4969-4988.

YALOVA ÜNİVERSİTESİ SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ
YALOVA UNIVERSITY JOURNAL OF SPORTS SCIENCES

CİLT: 2 SAYI: 1 YIL: 2023

GELİŞ TARİHİ(RECEIVED): 15.02.2023

KABUL TARİHİ(ACEPTED): 21.03.2023

YAYIN TARİHİ(PUBLISHED): 27.03.2023

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Öğrencilere Kazandırmış Olduğu Değerlere Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Hüsnü Özgür ÖZDE¹, Necati CERRAHOĞLU², Kemal KURAK³

¹Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale/Türkiye

<https://orcid.org/0009-0008-1051-0676>

²Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği, Çanakkale/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0001-7365-7845>

³Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon, Çanakkale/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0001-6089-4892>

ORJINAL MAKALE

Özet

Toplumsal ve kültürel kuralları barındıran, bireylerin duygularını ve düşüncelerini etkileyerek onların duygu ve düşüncelerini ortaya koymalarında temel dayanak noktası oluşturan kavramlar değer olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda spor, insanlar üzerinde birtakım değerlerin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Beden eğitimi ve spor dersinin öğrencilere kazandırmış olduğu değerlerin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmaya Tekirdağ ili Malkara ilçesine bağlı liselerde görev yapan 12 beden eğitimi ve spor öğretmeni katılım sağlamıştır. Bu kapsamda öğretmenler ile yarı yapılandırılmış görüşler araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında yer alan öğretmenlere araştırmacı tarafından 5 soru sorulmuştur. 12 beden eğitimi öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile gerçekleştirilen bu araştırmada sonuç olarak; öğretmenlerin %50'si beden eğitimi ve spor dersinde öğrencilerinin kendi yeteneğini keşfetmeye yönelik değeri kazandırmaya çalışırken, öğretmenlerin %58'i beden eğitimi ve spor dersinde değerlerin öğrencilere kazandırılabilmesi için takım ve bireysel çalışmalara yer verdiği, bunun yanında öğretmenlerin kişisel ve insani değer gelişimine yönelik çalışmalar yaptıkları tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Beden Eğitimi, Spor, Öğretmen, Değer

Investigation of Physical Education Teachers' Views on the Values Gained to Students in Physical Education and Sports Lessons

Abstract

The concepts that contain social and cultural rules affect the feelings and thoughts of individuals and form the basis of their feelings, and thoughts are expressed as values. In this context, sports contribute to forming specific values in people. 12 physical education and sports teachers working in high schools in the Malkara district of Tekirdağ province participated in this research, which was carried out to determine the values that physical education and sports lessons brought to students. In this context, the researcher carried out semi-structured opinions with teachers. The researcher asked the teachers involved in the research five questions. In conclusion; It has been determined that 50% of the teachers try to bring the value of their students to discover their own abilities in physical education and sports lessons, while 58% of the teachers include team and individual work in order to gain the values to the students, and they also work on the development of their personal and human values.

Keywords: *Physical Education, Sports, Teacher, Value*

Giriş

Birey, yeryüzünde varlığını sürdürdüğü günden bu yana bir yandan eğitim verirken diğer yandan eğitim almıştır. İnsan, çevresini gözlemleyerek ve çevresindeki insanların yaptıklarını taklit ederek, deneyimleyerek bazı hayat tecrübeleri edinmiştir. Edindiği bu yaşam becerilerinden en işe yarayanı seçip en yakınlarından başlayarak toplumun diğer bireyelerine öğretmiştir. Bu durum, insanlık tarihi süresince böyle devam etmiştir. Bir diğer ifadeyle insanlar, öncelikle kendi yakın çevresi içinde yer alan insanları ve diğer varlıkları inceleyerek bazı yaşam becerilerini kazanmışlar ve sonrasında bu becerilerden en çok işlerine yarayan becerileri, kendi yakın çevrelerini öncelikle baz almak şartıyla toplumun diğer üyelerine aktarmaya çalışmışlardır (Keskin, 2015). Eğitim en genel anlamda, insanları belirli amaçlara göre yetiştirme süreci şeklinde tanımlanabilir (Kaya, 2022).

Beden eğitimi, eğitimin vazgeçilmez, önemli bir unsuru olarak ifade edilmektedir. Bireyin oyun oynama hakkı, genel bedensel hareketleri serbest biçimde okul yaşantısı içinde yapabilmesinin güvence altına alınmasını sağlaması yanında öğrencinin faaliyetlerden zevk almasını da sağlar (Kaya, 2022). Sağlıklı yaşamın okul yaşamı içinde verilmesinin de beden eğitimi ile mümkün olduğu söylenebilir (Özmen, 1999; Öncü, 2007). Bu manada sporu, bireyi birden fazla alanda yaşama hazırlamayı gaye edinen modern eğitim sisteminin değerli bir aracı olarak tanımlamak mümkündür (Öztürk, 1998). Eğitim ve spor arasında anlamlı bir ilişkiden söz edilebilir.

Beden eğitimi, bireye fiziksel, zihinsel ve davranışsal alanlarda bireyin gelişimine etki eden bir süreçtir. Beden eğitimi bireydeki iş ve etkinlik potansiyelini ve tepkilere direnç göstermeye bağlı olarak bireydeki davranış değişikliğinin önemli bir basamağı olarak ifade edilebilir (Tekin, Yıldız, Lök ve Taşgın, 2009). Ayrıca bireyin fiziksel iş ve faaliyetleri vasıtasıyla beden ve ruh sağlığını geliştirmek için insanın tüm kişilik alanlarıyla ilgili olarak kişiliğinin eğitimi olduğu söylenebilir (Yaldız, 2013).

Türk Dil Kurumuna göre değer, bir varlığın kıymetini belirlemeyi sağlayan ölçü olarak tanımlanmıştır (TDK, 2022). Diğer bir deyişle değerler, toplumsal ve kültürel kuralları barındıran, bireylerin duygularını ve düşüncelerini etkileyerek onların duygu ve düşüncelerini ortaya koymalarında temel dayanak noktası oluşturan kavramlar olarak ifade edilmektedir (Çağlar, 2005). Bireyin yaşama bakış açısını ve gayelerini belirleyen, aldığı kararlarda etkin rol oynayan ve bireysel ilkeleri oluşturan bir tercih olduğundan, değer kavramı; bireyin etrafında

meydana gelen olayları anlamakta ve yorumlamakta kullandığı gözle görünür ölçütlerin hepsi ve davranışlara şekil veren, bir mevzu hakkındaki görüşlere etki eden, hedefleri ortaya koyan, dünyaya bakışı etkileyen, kararlarda etkin rol oynayan, ilkeleri ve prensipleri ortaya koymaya yardımcı olan kavramlar şeklinde açıklanmaktadır (Baloğlu ve Balgalmış, 2005).

Değerler, toplumsal, sosyo-kültürel, kişisel farklılaşmalardan etkilenmekte ve bu tarafla zaman içinde farklılaşabilmektedir (Kaya, 2022). Bu açıdan bakıldığında değerlerin hem içinde bulunulan dönemle hem bireyle hem de sosyal yapıyla ilişkisi ortaya çıkmaktadır (Yapıcı ve Zengin, 2003). Değerlerin meydana gelmesini, oluşmasını sağlayan bireyler olduğunu söylemek mümkündür. Dürüstlük, dostluk, adalet gibi bazı soyut kavramlar değerler ile örtüştürüldüğünde bunları insanların ortaya koyduğu söylenebilir (Poyraz, 2004). Bu bağlamda mevcut araştırmada, beden eğitimi öğretmenlerinin, öğrencilerine kazandırmış oldukları değerler incelenmiştir.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile gerçekleştirilen bu araştırmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Nitel araştırmanın amacı; bireylerin yaşamlarını nasıl anlamlandırdıklarının daha iyi anlaşılmasını sağlamak, anlam oluşturma sürecini sonuca kavuşturmak ve ürünler açısından bireylerin içinde bulunduğu durumları nasıl deneyimlediğini ana hatlarıyla ortaya koyabilmek, neyin yorumlanacağını göstermektir. Neler olup bittiğini araştırmacının bakış açısından değil, katılımcının bakış açısından bilmek önem arz etmektedir (Merriam, 2018). Bunun yanında, araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomenoloji) araştırma deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji araştırmaları bireylerin yaşadıkları ve deneyimledikleri olguları nasıl anladıkları, bu olgulara hangi anlamlar yükledikleri ve nasıl tanımladıkları üzerine yoğunlaşmaktadır (Patton, 2002).

Çalışma Grubu

Beden eğitimi ve sporun öğrencilere kazandırmış olduğu değerlerin öğretmenler gözünden belirlenebilmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmanın çalışma grubunu Tekirdağ ili Malkara ilçesi liselerinde görev yapan 12 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. İlgili araştırma kapsamında 24 ila 40 yaş aralığında olan öğretmenlere basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Beden eğitimi ve sporun öğrencilere kazandırmış olduğu değerlerin öğretmenler gözünden belirlenebilmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada, veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından 5 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur.

Yarı yapılandırılmış görüşmelerde, görüşmeler genellikle açık uçlu sorulardan oluşmalı ve sorular esnek bir şekilde hazırlanmalıdır (Merriam, 2018). Yarı yapılandırılmış görüşmelerde hazırlanan sorular katılımcıya düzenli ve tutarlı bir sırayla sorulur, fakat araştırmacılar bunlara bağlı kalmadan özgür bir şekilde bunların dışına çıkabilmektedir. Örneğin araştırmacılar sorulan sorular karşısında kısa yanıtlar almaları halinde katılımcılara beklenen yanıtları almak için ek olarak değişik sorular yönelterek, cevapların içeriğini genişletebilir (Berg ve Lune, 2015).

Nitel verileri elde etmek amacıyla hazırlanan “Kişisel Bilgi Formunda 5 soru yarı yapılandırılmış “Görüşme Formunda 5 açık uçlu soru yer almıştır. Araştırmacı tarafından oluşturulan soru formu alanında uzman kişiler tarafından değerlendirilmiştir. Alanında uzman kişiler tarafından yapılan incelemeler sonucunda görüşme formu araştırmacı tarafından tekrar düzenlenmiştir. Tekirdağ ili Malkara ilçesinde liselerde görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile gerçekleştirilen bu araştırmada ilgili veriler 30.01.2023-03.02.2023 tarihleri arasında araştırmacı tarafından toplanmıştır. İlgili araştırmanın gerçekleştirilmesi sürecinde, araştırmacı her gün 3 beden eğitimi öğretmeni ile görüşmüştür. Bu kapsamda, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinden toplanan veriler araştırmacı tarafından kayıt altına alınmış ardından “Microsoft Office Word” aracılığı ile yazıya aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda elde edilen verilerden bir sonuç çıkartmak amacıyla görüşme formları olduğu gibi dijital ortama aktarılmıştır. Sonrasında düzenli yazılı belgeler haline getirilmiştir. Görüşmeye dâhil olan öğretmenlerin Kişisel bilgilerinin gizli kalması bakımından K1, K2, K3... şeklinde isim kodları verilmiştir.

Araştırma kapsamında ilgili verilerin analizinde içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. İçerik analizinde toplanan ve yorumlanan veriler detaylı olarak işlenir. Veriler bu çerçeveye göre tanımlanır. Verilerde saklı olduğu düşünülebilecek gerçekler ortaya çıkar. İçerik analizinin temel süreci, benzer verileri belirli kavram ve konular çerçevesinde toplamak ve bunları okuyucunun anlayabileceği şekilde yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Bunun yanı sıra içerik analizi için ihtiyaç duyulan materyalleri elde etmek kolay, erişilebilir ve ucuzdur (Berg ve Lune, 2015).

İçerik analizi, verilerin kodlanması, temaların oluşturulması, kodlara ve temalara göre düzenleme yapılması, tanımlanmaların yapılması ve bulguların yorumlanması aşamalarından oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). İlk olarak araştırmacı tarafından yapılan okumalar sonucu sözcükleri anlamlı bölümlere ayırıp ortaya çıkan kod ve temalar listenin genel çerçevesini oluşturmuştur. Daha sonra verileri genel olarak açıklayabilecek temalar oluşturulmuştur. Araştırmacı verileri belirli bir olguya göre tanımlayıp ortaya çıkan temalara göre bilgileri birbiriyle bağlantılı bir şekilde araştırmacının kendi görüş ve yorumunu katmadan sunmuştur. Son olarak da araştırmacı kodların ve temaların bir araya gelmesiyle birlikte kabul edilen temaları yorumlayarak düşüncelerini belirtmiştir.

Bulgular

Tablo 1

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Mesleğiniz gereği beden eğitimi ve sporu düşündüğünüzde, bu branşta öğretmen olmak yaşantınızda ne gibi bir değer gelişimine olanak tanıdı”? sorusuna ilişkin vermiş oldukları yanıtlar.

“Mesleğiniz gereği beden eğitimi ve sporu düşündüğünüzde, bu branşta öğretmen olmak yaşantınızda ne gibi bir değer gelişimine olanak tanıdı”?		Frekans	Yüzde %	Katılımcılar
Kişisel Değer	Sorumluluk Bilinci	4	34	K2, K7, K8, K12
	Özgüven Gelişimi ve Artışı	3	25	K6, K9, K10
	Cesaretin Artması	3	25	K4, K5, K11
Ahlaki Değerler	Saygı ve Dürüstlüğün Gelişimi	2	16	K1, K3

Beden eğitimi öğretmenleri ile gerçekleştirilen bu araştırmada öğretmenlerin; “Mesleğiniz gereği beden eğitimi ve sporu düşündüğünüzde, bu branşta öğretmen olmak yaşantınızda ne gibi bir değer gelişimine olanak tanıdı?” sorusuna, öğretmenlerin kişisel değerler kapsamında; sorumluluk bilincinin arttığını, (%34), özgüven gelişimi ve özgüvenin arttığını (%25) ve cesaret duygusunun arttığını (%25) ifade etmişlerdir. Bunun yanında öğretmenler ahlaki değerler kapsamında, beden eğitimi ve spor dersinin, saygı ve dürüstlüğün

gelişimine (%16) olanak tanıdığını ifade etmişlerdir. Araştırma kapsamında yer alan öğretmenler ile araştırmacı arasında geçen diyalog şu şekildedir;

“Beden eğitimi ve spor dersi hayatımda özellikle sorumluluk bilincini geliştirdiğini buna bağlı olarak sorumluluk değerini geliştirdiğini düşünmekteyim” (K7).

“Aslında her ders birden fazla değeri geliştirmektedir. Beden Eğitimi ve Spor dersi benim yaşantımda özellikle özgüven gelişimimi sağladı diyebilirim.” (K10).

“Bu ders benim yaşantımda cesaret duygusunun gelişimine dolayısıyla da cesaret değerinin gelişimine olanak tanıdı” (K5).

“Beden eğitimi ve Spor dersi kendi yaşantımda saygı ve dürüstlüğün gelişimine olanak tanıdığını söyleyebilirim” (K3).

Tablo 2

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Mesleğiniz gereği beden eğitimi ve spor branşının kendinize yön verdiğini düşündüğünüz manevi değer nedir?”

Beden eğitimi ve spor dersinin kendinize yön verdiğini düşündüğünüz manevi değer nedir?” sorusuna ilişkin vermiş oldukları yanıtlar

“Mesleğiniz gereği beden eğitimi ve spor branşının kendinize yön verdiğini düşündüğünüz manevi değer nedir?”		Frekans	Yüzde %	Katılımcılar
Kişisel Değer	Mücadele Ruhü	4	34	K1, K4, K11, K12
	Sevgi ve Hoşgörü	3	25	K3, K8, K10
	Sorumluluk Bilinci	2	16	K2, K7
Ahlaki Değerler	Sporun yaygınlaştırılarak insanların sporu sevmesi	3	25	K6, K5, K9

Tablo 2 incelendiğinde araştırmada katılım sağlayan öğretmenlerin %34’ünün beden eğitimi ve spor dersinin mücadele ruhuna yön verdiğini ifade ederlerken, %25’i sevgi ve hoşgörünün gelişimine yön verdiğini, %16’sı ise sorumluluk bilincinin gelişimine yön verdiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenler tarafından ifade edilen bu görüşler kişisel değerler arasında toplanmıştır. Ahlaki değerler açısından ise araştırmaya katılım sağlayan öğretmenlerin %25’i sporun yaygınlaştırılarak, sporun yaygınlaştırılması açısından beden eğitimi ve sporun kendilerine yön verdiğini ifade etmişlerdir. İlgili araştırmanın gerçekleştirilmesi kapsamında Beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile araştırmacı arasında geçen diyalog şu şekildedir; “Beden eğitimi ve spor dersinin bana yön vermiş olduğu değer in mücadele ruhunun olduğunu ifade edebilir. Mücadeleden asla vazgeçmemek bana yön vermektedir”. (K4).

“Hoşgörü gibi değerlerin bana yön verdiğini düşünüyorum” (K3).

“Beden eğitimi ve sporun bana vermiş olduğu değerlerin sorumluluk bilinci olduğunu söyleyebilirim” (K2).

“Her bireyin yaşamına yön veren bir değer elbet bulunmaktadır. Mesleğim gereği bu değeri düşündüğümde sporun öğrenciler aracılığı ile yaygınlaştırılarak, sporun herkes tarafından sevilmesini sağlamanın olduğu düşünüyorum” (K6).

Tablo 3

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Öğrencilerinize beden eğitimi ve spor dersinde ne gibi değerler kazandırmaya çalışmaktasınız?”

“Öğrencilerinize beden eğitimi ve spor dersinde ne gibi değerler kazandırmaya çalışmaktasınız?”		Frekans	Yüzde %	Katılımcılar
Kişisel Değer	Kendi Yeteneğini Fark Etme	6	50	K1, K4, K5, K6, K11, K12
	Disiplin	1	8	K2
İnsani Değer	Paylaşma ve Yardımseverlik	5	42	K3, K7, K8, K9, K10

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin, %50’si beden eğitimi ve spor dersinde öğrencilerinin kendi yeteneğini keşfetmeye yönelik değeri kazandırmaya çalışırken, %8’si ise kişisel değerler arasında yer alan disiplini kazandırmaya çalışmaktadırlar. Bunun yanında insan, değerler açısından beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin %42’si paylaşma ve yardımseverlik değerini öğrencilerine kazandırmaya çalışmaktadırlar.

Araştırmacı ve öğretmenler arasında geçen diyalog şu şekildedir;

“Özellikle ben beden eğitimi ve spor dersine öğrencilerimin kendi yeteneklerini keşfetme ve bunların farkında olabilmeleri için bu ders içinde elimde geleni yapmaya çalışıyorum” (K1).

“Bilindiği üzere disiplin her şeyin başında gelmektedir. Beden Eğitimi ve spor dersinde öğrencilerimin disiplin değerini kazanabilmelerine yönelik birtakım çalışmalar yapıyorum” (K2).

“Bu ders içerisinde paylaşma ve yardımseverlik değerine yönelik çalışmalara özen gösteriyorum” (K8).

Tablo 4

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “*Derslerinizde değer eğitime yönelik ne tür etkinlikler yapıyorsunuz??*” sorusuna ilişkin vermiş oldukları yanıtlar

<i>Derslerinizde değer eğitime yönelik ne tür etkinlikler yapıyorsunuz??</i>	Frekans	Yüzde %	Katılımcılar
<i>Takım ve Bireysel Çalışmalar</i>	7	58	K1, K2, K4, K5, K6, K11, K12
<i>İş Birliğine Yönelik Etkinlikler</i>	5	42	K3, K7, K8, K9, K10

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılım sağlayan öğretmenlerin %58’i beden eğitimi ve spor dersinde değerlerin öğrencilere kazandırılabilmesi için takım ve bireysel çalışmalara yer verirken %42’si ise iş birliğine yönelik etkinlikler yaptığını ifade etmişlerdir.

Bu kapsamda araştırmacı ve öğretmenler arasında geçen diyalog şu şekildedir;

“*Bu ders kapsamında öğrencilerime gerek takım gerekse de bireyler spor branşlarına yönelik etkinliklere yer veriyorum. Böylelikle öğrencilerin gerekli olan birtakım değerleri kazandığını düşünüyorum*” (K11).

“*Özellikle ben iş birliğine dayalı olan çalışmalara derslerimde yer vermeye çalışıyorum. Böylelikle öğrenci hem iş birliği yapmayı öğrenir hem de yardımlaşma ve paylaşma duygularını öğrenir.*”

Tablo 5

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “*Derslerinizde öğrenciler arasında belirgin bir şekilde karşılaştığınız değer farklılığı nedir?*”

<i>Derslerinizde öğrenciler arasında belirgin bir şekilde karşılaştığınız değer farklılığı nedir?</i>	Frekans	Yüzde %	Katılımcılar	
<i>Kişisel Değer</i>	Duygusallık	5	50	K6, K8, K10, K11, K12
	Kırılğanlık ve naziklik	3	8	K1, K5, K7,
	Dayanıklılık ve Hırs	4	42	K2, K3, K4, K9

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin %’50’si öğrenciler arasında en belirgin farklılığın duygusallık olduğunu ifade ederlerken, %42’si ise dayanıklılık ve hırsın öğrenciler arasında en belirgin fark olduğunu, %8’si ise kırılğanlık ve nazikliğin öğrenciler arasında en belirgin fark olduğunu ifade etmişlerdir.

Araştırmacı ve öğretmenler arasında geçen diyalog şu şekildedir;

“Özellikle kız ve erkek öğrenciler arasında belirgin farklılıklar tabii ki var. Kız öğrenciler daha duygusal”. (K12).

“Kız öğrenciler yapıları gereği olsa gerek daha kırılğan ve çok daha nazikler ancak erkek öğrenciler öyle değil” (K5).

“Erkek öğrenciler kız öğrencilere oranla çok daha hırslı ve çok daha dayanıklı en belirgin farklılığın bu olduğunu düşünüyorum” (K9).

Tartışma ve Sonuç, Öneriler

Günümüz modern toplumlarında sanayi ve teknoloji alanlarında büyük gelişmeler sağlanmış, toplumlar bilim ve sanatta daha ileriye gitmiş fakat bu ilerlemenin yanında insani ve ahlaki sorunlarda da artış olmuştur (Genç, 2014). Bunun yanında, toplumsal şartlar sebebiyle değerler eğitimi yapmanın giderek zorlaştığı bilinmektedir. Önceleri toplumda kabul görmüş birçok değer, çocuklara özel bir çaba sarf etmeden rahatça aktarılabilirken günümüzde anne-baba ve eğitimcilerin bu konuda daha çok zorlanacağını söylemek mümkündür. Çocuklar artık sadece aileye, okula ve arkadaşlara bağımlı bir hayat yürütmediklerinden tüm dünyadaki değişimlerden anne babalarından daha çabuk haberdar olmakta ve etkilenmektedirler. Toplumun ayakta kalması için saygı, sevgi, dürüstlük, adalet, hoşgörü gibi değerlerin o toplumda yaşıyor ve insanlar tarafından sahipleniliyor olması gerekmektedir. Bu nedenle bu değerlerin çocuklardaki gelişimi için büyüklerin ve eğitimcilerin bilinçli ve aktif bir şekilde hareket etmelerinin gerekliliği ifade edilmiştir (Aydın, 2014).

Değerleri öğrenen ve hayata geçiren bireylerin güzel bir yaşama sahip olma ve iç huzuru yakalama konusunda büyük adımlar attığını söylemek yanlış olmaz. Değerler eğitimi almış ve değerlerine bağlı olan insan, hayatındaki ihtiyaçlarını, gerçek olanlarla sınırlı tutar ve ihtiyaçlarını derecelendirir. Bununla birlikte belli bir düzeyde ihtiyacını karşıladıktan sonra elindeki kaynakları diğer insanlarla paylaşır. Bazı durumlarda başkalarının ihtiyaçlarını kendi ihtiyaçlarına tercih eder. Modern batılı toplumlarda etkin olan bencil insan tipi yerine paylaşmak, yardımlaşmak gibi değerlerin etkin olarak benimsendiği başkalarının faydasını kendi faydasına tercih eden bireylerin var olmasının önemine dikkat çekilmektedir (Ceyhan ve Zelka, 2014).

“12 beden eğitimi öğretmeninin katılımıyla gerçekleştirilen bu araştırmada öğretmenlere, “bu branşta görev yapan bir öğretmen olmak, sizde ne gibi bir değer gelişmesine katkı sağlamıştır” sorusu yöneltilmiştir. Bu kapsamda öğretmenlerin %34’ü beden

eğitimi ve spor ęđretmeni olmanın ęzellikle sorumluluk bilincini arttığını ifade etmişlerdir. Bunun yanında yine ęđretmelerin %34'ü beden eğitimi ve spor dersinin kendi yaşamlarında m¼cadele ruhlarına y¼n verdiğini ifade etmişlerdir. Bilindiği üzere spor yalnızca pozitif değerlerin gelişimine olanak tanımamaktadır. Jones ve Lavallo (2009)'tarafından Genç sporcular ile geręekleřtirilen araştırmada sporun; saygı, disiplin, ęzg¼ven gibi becerilerin gelişimine olanak tanıdığı tespit edilmiştir. Kuter ve Kuter (2012)'e g¼re beden eğitimi ve spor ęzellikle kişilik ve karakter gelişimine katkılar sağlamaktadır. Takım ruhunun oluşması, gruplar arası etkileşimin sağlanması bu branş dersinin ęđrencilere sağlamış olduğu faydalardan bazılardır. Bu bağlamda araştırma kapsamında yer alan ęđretmenlerin %50'si beden eğitimi ve spor dersinde ęđrencilerin kendi yeteneklerini keşfetmelerine y¼nelik etkinliklere yer verdiklerini ifade etmişlerdir.

Spor, ęzellikle sağlıklı nesillerin ve sağlıklı toplumların oluşturulmasında sporun oldukęa ¼nemli rol oynamaktadır (Devecioğlu, oban ve Karakaya, 2011; Berkant ve Hekimoğlu, 2021). Sporun kazandırdığı değerler ile ilgili yapılan araştırmalar, bireyler tarafından yapılan sporun, kişilik-karakter gelişiminin yanında, bireylerin çevreye uyum sağlamalarına katkı sağladığı ifade edilmiştir (Turkay ve eviker, 2016; Başoğlu, 2017). 12 ęđretmen ile ve yarı yapılandırılmış g¼r¼řme y¼ntemiyle geręekleřtirilen bu araştırmada beden eğitimi ve spor ęđretmenlerinin %58'sinin takım ve bireysel spor etkinlikleri ile ęđrencilerin değer gelişimlerine odaklanmaktadır. Bunun yanında araştırmaya katılım sağlayan ęđretmenlerin daha çok kişisel ve insani değerleri ęđrencilerine katmaya çalışmaktadırlar. Spor alanında yapılan araştırmalar incelendiğinde, Polat, Erdil ve Koçak (2020) d¼zenli olarak spor yapmanın, bireylerde ¼zsaygının gelişimi ve ęzg¼venin artmasına neden olduğunu tespit etmişlerdir. Yıldız ve G¼ven (2019) mill¼ sporcuların spor sayesinde ęzg¼ven, sosyalleşme, sorumluluk, disiplin gibi değerleri geliştirdiklerini saptamışlardır.

12 adet beden eğitimi ęđretmeni ile yarı yapılandırılmış g¼r¼řme y¼ntemi ile geręekleřtirilen bu araştırmada sonuç olarak; ęđretmenlerin %50'si beden eğitimi ve spor dersinde ęđrencilerinin kendi yeteneğini keşfetmeye y¼nelik değer kazandırmaya çalışırken, ęđretmenlerin %58'i beden eğitimi ve spor dersinde değerlerin ęđrencilere kazandırılabilmesi için takım ve bireysel çalışmalara yer verdiği, genel anlamda ęđretmenlerin kişisel ve insani değerleri ęđrencilerine kazandırmaya çalıştıkları tespit edilmiştir. Konu ile ilgili alan yazın incelendiğinde sporda değerler ile ilgili yapılan araştırmaların sınırlı sayıda olduğu g¼r¼lm¼řt¼r. Bu bağlamda mevcut araştırmada elde edilen bu bulgudan hareketle ilgili

araştırmanın evren ve örneklem grubunun genişletilerek farklı gruplara uygulanması önerilebilir.

Biçimlendirmeyi bozmadan bu kısmı silip yerine kendi metninizi yazabilirsiniz. Bu kısımda, bulgularınızdan yola çıkarak ulaştığınız sonuçların ifade ediniz. Sayısal değerlere yer vermektense bunların ne anlama geldiğini açıklayınız. Elde ettiğiniz sonuçları, birbirleri ve alan yazındaki diğer çalışmalarla benzerlik, farklılık, ilişki, neden-sonuç, soru-cevap gibi özellikler kapsamında tartışınız. Araştırmanızın sınırlılıklarını belirtiniz. Bu sınırlılıklar çerçevesinde, araştırmanızdan elde ettiğiniz bulguları yorumlayınız. Diğer araştırmalara, araştırmacılara, uygulayıcılara, eğitim paydaşlarına, program geliştirme ile ilgilenenlere vb. önerilerde bulununuz. Bu önerilerin, sadece çalışma kapsamında belirlediğiniz sorunlarla ilgili olmasına özen gösteriniz.

Kaynakça

- Baloğlu, M. ve Balgalmış, E. (2005). İlköğretim ve Ortaöğretim Yöneticilerinin Öz Değerlerinin Betimlenmesi: *Tokat İli Örneği. Değerler Eğitimi Dergisi*, 3(10), 19-31.
- Başoğlu, B. (2017). Kültür ve spor. *Social Sciences Studies Journal*, 3(6), 1037-1043.
- Berg, B. L. ve Lune, H. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (H. Aydın, Çev.). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Berkant, H. G. ve Hekimoğlu, E. (2021). Spor lisesi öğrencilerinin eğitimde karşılaştıkları sorunlara ve çözüm önerilerine yönelik görüşleri. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 5(1), 79-96.
- Ceyhan, M. S. ve Zelka, M. (2014). Değerlerdeki Erozyonun Tüketim Harcamalarına Etkisi. *Uluslararası İnsani Değerlerin Yeniden İnşası Sempozyumu*. 19-21 Haziran 2014, Erzurum, 83-124.
- Çağlar, A. (2005). Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi. (M. Sevinç Ed.). İçinde: *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar 2*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Devecioğlu, S., Çoban, B. ve Karakaya, Y. E. (2011). Türkiye’de spor eğitimi sektörünün görünümü. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(3), 627-654.
- Genç, M. F. (2014). Öğretmenler Gözüyle İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Değerler Eğitimi. *Uluslararası İnsani Değerlerin Yeniden İnşası Sempozyumu*. 19-21 Haziran 2014, Erzurum, 521-542.
- Jones, M. I. ve Lavalley, D. (2009). Exploring the life skills needs of British adolescent athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 10(1), 159-167.
- Kaya, E. (2022). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Değer Algısı ve Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Kazandırdığı Değerlere Yönelik Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Keskin, Ö. (2015). *Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Sakarya İli Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Kuter, F. Ö. ve Kuter, M. (2012). Beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, (6), 75-94.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Öncü, E. (2007). *Ana-Babaların Çocuklarının Beden Eğitimi Dersine Katılımına Yönelik Tutumları ve Beklentileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özmen, Ö. (1999). *Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni*. Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- Öztürk, F. (1998). *Toplumsal Boyutlarıyla Spor*. Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. London: Sage Publications.
- Polat, B., Erdil, C. ve Koçak, İ (2020). Okul takımlarında oynayan lise öğrencilerin özgüven düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 54-61.
- Poyraz, H. (2004). *Değerlerin Kuruluşu ve Yapısı. Uluslararası Değerler ve Eğitimi Sempozyumu. 26-28 Kasım 2004*, İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi, 81-88.
- Tekin, M., Yıldız, M., Lök, S. ve Taşgın, Ö. (2009). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Çeşitli Değişkenlere Göre Demokratik Tutumlarının İncelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 204-212.
- Turkay, H. ve Çeviker, A. (2016). Sportif rekreasyon kavramına sosyolojik bir bakış. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(4), 99-108.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2022). <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alınmıştır.
- Yaldız, A. S. (2013). *İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Dersine Yönelik Öğrenci ve AnaBaba Tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yapıcı, A. ve Zengin, S. (2003). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Değer Tercih Sıralamaları Üzerine Psikolojik Bir Araştırma: *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği*. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), 173-206.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, M. ve Güven, Ö. (2019). *Sporcuların değer yönelimleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.

The Relationship Between Reactive Strength Index and Agility in Young Male Volleyball and Basketball Players

Muhammed Zahit KAHRAMAN¹, Zekiye ÖZKAN²

¹Muş Alparslan University, Faculty of Sport Science, Muş/Turkey

<https://orcid.org/0000-0003-1295-7611>

²Van Yuzuncu Yıl University, School of Physical Education and Sports, Van/Turkey

<https://orcid.org/0000-0003-3730-9215>

ORJINAL MAKALE

Abstract

This study aimed to determine the relationship between the reactive strength index (RSI) and agility in young male volleyball and basketball players. A total of 24 athletes, 12 volleyball players (mean age: 17.08±1.31 years) and 12 basketball players (mean age: 16.25±1.06 years), participated in the study voluntarily. The athletes were tested for RSI and performed the countermovement jump (CMJ) test as well as the T agility, Illinois, and 505 agility tests. The assumption of normality of the data was tested using the Shapiro-Wilk test. Since the data exhibited normal distribution, parametric tests were employed: the Independent T-test to compare two independent groups and the Pearson Correlation test to examine relationships between parameters. According to our findings, whereas no significant difference was observed between the two sports with respect to the athletes' performances on the RSI, CMJ, and the T agility and Illinois agility tests ($p > .05$), there was a significant difference in the 505 agility test results in favor of the volleyball players ($p < .05$). A strong negative correlation existed between the CMJ and Illinois agility test in the volleyball players ($r = -.748$; $p = .005$), while a moderate negative association was detected between CMJ and Illinois agility and 505 agility tests in the basketball players ($r = -.634$; $p = .027$; $r = -.604$; $p = .038$). There was no correlation between RSI and agility in the volleyball or basketball players ($p > .05$). Overall, the Illinois agility test times decreased as CMJ heights increased for the volleyball players, indicating improved agility with more remarkable jumping ability. As the CMJ heights for the basketball players increased, the Illinois agility and 505 agility test times decreased, again pointing to enhanced agility. It is recommended to investigate the subject with different groups of athletes and experimental applications.

Anahtar kelimeler: Basketball, Agility, Reactive Strength, Volleyball

Genç Erkek Voleybol ve Basketbolcularda Reaktif Kuvvet İndeksi ile Çeviklik Arasındaki İlişki

Özet

Bu araştırma, genç erkek voleybol ve basketbolcularda reaktif kuvvet indeksi (RSI) ile çeviklik performansı arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya düzenli olarak antrenman yapan 12 voleybol (yaş:17.08±1.31 yıl) ve 12 basketbolcu (yaş: 16.25±1.06 yıl) olmak üzere toplam 24 genç erkek sporcu gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmada sporculara RSI, counter movement jump (CMJ), T testi, illinois ve 505 çeviklik testleri uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel analizlerinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Verilerin normallik varsayımı Shapiro-Wilk testi ile sınanmıştır. Veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik testlerden iki bağımsız grubun karşılaştırılmasında Independent T testi, parametreler arasındaki ilişkinin incelenmesinde ise Pearson Korelasyon testi kullanılmıştır. Bulgulara göre voleybol ve basketbolcuların RSI, CMJ, T testi ve illinois çeviklik testi performanslarında branşlar arasında anlamlı farklılık bulunmazken ($p>0.05$), 505 çeviklik testinde voleybolcuların lehine anlamlı fark tespit edilmiştir ($p<0.05$). Çalışmada voleybolcularda CMJ ile illinois çeviklik testi arasında negatif yönlü yüksek düzeyde bir ilişki belirlenmiştir ($r=-.748$; $p=.005$). Basketbolcularda CMJ ile illinois çeviklik ve 505 çeviklik testleri arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur ($r=-.634$; $p=.027$; $r=-.604$; $p=.038$). Voleybol ve basketbolcularda RSI ile çeviklik arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$). Sonuç olarak voleybolcularda CMJ yüksekliği arttıkça illinois çeviklik testi süreleri azalmaktadır. Yani voleybolcuların çeviklik performansı artmaktadır. Basketbolcuların CMJ yüksekliği arttıkça illinois çeviklik ve 505 çeviklik süreleri azalmaktadır. Yani basketbolcuların çeviklik performansları artmaktadır. Konunun farklı sporcu grupları ve deneysel uygulamalar ile araştırılması önerilmektedir.

Keywords: Basketbol, Çeviklik, Reaktif Kuvvet, Voleybol

Introduction

The basic biomotor properties utilized in many sports are an indispensable part of any training regimen, and, when employed regularly, positively affect athletic development (Sevim, 2002). Of the biomotor characteristics, strength constitutes one of the main determinants of success in sports. However, the importance of these properties depends on the type of sport or activity. The reactive force index (RSI) is a tool for monitoring the stress on muscles and tendons (McClymont and Hore, 2003), determining height as measured by amplitude and incorporating the length of ground contact time. The reactive force obtained following the jump is calculated by dividing the jump height (mm) by the ground contact time (ms) (Çoban et al., 2022). The RSI components of jump height and ground contact time also provide useful information for trainers (McClymont and Hore, 2003).

Another biomotor characteristic that affects performance is agility, defined as the ability to move the body and change direction between two points with ease, speed, and fluidity while employing balance, speed, strength, and neuromuscular coordination in a controlled manner (Turner, 2011). This property enables the body to rapidly change shape or transfer its mass to another side by altering the direction of movement without disturbing its balance. From a contemporary perspective, agility represents an athletic skill that is influenced by numerous physical and cognitive factors (Özbay et al., 2018) and is considered a major determinant of performance, especially in team sports (Drake et al., 2017).

Basic biomotor abilities affect athletic performance in team sports as well as the development of the athlete. Volleyball, a team sport that utilizes an athlete's personality, intelligence, and ability to work collectively, is a social sport that enhances self-confidence (Aslan, 1979). When considering the case of volleyball, the first thing that comes to mind is that the volleyball player should possess excellent jumping ability and be tall. At the same time, a successful volleyball player must be able to move quickly all over the court and have fast reaction times, low body fat, large hands, and strong yet flexible wrists and fingers in order to return the ball. As matches may last for up to 2-3 hours, high endurance levels are also critical (Günay, 2013). Another sport that requires reactive strength and agility is basketball, in which all of the basic biomotor characteristics need to be developed in a coordinated fashion. This development plays an active role in improving and shaping biomotor properties (Bektaş et al., 2007). In basketball, which incorporates high-intensity activity, fast attacks and high jumps are crucial for a successful defense. Basketball players must have well-developed agility and

jumping skills in order to achieve victory over their opponents; hence, agility and jumping ability are of critical importance (Ari et al., 2017). The court time of a player during a match increases with the success of the player's dribbling, passes, and overall performance (Usgu, 2015).

In general, most of the basic properties of relevance for volleyball and basketball are similar to each other. It is thus inevitable that strength and agility, the most important basic reactive features, are shared by these two sports. In order for volleyball and basketball players, who require both good techniques and tactics, to be more successful, basic reactive properties should be further developed and studies on this topic should continue (Pulur, 1991).

Reactive strength and agility occupy an important place in volleyball and basketball, in which jumping and sudden changes of direction are imperative. The present study aimed to determine the relationship between the reactive strength index and agility in young male volleyball and basketball players. A comprehensive literature review uncovered very few studies on the reactive strength index and no study investigating the relationship between the former with agility in volleyball and basketball players. The fact that features such as jumping, reactive strength and agility are important factors for sportive success in these branches makes the study important. Thus, the results of this study are expected to represent a contribution to the literature.

Methods

Research Model

This study employed the relational screening model, which involves determining whether covariance exists between two or more variables and if so, to what degree (Karasar, 2011). The following tests were conducted on the athletes participating in this study: RSI, CMJ, and the T agility, Illinois agility, and 505 agility tests.

Participants

A total of 24 young male athletes, 12 volleyball and 12 basketball players, who train regularly, participated in the research voluntarily. Prior to the start of the study, ethical approval was obtained from Muş Alparslan University Scientific Research and Publication Ethics Committee (date: 03.01.2023, no. 77250). The athletes participating in the study verbally declared that they had not experienced any health problems or undergone any surgical operations. The research was conducted in accordance with the ethical principles outlined in the Declaration of Helsinki.

The athletes received detailed information regarding the tests and measurements involved as well as the possible benefits and risks of the study. The measurements and tests were carried out by the athletic performance trainer by making the athletes do a standard warm-up. The general characteristics of the athletes participating in the study are presented in Table 1.

Table 1

General characteristics of the participants

Characteristic	Sport	N	Mean±SD	t	p
Age (years)	Volleyball	12	17.08±1.31	1.715	.100
	Basketball	12	16.25±1.06		
Height (cm)	Volleyball	12	179.00±6.41	1.780	.089
	Basketball	12	174.92±4.70		
Weight (kg)	Volleyball	12	67.66±6.39	1.067	.298
	Basketball	12	64.12±9.53		
BMI (kg/m ²)	Volleyball	12	21.08±1.73	.149	.883
	Basketball	12	20.94±2.77		

Data Collections Tools

Height measurement: The height of the participants was measured in cm using a Seca brand stadiometer, while the athletes were in their bare feet.

Body weight (mass) measurement: The body masses of the athletes were determined by using a digital scale with a precision of 0.10 kg, while the participants were barefoot, wearing only shorts and T-shirts.

Reactive force index (RSI) measurement: A Fusion brand SmartJump electronic jump mat was used to determine the reactive strength index. Prior to each use, the jump mat data was reset to zero. Each athlete began the test by jumping from outside onto the mat with their hands on their waist. In total, 11 jumps were conducted for the RSI measurement, the first jump being excluded from the assessment as it was a countermovement jump (CMJ) that initiated the performance of the next 10 jumps. Vertical Ground Reaction Force (GRF) data were collected for 15 seconds at a sampling rate of 1000 Hz. The athletes were instructed to jump as high as possible while minimizing ground contact time. The average (mean) of the 5 best jumps was

used to calculate the RSI. This test was performed by each athlete twice with 90 seconds of rest between trials and the highest scores were recorded (Stratford et al., 2020).

Countermovement jump (CMJ) test: The CMJ measurements of the athletes were also taken using a Fusion brand SmartJump electronic jump mat. All athletes were directed to stand on the mat with their hands placed on their waists, and when ready, to jump the maximum height possible. Following each jump, the athletes fell back onto the mat. The jump heights of the athletes were measured in cm and their best scores out of two trials were recorded (Atan, 2019).

T Agility Test: This test was measured with a Smart Speed brand photocell device with a sensitivity of 0.01 sec. The T agility test consists of four contact points that form a T-shape in an area measuring 10 m long by 10 m wide. The athletes must complete a series of movements in different directions, both forward and backward, between the contact points as quickly as possible. What distinguishes this agility test from others is that the athlete always looks in the same direction, changing direction by shifting to the right or left, or running backward. This test requires two 90-degree and 180-degree turns, as well as moving 10 m forward, right, left, and backward, for a total distance of 40 m. The athletes performed the test twice and their best scores were recorded (Özbay et al., 2018).

Illinois Agility Test: A Smart Speed brand photocell device was used to measure the test times. Following the preparation of the test track, a two-door photocell system, measuring to a precision of 0.01 seconds, was placed at the start and finish of the track. The athletes were asked to stand in the 1-meter pool of the starting photocell and to begin running when ready. The athlete moved from the starting photocell in the direction of the arrows, eventually completing the course in the second photocell at the finish. The length of the runway was 18 m, with 3 cones, placed 1.2 m apart, at the turning points. The distance between the cones in the middle section of the track was 4.5 meters. This test was performed by each athlete twice, with the best scores recorded (Miller et al., 2006).

505 Agility Test: This test, which also utilized a Smart Speed brand photocell device, consists of a 10-meter approach run followed by a 5-meter round-trip. After the track was prepared, a two-door photocell system, which measures to a precision of 0.01 seconds was placed on a 5-m line at both the start and finish. In the direction of the approach run, the first door constitutes a stop while the second door is a start. The time measured for the 5-meter round trip distance was recorded in seconds. The participants, who were allowed to make several practice runs at

a slow pace after being briefed on the test, performed it twice, at an interval of 3-4 minutes. The best score for each athlete was recorded (Hazır et al., 2010).

Data Analysis

The SPSS statistical package program was used to process the data obtained in the study, including the generation of descriptive statistics and statistical analysis of the data. The Shapiro-Wilk test was employed to determine whether the data exhibited normal distribution. Since the data were determined to be normally distributed, the Independent T-test and the Pearson Correlation test (both parametric tests) were used, respectively, to compare two independent groups and to examine the relationships between parameters. A value of $p < .05$ was considered statistically significant.

Result

The results of the comparisons of the agility, CMJ, and RSI scores of the participating young male volleyball and basketball players are presented in Table 2.

Table 2

Comparison of RSI, CMJ, and agility test results by sport

Parameter	Sport	N	Mean±SD	t	p
T Agility (sec)	Volleyball	12	11.44±0.68	-.241	.812
	Basketball	12	11.51±0.79		
Illinois Agility (sec)	Volleyball	12	17.28±0.81	-1.190	.247
	Basketball	12	17.81±1.31		
505 Agility (sec)	Volleyball	12	2.53±0.08	-2.307	.031*
	Basketball	12	2.66±0.19		
CMJ (cm)	Volleyball	12	39.04±5.24	2.019	.056
	Basketball	12	35.09±4.31		
RSI	Volleyball	12	1.35±0.23	-1.812	.084
	Basketball	12	1.55±0.29		

* $p < .05$

According to Table 2, although there were no significant differences between the groups with respect to the T agility, Illinois agility, CMJ, and RSI parameters ($p > .05$ for all), the 505 agility test times of the volleyball players were lower than those of basketball players ($p < .05$).

Table 3*Correlation test results for volleyball*

Variable		T Agility	Illinois Agility	505 Agility
CMJ	r	-.480	-.748**	-.300
	p	.114	.005	.344
RSI	r	.133	.099	.211
	p	.680	.760	.511

* $p < .05$; ** $p < .01$; n = 12

A strong negative correlation was observed between CMJ and the Illinois agility test for young male volleyball players ($r = -.748$; $p = .005$), whereas there was no significant relationship between RSI and either of the agility tests ($p > .05$ for both).

Table 4*Correlation test results for basketball*

Variable		T Agility	Illinois Agility	505 Agility
CMJ	r	-.236	-.634*	-.604*
	p	.460	.027	.038
RSI	r	-.287	-.193	-.459
	p	.367	.548	.134

* $p < .05$; ** $p < .01$; n = 12

Moderate negative correlations were detected between CMJ and the Illinois agility ($r = -.634$; $p = .027$) and 505 agility ($r = -.604$; $p = .038$) tests for young male basketball players, while no significant relationship existed between RSI and either agility test ($p > .05$ for both).

Figure 1

The relationship between CMJ and illinois agility in volleyball players

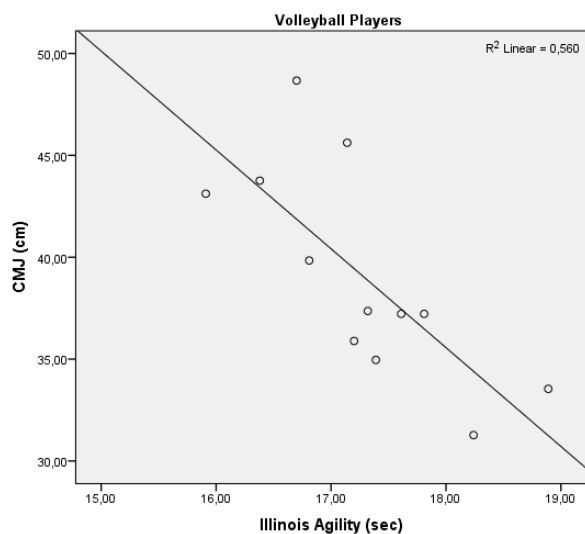

Figure 1 depicts the negative relationship between CMJ and the Illinois agility scores of the volleyball players. As the graph shows, increased CMJ heights are correlated with decreased Illinois agility test times, indicating enhanced agility performance.

Figure 2

The relationship between CMJ and illinois and 505 agility in basketball players

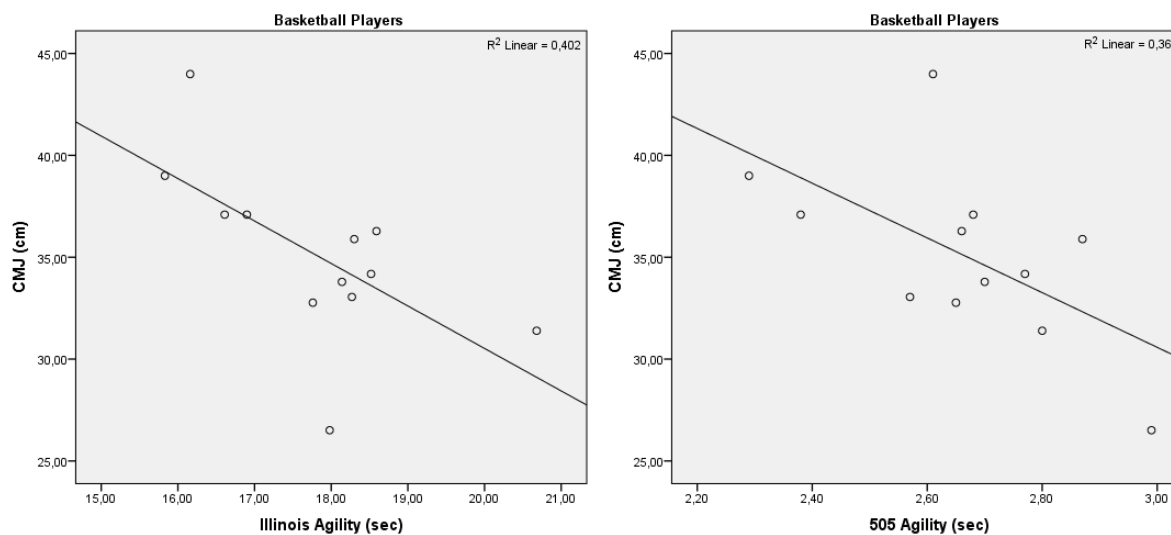

Figure 2 presents the graphs showing the negative relationships between CMJ and the Illinois agility and 505 agility test results of the basketball players. According to these graphs, as the CMJ height increases, the times recorded for both agility tests decrease, corresponding to improved agility.

Discussion

In this study, we investigated the relationship between the reactive strength index and agility in young male volleyball and basketball players. The 505 agility test performances of the volleyball players were superior to those of the basketball players, a finding that can be explained by the fact that the former, especially those who play defense, must return to their own zones immediately after striking the ball close to the ground. A strong negative correlation existed between CMJ and Illinois agility for the volleyball players, while for the basketball players, moderate negative correlations between CMJ and the Illinois and 505 agility tests were observed. As the CMJ heights of young male volleyball and basketball players increased, the Illinois agility times decreased, showing an improvement in agility performance. Among the relational studies in the literature, Ateş (2018) detected a weak correlation between the T agility test results of U19 (under 19 years of age) football players and the CMJ and squat jump tests. Aktaş et al. (2020) determined that the agility of basketball players improved as their vertical jump distances increased. In a study on elite athletes, Tatlısu et al. (2019) reported a negative significant relationship between vertical jump heights and agility times, consistent with our results. Mor et al. (2022) reported that resistance band exercises increased vertical jump and Illinois agility performance in young football players. However, Arı and Tunçel (2020) found no relationship between agility and jumping ability in their study on female futsal players. The reason for this discrepancy with respect to our results may be due to differences in gender and/or the sport being studied.

Concerning RSI, our study found no significant relationship between it and agility in the participating young male volleyball and basketball players. Hazır et al. (2010) reported no significant relationship between the strength values measured in a 30-second multiple jump test and the Illinois and 505 agility tests. In his study on professional male basketball players, Alemdaroğlu (2012) did not observe a significant relationship between anaerobic strength and the T agility test. Although these results are consistent with those obtained in the present study, the findings of other studies in the literature differ from those of our study; for example, Young et al. (2002) determined that a significant relationship existed between reactive strength and agility. Kayhan et al. (2021) detected a strong correlation between RSI and agility performances in young football players. In a study by İnce (2020) on young volleyball players, a weak correlation between RSI and the T agility test was observed, while Pandey and Chaubey (2015) reported a negative relationship between explosive strength and agility in male football players.

The discrepancies between these results and those of our study may be attributed to the training level of the athletes and/or to individual differences.

Conclusion

According to our findings, the Illinois agility test performances of young male volleyball players improved as their CMJ heights increased. Similarly, for the basketball players, higher CMJ results were also correlated with improved performances on the Illinois agility and 505 agility tests. However, no significant relationship was detected between the RSI and agility performances of the volleyball and basketball players who participated in our study. It is recommended to investigate the subject with different groups of athletes and experimental applications.

References

- Aktaş, S., Uçar, U. M., & Kaplan, T. (2020). Mevkilerine göre amatör futbolcularda seçilmiş performans parametreleri ile çeviklik arasındaki ilişki. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 11(2), 112-119. <https://doi.org/10.17155/omuspd.620634>
- Alemdaroğlu, U. (2012). The relationship between muscle strength, anaerobic performance, agility, sprint ability and vertical jump performance in professional basketball players. *Journal of human kinetics*, 31, 149-158.
- Arı, E., Çakmak, E., Nefesoğlu, İ. C., Karatopak, T., Özden, A., Gürbüz, C. ve Özsoy, G. (2017). Genç futbolcu ve basketbolcuların farklı çeviklik testleri açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Anadolu Spor Bilimleri Dergisi*, 2(3), 216-226.
- Arı, Y., Tunçel, A. (2020). Kadın futsal oyuncularında motorik performans ilişkisinin incelenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(2), 68-78. <https://doi.org/10.33459/cbubesbd.795774>
- Aslan, N. (1979). *Okullarda ve kulüplerde voleybol*. Ankara: Bilim Matbaası, 18-19.
- Atan, T. (2019). Farklı ısınma protokollerinin eklem hareket genişliği, sıçrama ve sprint performansına etkisi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 13(19), 621-635. <https://doi.org/10.26466/opus.574260>
- Ateş, B. (2018). Age-related effects of speed and power on agility performance of young soccer players. *Journal of Education and Learning*, 7(6), 93-99. <https://doi.org/10.5539/jel.v7n6p93>
- Bektaş, Y., Özer, B. K., Gültekin, T., Sağır, M., & Akın, G. (2007). Bayan basketbolcuların antropometrik özellikleri: Somatotip ve vücut bileşimi değerleri. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 52-62.
- Çoban, O., Ünver, E., & Cinemre, Ş. A. (2022). Kompleks antrenman potansiyasyonunun reaktif kuvvet indeksi parametreleri üzerine etkisi: deneysel çalışma. *Türkiye Klinikleri Journal Of Sports Sciences*, 14(2), 160-170.

Drake, D., Kennedy, R., Davis, J., Godfrey, M., McLeod, S., & Davis, A. (2017). A Step towards a Field Based Agility Test in Team Sports. *International Journal of Sports and Exercise Medicine*, 3(6), 1-7. <https://doi.org/10.23937/2469-5718/1510079>

Günay, A. R. (2013). *14-16 yaş erkek voleybolcuların fiziksel antropometrik ve motorik özelliklerinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Hazır, T., Mahir, Ö. F., & Açıkada, C. (2010). Genç futbolcularda çeviklik ile vücut kompozisyonu ve anaerobik güç arasındaki ilişki. *Spor Bilimleri Dergisi*, 21(4), 146-153.

İnce, İ. (2020). 14-17 Yaş grubu voleybolcularda reaktif kuvvet indeksi ve bacak sertliğinin bazı performans testleri ile ilişkisinin incelenmesi. *Germanica Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 37-45.

Kayhan, R. F., Çıkıkçı, A., & Gülez, O. (2021). Genç futbolcularda reaktif kuvvet indeksinin bazı parametreler üzerine etkisi. *Uluslararası Spor, Egzersiz & Antrenman Bilimi Dergisi*, 7(1), 31-39. <https://doi.org/10.18826/useeabd.835723>

McClymont, D., & Hore, A. (2003). Use of the reactive strength index (RSI) as an indicator of plyometric training conditions. In *Science and Football V: The proceedings of the fifth World Congress on Sports Science and Football, Lisbon, Portugal* (Vol. 408, p. 16). <https://doi.org/10.4324/9780203412992>

Miller, M. G., Herniman, J. J., Ricard, M. D., Cheatham, C. C., & Michael, T. J. (2006). The effects of a 6-week plyometric training program on agility. *Journal of sports science & medicine*, 5(3), 459.

Mor, A., Karakaş, F., Mor, H., Yurtseven, R., Yılmaz, A. K., & Acar, K. (2022). Genç futbolcularda direnç bandı egzersizlerinin bazı performans parametrelerine etkisi. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(3), 128-142. <https://doi.org/10.33689/spormetre.1095371>

Özbay, S., Ulupınar, S., & Özkara, A. B. (2018). Sporda çeviklik performansı. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 97-112. <https://doi.org/10.30769/usbd.463364>

Pandey, A. K., & Chaubey, D. K. (2015). Relationship between explosive strength and agility of Football male players. *International Journal of Applied Research*, 1(10), 303-305.

Pulur, A. (1991). *Üst düzey basketbolcuların bazı fizyolojik ve kondisyonel değerleri* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Sevim, Y. (2002). *Antrenman bilgisi*, Nobel Yayın Dağıtım, 1. Baskı, Ankara.

Stratford, C., Dos'Santos, T., & McMahon, J. J. (2020). Comparing drop jumps with 10/5 repeated jumps to measure reactive strength index. *Prof. Strength Cond*, 57, 23-28.

Tatlısu, B., Ağırbaş, Ö., & Karakurt, S. (2019). Elit sporcularda kuvvet, sürat, esneklik, çeviklik ve anaerobik güç ilişkisi. 2. *Uluslararası Battalgazi Multidisipliner Çalışmalar Kongresi*, Malatya.

Thomas, C., Jones, P. A., & Comfort, P. (2015). Reliability of the dynamic strength index in college athletes. *International journal of sports physiology and performance*, 10(5), 542-545. <https://doi.org/10.1123/ijsp.2014-0255>

Turner, A. (2011). Defining, developing and measuring agility. *Prof Strength Cond*, 22, 26-28.

Usgu, S. (2015). *Profesyonel basketbol oyuncularında fonksiyonel eğitimin performansla ilişkili fiziksel uygunluk parametrelerine etkisi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Young, W. B., James, R., & Montgomery, I. (2002). Is muscle power related to running speed with changes of direction?. *Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*, 42(3), 282-288.

YALOVA ÜNİVERSİTESİ SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ
YALOVA UNIVERSITY JOURNAL OF SPORTS SCIENCES

CİLT: 2 SAYI: 1 YIL: 2023

GELİŞ TARİHİ(RECEIVED): 21.02.2023

KABUL TARİHİ(ACEPTED): 21.03.2023

YAYIN TARİHİ(PUBLISHED): 27.03.2023

Halk Oyuncuların Halk Oyununa Yönelme Sebeplerinin İncelenmesi

Ender Ali ULUÇ¹

¹ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Ayvacı Meslek Yüksekokulu, Çanakkale/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-5632-259X>

ORJINAL MAKALE

Özet

Halk oyunları bireyin sosyalleşmesine, kendini ve yöresini daha iyi tanıyıp ifade etmesine, insanlarla uyum içerisinde olmayı öğrenmesine ve ekip ruhunu yaşayıp paylaşmayı öğrenmesine yardımcı olmaktadır. Bunların yanı sıra fiziksel olarak da aktif bir birey olmasını sağlayabilmektedir. Çanakkale ilinde gerçekleştirilen bu araştırmanın evren ve örneklemini, Çanakkale ilinde yer alan halk oyunları kulüplerinde faal olarak halk oyunları oynayan toplam 146 halk oyuncudan oluşmaktadır. Araştırma kapsamında yeterli örneklem grubuna ulaşılmasında basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Şiraz (2008)'in "Türk halk oyunları ile ilgilenen bireylerin halk oyunlarına yönelik sebepleri" adlı tez çalışmasından alınmıştır. 27 adet sorudan oluşan anket, Gill, Gross ve Huddleston (1983) tarafından geliştirilen katılım motivasyonu ölçeğinden yararlanılarak oluşturulmuştur. İlgili verilerin analizinde SPSS 26.0 paket programından analiz edilerek Ki-kare testi yararlanılmıştır. Halk oyuncuların halk oyunlarına yönelme sebeplerinin incelendiğinde bu çalışmada sonuç olarak; kadın halk oyuncuları, halk oyunlarına daha çok ekip çalışmasını sevdiğini için yöneldikleri, erkek halk oyuncuların daha çok rekabet etmeyi sevdiğini için halk oyunlarına yöneldikleri, yaşın arttıkça halk oyunlarına yönelme nedenlerinin farklılaşabileceği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Spor, Folklor, Halk Oyunları, Yönelme

Investigation of the Reasons of the Folk Actors Orienting to the Folk Dance

Abstract

Folk dances help the individual socialize, know and express himself and his region better, learn to be in harmony with people, and learn to live and share the team spirit. In addition to these, it can also enable him to be a physically active individual. The universe and sample of this research, which was carried out in Canakkale, consists of 146 folk dancers actively playing folk dances in folk dance clubs in Canakkale. A simple random sampling method was used to reach a sufficient sample group within the scope of the research. As a data collection tool in the research, it was taken from Şiraz (2008)'s thesis study, "The reasons why individuals interested in Turkish folk dances tend to folk dances". The questionnaire, consisting of 27 questions, was created using the participation motivation scale developed by Gill, Gross, and Huddleston (1983). In analyzing the relevant data, the chi-square test was used by analyzing the SPSS 26.0 package program. As a result of this research, when the reasons for the folk actors to turn to folk dances are examined, It has been determined that female folk actors tend to folk dances because they like teamwork more, male folk performers tend to folk dances because they like to compete for more, and as the age increases, the reasons for turning to folk dances may differ.

Keywords: Sports, Folklore, Folk Dances, Orientation

Giriş

Halk oyunları bir milletin kültürel birikimleri ile oluşan o milletin tarihini, coğrafyasını, iklimini, müziğini, ezgisini, kıyafetlerini kısacası o millete ait olan bütün özellikleri yansıtan kültürün en önemli yapı taşıdır (Ötken, 2002). Halk oyunları müzik, ritim ve hareketin bütünleşmesiyle ortaya çıkar. Vücudun ayaktan kollara ve bakışlara kadar olan bütün tavrını kapsayarak bir estetik etki oluşturur. Zaman zaman müziksiz olabilen halk oyunları genel olarak müzik eşliğinde sergilenir (Koralan, 2020). Halk oyunları bir milletin his ve fikirlerinin, ezgi, dizem, hareketin, kostüm ile bütünleşmesiyle oluşur (Emir, 2022). Türk halk oyunları 4000'den fazla oyunla dünyanın en zengin kültürüne sahiptir. Düğünlerde dini ve milli bayramlarda, şenliklerde vb. yerlerde oynanır, insanları bütünleştirici bir etkisi vardır (Aydın, 2015). Halk oyunları geçmiş nesillerin izlerini günümüze taşıyan, bölgenin kültürünü, tavrını, dilini, dinini, törenlerini ve şenliklerini yansıtan bazen müziksiz ama genel olarak müzikle sergilenen önemli bir kültür ögesi olarak tanımlanabilir.

Halk oyunları, gelenek, görenek ve törenlere bağlı toplumun yaşam şekline göre belirlenen sosyal bir olgudur (Gerek, 1997). Halk oyunları taklit edilerek ve izlenerek öğrenilir. Yörelere göre oyunlar ve oyun alanları farklılık gösterebilir. Açık mekân ve kapalı mekanlarda sergilenebilir. Köy meydanları, köy bahçeleri, horon evleri, bağ bozumları, harman yerleri, yayla, köy odaları, barana gibi farklı alanlarda sergilenerek nesilden nesile aktarılır. Genellikle sünnet düğünleri, nikahlar, nişanlar, şenlikler ve doğum gibi insana neşe veren olaylar esnasında oyunlar sergilenir. Halk oyunları geçmiş ile gelecek arasında bir bağ oluşturur (Aydın, 2017). Oyunları doğumdan başlayarak ölüme kadar olan süreçte neslin devamında oldukça önemli bir yere sahiptir. Düğün, nişan, askere uğurlama, sünnet gibi özel günlerde sergilenir (Dağı, 2020). Halk oyunları toplumun maddi ve manevi kültürünün tümünü kapsamaktadır. Toplumlara diğer toplumlardan ayıran en önemli yapı taşı halk kültürüdür. Halk oyunları, halk kültürü üzerinde değerlendirmeler yaparak çeşitli düzeylerde iletişim sağlama işlevini de üstlenir (Saygılı, 2019). Halk oyunları yalnızca bir oyun eğlence aracı olarak görülmemeli. Halk oyunları insanları birbirine ve geçmişe bağlayan, genellikle sevinçli günlerde bazen de nedensizce sergilenebilen kültür ögesi olarak sergilendiği düşünülmektedir.

Kadın, erkek her yaş, her kesim tarafından içten gelen coşku ile oynanan halk oyunları yapısı içerisinde hem yarışma özelliğini hem de eğlence özelliğini barındırmaktadır (Ünveren, 1997). Halk oyunları, eğlenme, yarışma, sosyal ilişkileri arttırma, ekonomik gelir sağlama amacıyla da yapılmaktadır (Baykurt, 1996). Bunun yanında halk oyunları, insan vücuduna çok

sayıda fayda sağlar, sanat ve spor açısından da oldukça önemli bir yere sahiptir (Ocak ve Tortop, 2012). Halk oyunlarının ferdin organizma, bilişsel ve fiziksel gelişiminde önemli etkiye sahiptir (Emir, 2022). Halk oyunları ferdin kendini tanımasına ve çevresine ifade etmesine de yardımcı olarak ferdin özgüvenini artırır (Tapmaz, 2012). Halk oyunu göze kulağa hoş gelecek, hareket ve müziğin birleşimiyle, ritmik hareketlerden oluşan, düzenli, uyumlu, estetik olarak hareketin tekrar edilmesinden oluşur. Müzik olmadan belirlenen ritimlerle yapılan hareketler sonucu da meydana gelebilir (Perçin, 1994). Halk oyunları bireyin sosyalleşmesine, kendini ve yöresini daha iyi tanıyıp ifade etmesine, insanlarla uyum içerisinde olmayı öğrenmesine ve ekip ruhunu yaşayıp paylaşmayı öğrenmesine yardımcı olmaktadır. Bunların yanı sıra fiziksel olarak da aktif bir birey olmasını sağlayabilmektedir. Mevcut araştırmada, halk oyuncuların halk oyunlarına yönelme sebepleri incelenmiştir.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte meydana gelen ve günümüzde halen daha var olan bir durumun betimlenmesini amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Karasar (2006)'a göre, araştırmaya konu olan bireyin ya da nesnenin kendi şartları içerisinde tanımlanmasına olanak tanıyan bir araştırma yaklaşımıdır.

Evren ve Örneklem

Çanakkale ilinde gerçekleştirilen bu araştırmanın evren ve örneklemini, Çanakkale ilinde yer alan halk oyunları kulüplerinde faal olarak halk oyunları oynayan toplam 146 halk oyuncudan oluşmaktadır. Araştırma kapsamında yeterli örneklem grubuna ulaşılmasında basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Özdoğru ve Aydın (2012)'na göre bu örnekleme yönteminin kullanılarak gerçekleştirilen araştırmalarda yer alan her bir birimin örneklem gurubu içerisinde yer alma ihtimali aynı olarak görülmektedir. Ural ve Kılıç (2005)'a göre; basit tesadüfi örnekleme yönteminde yer alan, Evren hacmi N, örneklem hacmi n olarak alındığında evrendeki her bir birimin seçilme olasılığının n/N olduğu ifade edilmektedir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada kullanılan anket, Şiraz'ın (2008) "Türk halk oyunları ile ilgilenen bireylerin halk oyunlarına yönelik sebepleri" adlı tez çalışmasından alınmıştır. 27 adet sorudan oluşan anket, Gill, Gross ve Huddleston (1983) tarafından geliştirilen katılım motivasyonu

ölçeğinden yararlanılarak oluşturulmuştur. Anket katılımcıların halk oyunlarına yönelme sebeplerini içeren halk oyunlarına teşvik edici faktörler evet ve hayır şeklinde cevaplandırılmaktadır. Halk oyuncularına ayrıca cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, yetişmiş oldukları yer, kaldıkları yer gibi demografik özelliklerini belirlemek için çeşitli sorular hazırlanmıştır. Çanakkale ilinde ikamet eden halk oyuncuların halk oyunlarına yönelme sebeplerinin belirlenebilmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada veriler Google formlar aracılığı ile toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada “halk oyunları becerilerimi geliştirmek için”, “seyahat etmekten hoşlandığım için”, “zinde ve sağlıklı olmak için” gibi 27 adet halk oyunlarına yönelme sebeplerini içeren halk oyunlarına teşvik edici faktörler katılımcılar tarafından evet veya hayır şeklinde yanıtlanmıştır. Araştırmaya dâhil olan katılımcıların verdikleri yanıtlar elektronik ortama aktarılmıştır. Halk oyuncuların demografik özellikleri açısından halk oyunlarına yönelme sebeplerini incelemek için Ki-kare testi kullanılmıştır. Ki-kare testi kategorik (niteliksel) olarak tanımlanmış değişkenlere uygulanmaktadır (Kılıç, 2016). Araştırma kapsamında halk oyuncuların halk oyunlarına yönelme sebeplerini içeren 27 adet faktörün demografik özelliklere göre ayrı ayrı tablolaştırılması mümkün olmadığından yalnızca anlamlı farklılıkların elde edildiği faktörler tablolarda sunulmuştur.

Bulgular

Tablo 1

Halk oyuncuların demografik özelliklerine ait frekans ve yüzde dağılımlar

		f	%
Cinsiyet	Erkek	80	54,8
	Kadın	66	45,2
Yaş	18-22 yaş	59	40,4
	23-27 yaş	44	30,1
	28 yaş ve üzeri	43	29,5
Öğrenim durumu	Lise	65	44,5
	Ön lisans	23	15,8
	Lisans	50	34,2
	Lisansüstü	8	5,5
Yetişmiş oldukları yer	Köy	29	19,9
	Kasaba	22	15,1
	Şehir	59	40,4
	Büyükşehir	36	24,7
Kaldıkları yer	Aile yanında	32	21,9
	Öğrenci yurdunda	50	34,2
	Arkadaş ile	33	22,6
	Kendi evinde	31	21,2
	Toplam	146	100,0

Araştırmada halk oyuncuların %54,8'i erkek, %45,2'si kadındır. Araştırmaya katılan halk oyuncuların %40,4'ü 18-22 yaş aralığında ve %44,5'i lise mezunudur. Halk oyuncuların %40,4'ü şehirde yetişmişlerdir. Mevcutta %34,2'si öğrenci yurdunda kalmaktadırlar.

Tablo 2

Halk oyuncuların cinsiyetlerine göre halk oyunlarına yönelme sebepleri

Halk oyunlarına teşvik edici faktörler			Evet	Hayır
Ekip çalışmasını sevdiğim için	Erkek	f	38	42
		%	47,5	52,5
	Kadın	f	53	13
		%	80,3	19,7
Rekabet etmeyi sevdiğim için	Erkek	f	66	14
		%	82,5	17,5
	Kadın	f	37	29
		%	56,1	43,9

Halk oyuncuların halk oyunlarına yönelme sebeplerinden ekip çalışmasını sevme ve rekabet etmeyi sevme faktörleri cinsiyetleri ile ilişki göstermiştir ($p \leq 0,05$). Kadın halk oyuncuları, halk oyunlarına daha çok ekip çalışmasını sevdiğini için yöneldiklerini bildirirken; erkek halk oyuncuları daha çok rekabet etmeyi sevdiğini için halk oyunlarına yönelmişlerdir.

Tablo 3

Halk oyuncuların yaşlarına göre halk oyunlarına yönelme sebepleri

Halk oyunlarına teşvik edici faktörler			Evet	Hayır	χ^2	p			
Yeni beceriler kazanmak için	18-22	f	43	16	8,28	0,01			
		%	72,9	27,1					
	23-27	f	23	21					
		%	52,3	47,7					
	28 ve üzeri	f	20	23					
		%	46,5	53,5					
	Yeni arkadaşlar edinmek için	18-22	f	50			9	29,64	0,00
			%	84,7			15,3		
23-27		f	20	24					
		%	45,5	54,5					
28 ve üzeri		f	15	28					
		%	34,9	65,1					
Stresten kurtulmak için		18-22	f	33	26	7,44	0,02		
			%	55,9	44,1				
	23-27	f	19	25					
		%	43,2	56,8					
	28 ve üzeri	f	31	12					
		%	72,1	27,9					
	Öz kültürümüzü öğrenmek için	18-22	f	31	28			8,02	0,01
			%	52,5	47,5				
23-27		f	25	19					
		%	56,8	43,2					
28 ve üzeri		f	34	9					
		%	79,1	20,9					

Halk oyuncuların halk oyunlarına yönelme sebeplerinden yeni beceriler kazanma, yeni arkadaşlar edinme, stresten kurtulma ve öz kültürü öğrenme faktörleri yaşları ile ilişkili bulunmuştur ($p \leq 0,05$). 18-22 yaş aralığındaki halk oyuncularını yeni beceriler kazanmak ve yeni arkadaşlar edinmek için halk oyunlarına yöneldiklerini bildirmişlerdir. Daha yüksek yaş grubundaki 28 yaş ve üzeri halk oyuncularını ise stresten kurtulmak ve öz kültürümüzü öğrenmek için halk oyunlarına yönelmişlerdir.

Tablo 4

Halk oyuncuların öğrenim durumlarına göre halk oyunlarına yönelme sebepleri

Halk oyunlarına teşvik edici faktörler			Evet	Hayır	χ^2	p
Yeni beceriler kazanmak için	Lise	f	44	21	10,56	0,01
		%	67,7	32,3		
	Ön lisans	f	13	10		
		%	56,5	43,5		
	Lisans	f	21	29		
		%	42,0	58,0		
	Lisansüstü	f	2	6		
		%	25,0	75,0		

Halk oyuncuların halk oyunlarına yönelme sebeplerinden yeni beceriler kazanma faktörü öğrenim durumu ile ilişkili bulunmuştur ($p \leq 0,05$). Lise mezunu halk oyuncular daha çok yeni beceriler kazanmak için halk oyunlarına yönelmişlerdir.

Tablo 5

Halk oyuncularının yetişmiş oldukları yere göre halk oyunlarına yönelme sebepleri

Halk oyunlarına teşvik edici faktörler			Evet	Hayır	χ^2	p
Yarışma heyecanı yaşamak için	Köy	f	21	8	10,14	0,01
		%	72,4	27,6		
	Kasaba	f	15	7		
		%	68,2	31,8		
	Şehir	f	25	34		
		%	42,4	57,6		
	Büyükşehir	f	16	20		
		%	44,4	55,6		
Boş zamanlarını değerlendirme için	Köy	f	9	20	14,16	0,00
		%	31,0	69,0		
	Kasaba	f	12	10		
		%	54,5	45,5		
	Şehir	f	43	16		
		%	72,9	27,1		
	Büyükşehir	f	20	16		
		%	55,6	44,4		
Yeni yerler görmek için	Köy	f	20	9	27,21	0,00
		%	69,0	31,0		
	Kasaba	f	16	6		
		%	72,7	27,3		
	Şehir	f	17	42		
		%	28,8	71,2		
	Büyükşehir	f	8	28		
		%	22,2	77,8		

Halk oyuncularının halk oyunlarına yönelme sebeplerinden yarışma heyecanı yaşama, boş zamanları değerlendirme ve yeni yerler görme faktörleri yetişmiş oldukları yer ile ilişki göstermiştir ($p \leq 0,05$). Buna göre köy ve kasabada yetişmiş olan halk oyuncuları daha çok yarışma heyecanı yaşamak ve yeni yerler görmek için halk oyunlarına yöneldiklerini bildirirken; şehirde yetişen halk oyuncuları daha çok boş zamanlarını değerlendirme için halk oyunlarına yönelmiştir.

Tablo 6

Halk oyuncularının kaldıkları yere göre halk oyunlarına yönelme sebepleri

Halk oyunlarına teşvik edici faktörler			Evet	Hayır	χ^2	p
Arkadaşlarıyla birlikte olmak için	Aile yanında	f	24	8	10,66	0,01
		%	75,0	25,0		
	Öğrenci yurdunda	f	36	14		
		%	72,0	28,0		
	Arkadaş ile	f	16	17		
		%	48,5	51,5		
	Kendi evinde	f	14	17		
		%	45,2	54,8		

Halk oyuncularının halk oyunlarına yönelme sebeplerinden arkadaşları ile birlikte olma faktörü öğrenim durumu ile ilişkili bulunmuştur ($p \leq 0,05$). Daha çok ailesinin yanında ve

öğrenci yurdunda kalan halk oyuncularını arkadaşlarıyla birlikte olmak için halk oyunlarına yöneldiklerini bildirmişlerdir.

Tartışma ve Sonuç

“Kavram olarak halk oyunu, göze ve kulağa hoş gelecek biçimde düzenlenmiş, ölçülü ve dengeli hareketler yolu ile estetik bir etki ve heyecan yaratan, çoğunlukla ses birimlerinden meydana gelen anonim halk müziği ile desteklenmiş olan, hareket ve müzik bütünleşmesidir.” (Ekmekcioğlu, 2001). Toplum yapısında bulunan çeşitlilikler, sosyoekonomik durumlar, iklim ve doğa şartları toplumdaki halk oyunlarının biçimlerinin farklılık göstermesine neden olmaktadır. Bireylerin kendi aralarındaki ilişkileri yönünden incelendiğinde halk oyunları; kıskançlık, evlilik, aşk, sevgi, kavga, yiğitlik, din, savaş vb. gibi bireylerin birbirleri ile olan ilişkilerinden yola çıkılarak ve bu olayların konu edinilmesiyle ortaya çıktığı söylenebilir. Bireylerin doğayla arasındaki ilişkileri yönünden inceleme yapıldığında ise üretim şekli, teknik iş bölümü, tüketim, imce, korunmak ve çeşitli araç-gereçler, yaşamını sürdürebilmek için kullanılan barınak, giyim-kuşam, ticaret vb. gibi gelenekselleşmiş kavramlar da o toplumdaki halk oyunlarının şekil almasına katkıda bulunur (Koçkar, 1998).

Halk oyunları, bir ulusun geleneksel yaşam tarzını, bazı inanışlarını, doğayla olan etkileşimlerini, aralarındaki ilişkilerini müzikle bir araya getirerek bu yolla kültürel öğelerinin nesilden nesle aktarılmasını sağlayan önemli bir etkinliktir (Kirdiş, 2010). Halk oyunlarının insanlar üzerinde fiziksel yönden olumlu gelişmeler gösterdiği gibi sportif özellikler de içerdiği bilinmektedir. Halk oyunları kendini ve kültürel öğeleri ifade etme sanatıdır. Dansçıların sanatçı yönlerinin yanında sportif yetenekleri de önem arz etmektedir. Bu bağlamda oyuncular kendilerini ve kültürlerini ortaya koyarken fiziksel becerileri de çok önemlidir.

Halk oyuncuların halk oyunlarına yönelme nedenlerinin incelendiği bu araştırmada, çalışmaya katılım sağlayan halk oyuncuların halk oyunlarına yönelme nedenleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde kadın halk oyuncular, halk oyunlarına daha çok ekip çalışmasını sevdiklerini için yöneldikleri erkek halk oyuncular ise daha çok rekabet etmeyi sevdikleri için halk oyunlarına yöneldiklerini ifade etmişlerdir. 259 halk oyuncu ile Şiraz (2008) tarafından yapılan araştırmada Konya ilinde halk oyunları eğitimi alan kadın katılımcıların 154’ünün erkek katılımcıların ise 93’ünün ekip çalışmasını sevdikleri için halk oyunlarına yöneldikleri tespit edilmiş ancak bu iki değişken arasında istatistiksel açıdan bir farklılaşmanın olmadığını saptamıştır. Bunun yanında Hacıcaferoğlu, Bozkuş ve Kızılkaya (2014) tarafından yapılan başka bir araştırmada da halk oyuncuların halk oyunlarına yönelme

sebepleri cinsiyet değişkenine göre incelenmiş ve erkek sporcuların kadın sporculara göre halk oyunlarına yönelme düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Halk oyuncuların halk oyunlarına yönelme sebeplerini yaş değişkenine göre inceleyen Gezer (2002) bu iki değişken arasında anlamlı bir farklılaşmanın bulunmadığını tespit etmiştir. Bunun yanında, Hacıcaferoğlu, Bozkuş ve Kızılkaya (2014)'ya göre de bu iki değişken arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın bulunmadığı ifade edilmiştir. Mevcut araştırmaya katılım sağlayan 18-22 yaş aralığındaki halk oyuncuların yeni beceriler kazanmak ve yeni arkadaşlar edinmek için halk oyunlarına yöneldikleri tespit edilirken, 28 yaş ve üzeri halk oyuncuları ise stresten kurtulmak ve öz kültürümüzü öğrenmek için halk oyunlarına yöneldikleri tespit edilmiştir. Mevcut araştırmadan elde edilen bu bulgu, Gezer (2002) ve Hacıcaferoğlu, Bozkuş ve Kızılkaya (2014) tarafından ulaşılan sonuçlar ile benzerlik göstermemektedir. Mevcut araştırma bulgusu, yaşın ilerledikçe halk oyunlarına yönelme sebeplerinin de farklılaştığını göstermektedir.

Öğrenim durumu değişkenine göre halk oyuncuların halk oyunlarına yönelme nedenlerini inceleyen Şiraz (2008)'e göre üniversite öğrencilerinin Ders Yoğunluklarından biraz da uzaklaşmak için halk oyunlarını tercih ettikleri ifade edilmiştir. Bunun yanında Hacıcaferoğlu, Bozkuş ve Kızılkaya (2014)'ya göre öğrenim durumu ve halk oyunlarına yönelme nedeni değişkenleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Mevcut araştırmada; ise öğrenim durumu değişkenine göre halk oyuncuların halk oyunlarına yönelme sebepleri incelenmiş ve bu iki değişken arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılığa göre lise mezunu halk oyuncuların daha çok yeni beceriler kazanmak için halk oyunlarına yöneldikleri tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bu bulgu Hacıcaferoğlu, Bozkuş ve Kızılkaya (2014) tarafından ulaşılan sonucu desteklememektedir.

Araştırmaya katılım sağlayan halk oyuncularının kaldıkları yer ve halk oyunlarına yönelme sebepleri arasında herhangi bir farklılık bulunup bulunmadığına yönelik gerçekleştirilen bu araştırmada Daha çok ailesinin yanında ve öğrenci yurdunda kalan halk oyuncuları arkadaşlarıyla birlikte olmak için halk oyunlarına yöneldikleri tespit edilmiştir. Şiraz (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırmada halk oyuncuların; aileleri, arkadaşları veya yurttaki kaldıkları tespit edilmiştir. bunun yanında bu öğrencilerin, statü kazanmak ve halk oyunları müziklerinden hoşlandıkları için bu branşı tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Şiraz (2008) tarafından Konya ilinde yapılan araştırmada halk oyuncuların yetişmiş oldukları ortamın sırasıyla; köy, kasaba, şehir ve büyükşehir olarak sıralandığı ve bu sıraya göre halk oyuncuların stresten kurtulmak ve yeni yerler görmek için halk oyunlarına yöneldikleri tespit edilmiştir. Bu araştırmada ise; çalışmaya katılım sağlayan halk oyuncularının yetiştikleri yer ve halk oyunlarına yönelme sebepleri arasında herhangi bir farklılık bulunup bulunmadığına yönelik gerçekleştirilen bu araştırmada köy ve kasabada yetişmiş olan halk oyuncuları daha çok yarışma heyecanı yaşamak ve yeni yerler görmek için halk oyunlarına yöneldikleri, şehirde yetişen halk oyuncuları daha çok boş zamanlarını değerlendirmek için halk oyunlarına yöneldikleri tespit edilmiştir.

Halk oyuncuların halk oyunlarına yönelme sebeplerinin incelendiğinde bu araştırmada sonuç olarak; kadın halk oyuncuları, halk oyunlarına daha çok ekip çalışmasını sevdiklerini için yöneldikleri, erkek halk oyuncuların daha çok rekabet etmeyi sevdikleri için halk oyunlarına yöneldikleri, yaşın arttıkça halk oyunlarına yönelme nedenlerinin farklılaşabileceği tespit edilmiştir. Halk oyuncuların halk oyunlarına yönelme sebeplerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada, konu ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde bu çalışmaların az sayıda olduğu görülmüştür. Bu bağlamda araştırmacıların farklı bölgelerde yaşayan halk oyuncuların halk oyunlarına yönelme sebepleri inceleyebilmeleri önerilmektedir.

Çatışma Beyanı

Yazarın/yazarların araştırma ile ilgili bir çatışma beyanı bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Aydın, A. (2015). *7-11 Yaş Grubu Çocuklarda Halk Oyunları Eğitiminin Depresyon Düzeylerine Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Aydın, E. C. (2017). Halk Oyunları Temsilinde Kültürel Mekân İşlevi. *ZfWT Dergisi*, 9(2), 287-29.
- Baykurt, Ş. (Ed.). (1996). *Türkiye'de ilk halk oyunları semineri*. Yapı kredi kültür sanat yayıncılık.
- Dağı, F. (2020). Türkistan Kam/Şamanlarından Anadolu Halay Başlarına. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 10(4), 1027-1045.
- Ekmekcioğlu, İ. (2001). *Türk Halk Oyunları*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Emir, Ö. (2022). *Covid-19 Döneminde Halk Oyuncuların Gelecek Kaygısı ile Stresle Başa Çıkma Düzeylerinin Zihinsel Dayanıklılıkları Üzerine Etkisinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Giresun.
- Gerek, Z. (1997). *Türk Halk Oyunlarının Tarihsel Gelişimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Gezer, E. (2002). *Halk Oyunları Eğiticileri ve Oyuncularının Halk Oyunlarına Yönelme Nedenlerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Hacıcaferoğlu, S., Bozkuş, T. ve Kızılkaya, N. (2014). Türk halkoyunlarına katılan bireylerin halk oyunlarına başlama sebeplerinin incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Beşerî ve Akademik Bilimler Dergisi*, 3(7), 36-44.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılıç, S. (2016). Ki-kare testi. *Journal of Mood Disorders (JMOOD)*, 6(3), 180-182.
- Kirdiş, E. (2010). *Halk Oyunları Çalışmalarının Denge Performansına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Koçkar, M. (1998). *Çağlar Boyunca İletişim Sanatı Olarak Dans ve Halk Dansları*. Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- Koraltan, A. (2020). *Halk Oyunlarının Karakteristik Yapısının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Bartın.
- Ocak, Y. ve Tortop, Y. (2012). Kadınlarda Halk Oyunları Çalışmalarının Bazı Fiziksel Uygunluk Parametreleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 47-54.
- Ötken, N. (2002). *Türk Halk Oyunlarında Kullanılan Temel Hareketlerin Tespiti ve Anatomik Analizi*. Sanatta Yeterlilik Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdoğru, M. ve Aydın, B. (2012). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Karara Katılma Durumları ve İstekleri ile Motivasyon Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 357-367.
- Perçin, K. (1994). *Sosyolojik Açıdan Türk Halk Oyunlarının Tarihsel Gelişimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Saygılı, M. S. (2019). *8 Haftalık Halk Oyunları Çalışmalarının Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Tekirdağ.
- Şiraz, M. (2008). *Türk Halk Oyunlarıyla İlgilenen Bireylerin Halk Oyunlarına Yöneliş Sebepleri (Konya İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Tapmaz, Ç. (2012). *Halk Oyunları Çalışmalarının İlköğretim Beşinci Sınıf (10-11 Yaş Gurubu) Öğrencilerinin Sosyal Uyum Düzeylerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Balıkesir.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2005). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ünveren, A. (1997). *Düzenli Halk Oyunları Çalışmalarının Üniversiteli Erkek Öğrencilerin Seçilen Fiziksel ve Fizyolojik Parametrelerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elâzığ.

YALOVA ÜNİVERSİTESİ SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ
YALOVA UNIVERSITY JOURNAL OF SPORTS SCIENCES

CİLT: 2 SAYI: 1 YIL: 2023

GELİŞ TARİHİ(RECEIVED): 21.02.2023

KABUL TARİHİ(ACEPTED): 21.03.2023

YAYIN TARİHİ(PUBLISHED): 27.03.2023

Gönüllülüğün Yeni Hali “E-Gönüllülük” ve Aydın Gençlik Merkezi Gönüllülerinin E-Gönüllülük Farkındalığı*

Handan Dinçer ASLANER¹, Savaş DUMAN²

¹ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Aydın Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-9802-6414>

² Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Aydın Türkiye

<https://orcid.org/0000-0001-8721-0112>

ORJINAL MAKALE

Özet

Bu araştırmanın amacı Aydın Gençlik Merkezi gönüllülerinin e-Gönüllülük farkındalıklarının incelenmesidir. Bu kapsamda ilgili çalışma görüşme metodu kullanılarak yapılmıştır. Çalışma kapsamında toplam 30 kişi ile görüşülmüştür. 10 kişi Emel Mustafa Uşaklı Anadolu Lisesi Genç Ofisi gönüllüleri, 10 kişi Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Genç Ofisi gönüllüleri, 10 kişi Aydın Gençlik Merkezi gönüllüleri olmak üzere 14-29 yaş aralığındaki gönüllü gençlerden seçilmiştir. Yapılan bu çalışmada veri toplama aracı olarak nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Bu çalışmada katılımcılarla ayrı ayrı görüşme yapılmıştır. Bulgular istatistiksel bir işlem yapılmadan ortaya konmuştur. Katılımcılara geleneksel gönüllülük ve e-Gönüllülük ile ilgili sorular sorulmuş, verilen cevapların analizinde betimsel ve içerik analize başvurulmuş, katılımcıların ifadeleri hiçbir değişiklik yapılmadan yazılmıştır.

Çalışma neticesinde görüşme yapılan bireyler geleneksel gönüllülüğün önemini vurgulamış, e-Gönüllülüğün geleneksel gönüllülüğün zorluklarını ortadan kaldırdığını ve kişilere farklı ve birçok fırsat yarattığını ifade etmişlerdir. e-Gönüllülük sayesinde kolay ve daha az masrafla ulaşılan bilgiyi başkalarıyla paylaşmak, mesafe tanımaz hale gelmiştir. Buna rağmen geleneksel gönüllülük ile e-Gönüllülük faaliyetlerine katılmaları ve organize etmeleri üzerinde durulduğunda önemli fark vardır. Geleneksel gönüllülüğü tercih eden katılımcılar e-Gönüllülüğü tercih etmemektedirler. Bu durumun temel nedeni olarak e-Gönüllülük faaliyetlerinde fiziksel temasın olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Geleneksel gönüllülükte kurulan iletişim ortamı e-Gönüllülükte yaratılamamaktadır. Nihai olarak e-Gönüllülüğün geleneksel gönüllülüğün aksine samimiyetten yoksun olması gönüllülerin e-Gönüllülüğü tercih etmemelerinin en temel sebebidir.

Anahtar kelimeler: e-Gönüllülük, Gönüllü, Gönüllülük, Sanal Ortam.

The New Form of Volunteering “E-Volunteering” and E-Volunteering Awareness of Aydın Youth Center Volunteers

Abstract

This research aims to examine the e-Volunteering awareness of Aydın Youth Center volunteers. In this context, the relevant study was conducted using the interview method. A total of 30 people were interviewed within the scope of the study. Ten volunteers from Emel Mustafa Uşaklı Anatolian High School Youth Office, ten volunteers from Aydın Adnan Menderes University Young Office, and ten volunteers from Aydın Youth Center were selected from volunteers between the ages of 14-29. In this study, the semi-structured interview technique, one of the qualitative research techniques, was used as a data collection tool. In this study, individual interviews were conducted with the participants. The findings were presented without any statistical processing. The participants were asked questions about traditional volunteering and e-Volunteering, descriptive and content analysis was used in the study of the answers, and the participants' statements were written without any changes. As a result of the study, the interviewed individuals emphasized the importance of traditional volunteering. They stated that e-Volunteering eliminates the difficulties of traditional volunteering and creates different and many opportunities for people. Thanks to e-Volunteering, sharing the information obtained quickly and with less cost with others has become a distance. However, there is a significant difference between traditional volunteering and their participation in and organizing e-Volunteering activities. Participants who prefer traditional volunteering do not choose e-Volunteering. It is thought that the main reason for this situation is the lack of physical contact in e-Volunteering activities. The communication environment established in traditional volunteering cannot be created in e-Volunteering. Ultimately, unlike traditional volunteering, the lack of sincerity in e-Volunteering is the main reason why volunteers do not prefer e-Volunteering.

Keywords: e-Volunteering, Volunteering, Volunteer, Virtual Environment.

Giriş

Teknolojinin gelişmesi birçok alanı etkilemiştir. Teknolojinin bu değiştiren yönü gönüllülük alanını da etkilemiştir. Yaşamımızın ayrılmaz unsuru haline gelen teknoloji yer ve vakit engellerini aradan çıkararak gönüllülüğe farklı boyutlar kazandırmıştır. Gönüllülük çalışmaları organize edenler sadece sivil toplum kurumları değildir. Gönüllüler teknolojinin sağladığı imkanlarla kurum ve kuruluşlardan ari olarak gönüllülük çalışmaları yapabilmektedir (Özçağdaş, 2013). e-Gönüllülük adı verilen bu yeni gönüllülük uygulaması sosyal ağ ve sitelerle gönüllü olmak isteyen kişilere birçok avantaj yaratmaktadır. Daha önce uygulaması zor hatta imkânsız olan gönüllülük faaliyetlerinin uygulanması teknoloji sayesinde daha kolaydır (Özesmi, 2013).

İnternet gönüllü bireylerin fiziki olarak aynı mekânda bulunma mecburiyetini aradan çıkararak faaliyetlere katılabilmelerini sağlamış, bireylere çevrimiçi görevler vererek bireyleri faaliyetin bir parçası haline getirmiştir. Gönüllü bireyler faaliyete ve bilgiye hızlı ve pratik ulaşma imkânı yakalamışlardır (Amichai-Hamburger, 2007). Gönüllülüğün bu yeni şekli gönüllülüğü evrenselleştirmektedir. Teknoloji devri aynı zamanda gönüllü devri de olmuştur. Gönüllülük faaliyetleri sanal ortamlara taşınarak e-Gönüllülük faaliyetleri yapılmaya başlanmıştır. Kısa sürede fiziki engelleri ortadan kaldırarak evlerinden topluma hizmet edebilmelerini sağlamıştır (Özesmi, 2013).

Facebook, Instagram, Whatsapp gibi birçok çevrim içi ortam genç bireylerin yaşamlarının ayrılmaz unsurudur. Gençler mobil uygulamaları ve teknolojiyi daha aktif kullanmakta dolayısıyla e-Gönüllülükte hitap edilen kitlenin çoğunu gençler oluşturmaktadır. Gönüllülük faaliyetleri ile gençler yaşlarının gerektirdiği aktifliği ve verimi topluma faydalı hizmetler için kullanabilecektir. Gençlerin teknolojiyi kullanabilme kabiliyeti sayesinde e-Gönüllülük faaliyetleri gelişme göstermiştir (Kesgin, 2014).

Aralık 2019 tarihi itibarıyla Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan yeni tip Corona Virüs (Covid-19), tüm dünya üzerinde hızlıca yayılmış ve ölümcül sonuçlara neden olmuştur. Bu salgın Dünya Sağlık Örgütü tarafından "Pandemi" olarak ilan edilmiştir. Başta sağlık sektörü olmak üzere birçok sektörü etkileyen Corona Virüs gerek spor gerekse gönüllü faaliyetleri de derinden etkilemiştir (Bulut, 2022). Bazı alanlarda çalışma ortamları sanala dönmüş, böylelikle bazı sektörler dijital ortamda çevrim içi çalışarak işlerini yapmak zorunda kalmıştır. Bunun gibi pek çok şey sanal ortama taşınmıştır. Esasen pandemi öncesinde de var olan ama çok az sayıda gerçekleşen e-Gönüllülük faaliyetleri de pandemi sonrası artış göstermiştir. Gönüllüler ve

gönüllülük faaliyetlerini organize edenler için bu geçiş çok kolay olmamakla birlikte, teknolojik ve bireye bağlı olarak değişkenlik gösteren problemleri de beraberinde getirmiştir.

Teknolojinin gelişmesiyle yavaş yavaş sanal ortama taşınan gönüllülük faaliyetleri pandemiyle hız kazanmıştır. Pandemiyle e-Gönüllülük bir tercih değil, zorunluluk olmuştur. Pandemi öncesi çok talep görmeyen e-Gönüllülüğe pandemi sonrasında çok fazla talep olmuştur. Bu taleplerden dolayı pandemi öncesi çok çalışma yapılmayan bir alan olan e-Gönüllülük üzerinde daha fazla çalışma yapılma gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmanın amacı, gönüllülük faaliyetlerinin günden güne değişerek yeni bir boyut kazanması ile gelişen e-Gönüllülüğün, Aydın Gençlik Merkezi gönüllü gençleri tarafından nasıl algılandığını, gönüllülüğün değişen bu yeni boyutuna gönüllülerin farkındalıklarının ölçülmesi ve katılım düzeylerini ortaya koymaktır. Bu araştırma ile 2021-2022 yılı Aydın Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'ne bağlı Aydın Gençlik Merkezi, Adnan Menderes Üniversitesi Genç Ofisi (GSB Genç Ofisi) ve Emel Mustafa Uşaklı Anadolu Lisesi Genç Ofisinin yaptığı e-Gönüllülük faaliyetleri ve üye gençlerin bu faaliyetlere katılımı ile birlikte e-Gönüllülük üzerine gençlik merkezinden beklentileri incelenmiştir.

Gönüllülük; gençlerin kişisel gelişimlerine katkı sağlarken, aynı zamanda yaşadıkları toplum üzerinde olumlu bir etki yaratmaktadır. Dolayısıyla gençlerin gönüllü faaliyetlere katılımı hem toplumda ekonomik ve sosyal kalkınmanın gerçekleşebilmesi için hem de gençlerin kendi gelişim süreçleri için kritik bir önem arz etmektedir. Gençler; enerjileri, heyecanları ve girişimcilikleri ile ülkeler için itici güç durumundadır. "Gönüllülüğün Yeni Hali 'e-Gönüllülük' ve Aydın Gençlik Merkezi Gönüllülerinin e-Gönüllülük Farkındalığı" başlıklı çalışma ile ilimizdeki gençler için yürütülen e-Gönüllülük faaliyetleri ve gençler tarafından farkındalığı hususu üzerine önemli veriler sağlayacağı düşünülmektedir.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Aydın Gençlik Merkezi Gönüllülerinin e-Gönüllülük Farkındalıklarının belirlenebilmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada; yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2006)'e göre bu yöntemin kullanıldığı araştırmalarda araştırmacı ve görüşme kapsamında yer alan bireyin etkileşim içerisinde olduğu iletişim sürecini içermektedir. Mevcut çalışmada ilgili veriler araştırmacı tarafından yüze yüze olacak şekilde toplanmıştır.

Evren ve Örneklem / Çalışma Grubu

Araştırmanın evreni olarak araştırmanın verimliliği için en uygun yöntem olan kotalı örnekleme yöntemi ile görüşülen 30 katılımcı 14-29 yaş arası Aydın Gençlik Merkezi, Adnan Menderes Üniversitesi Genç Ofisi ve Emel Mustafa Uşaklı Anadolu Lisesi Genç Ofisinin gönüllüleri arasından belirlenmiştir. 30 Haziran 2021 tarihinde Adnan Menderes Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulunca 18 yaş altı katılımcıların çalışmada yer almasının uygunluğuna oy birliği ile karar verildi. Bu katılımcılar sosyo-ekonomik olarak düşük, orta ve yüksek statüye sahip bireyler arasından belirlendi.

Kotalı örneklemede önce evrenin özelliklerinin tasviri yapılır, sonra o özellikler için sınırlama koyulur ve bireyler o sınırlamaya tabi şekilde seçilir. Çalışmada görüşülmesi planlanan 30 kişi, 10 kişi Emel Mustafa Uşaklı Anadolu Lisesi Genç Ofis öğrencileri, 10 kişi Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Genç Ofis (GSB Genç Ofis) öğrencileri, 10 kişi Aydın Gençlik Merkezi öğrencileri ve yaş aralığı 14-29 olacak şekilde üç gruba ayrılmıştır.

Emel Mustafa Uşaklı Anadolu Lisesi Genç Ofis gönüllüleri 14-17 yaş arası kadın ve erkeklerden oluşmaktadır.

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Genç Ofis gönüllüleri 18 ile 24 yaşları arasındaki kadın ve erkekler üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır.

Aydın Gençlik Merkezi gönüllüleri ise; 14-29 yaş aralığındaki, merkezde ve merkeze uzak yerlerde oturan kişilerden belirlenmiştir.

Görüşmeler 2022'nin Mayıs ve Haziran aylarında Aydın'da yapılmıştır. Görüşme yapılan kişilerin hepsi Aydın'da değil, farklı yerlerde ikamet eden Aydın'da eğitim için bulunan kişiler de çalışmada yer almaktadır.

Veri Toplama Araçları

Yarı yapılandırılmış görüşme yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, araştırmacı tarafından hazırlanan sorular alanında uzman olan akademisyenler tarafından incelenmiş ve soruların anlaşılır nitelikte olup olmadığı kontrol edilmiştir. Mevcut çalışmada toplamda 11 soru kullanılmıştır. İlgili araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için araştırma kapsamında yer alan evren ve örneklem grubuna görüşme öncesinde bireylere çalışmanın amacı ve önemi ile ilgili bilgi verilmiştir. Görüşme esnasında sesli veya yazılı kayıt alınabilmesi için rıza alınmış, kimliklerinin gizli kalacağı bireylere bildirilmiştir. Sesli veya yazılı kayıta ifade ettikleri düşünceler daha sonra araştırmacı tarafından yazıya aktarılmıştır. İsimlerin gizli kalabilmesi

için kodlama yöntemi ile alfabe sırasıyla her bireye temsili birer harf verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, ilgili veriler araştırmacı tarafından yüz yüze olacak şekilde toplanmıştır.

Verilerin Analizi

İlgili araştırmada elde edilen verilerin analizinde; içerik analizi ve betimsel analiz yönteminde yararlanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2006)'e göre içerik analizi ve betimsel analiz yöntemlerinin kullanıldığı çalışmalarda ulaşılan sonuçlar yorumlanmış bir şekilde okuyuculara sunulmaktadır. Altunışık, Çoşkun, Yıldırım ve Bayraktaroğlu (2010)'na göre içerik analizi yöntemi yüzeysel bir yöntemi içermektedir. Bu bağlamda ilgili verilere herhangi bir değişiklik yapılmadan okuyuculara sunulmaktadır. Araştırmacı tarafından görüşme esnasında toplanan veriler Microsoft Office Word programından yararlanılarak analize uygun hale getirilmiştir. Bu kapsamda uygun tema ve kodlar oluşturularak yüzde-frekans analizleri uygulanmıştır.

Bulgular

Tablo 1

Görüşülen Kişilere Dair Bilgiler

Görüşülen Kişi	Yaşı	Cinsiyeti	Mesleği	Görüşülen Kişi	Yaşı	Cinsiyeti	Mesleği
A Kişisi	23	Erkek	Öğrenci	M Kişisi	23	Kız	Stajyer
B Kişisi	24	Kız	Avukat	N Kişisi	20	Kız	Öğrenci
C Kişisi	24	Kız	Öğretmen	O Kişisi	24	Erkek	İşçi
Ç Kişisi	21	Erkek	Öğrenci	Ö Kişisi	17	Erkek	Öğrenci
D Kişisi	23	Kız	Sigortacı	P Kişisi	20	Erkek	Öğrenci
E Kişisi	17	Erkek	Öğrenci	R Kişisi	21	Kız	Öğrenci
F Kişisi	14	Kız	Öğrenci	S Kişisi	16	Kız	Öğrenci
G Kişisi	22	Erkek	Öğrenci	Ş Kişisi	18	Kız	Öğrenci
Ğ Kişisi	16	Erkek	Öğrenci	T Kişisi	15	Erkek	Öğrenci
H Kişisi	25	Kız	Çalışmıyor	U Kişisi	19	Erkek	Öğrenci
I Kişisi	18	Kız	Sağlıkçı	Ü Kişisi	24	Kız	Ev Hanımı
İ Kişisi	23	Erkek	Serbest Meslek	V Kişisi	22	Erkek	Öğrenci
J Kişisi	17	Kız	Öğrenci	Y Kişisi	24	Erkek	Memur
K Kişisi	14	Kız	Öğrenci	Z Kişisi	16	Kız	Öğrenci
L Kişisi	27	Erkek	Araştırma Görevlisi	X Kişisi	20	Kız	Çalışmıyor

Tablo 2

Katılımcıların “Hiç Aydın Gençlik Merkezinde gönüllülük faaliyetlerine katıldınız mı? Eğer katıldıysa bunlar neler ve süresi nedir?” sorusuna ilişkin düşünceleri

Hiç Aydın Gençlik Merkezinde gönüllülük faaliyetlerine katıldınız mı? Eğer katıldıysa bunlar neler ve süresi nedir?		Frekans (f)	Yüzde %	Katılımcılar
KODLAMA	Evet Katıldım	28	94	A, C, D, E, G, Ğ, H, I, İ, J, K, L, M, N, O, Ö, P, R, S, Ş, T, U, Ü, V, Y, Z, X
	Hayır Katılmadım	2	6	B, F
	Toplam	30	100	

Tablo 2’de 1’de görüldüğü üzere araştırmaya katılım sağlayan gönüllülerin 28’i (%94) Aydın Gençlik Merkezinde gönüllülük faaliyetine katılım sağladıklarını ifade ederlerken, 2’si (%6) ise Aydın Gençlik Merkezinde herhangi bir gönüllülük faaliyetine katılım sağlamadıklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmacı ve Aydın Genç Ofis gönüllüleri arasında geçen diyalog aşağıdaki gibidir;

(A) *“Evet katılıyorum, boş vakitlerimi burada değerlendirmek beni mutlu ediyor. Vaktimi ve emeğimi yararlı şeyler için harcıyorum.”*

(F) *“Toplum içinde sıkılıyorum, ondan katılmıyorum”*

Tablo 3

Katılımcıların “Hangi gönüllülük çalışmalarına ilgi duyuyorsunuz?” sorusuna ilişkin düşünceleri

Hangi gönüllülük çalışmalarına ilgi duyuyorsunuz?”		Frekans (f)	Yüzde %	Katılımcılar
KODLAMA	Köy Okulu ve Huzur Evi Ziyareti	8	26	A, D, G, I, N, R, Y, Z
	İnsanları bilinçlendirecek ve onlara yarar sağlayacak olan gönüllülük çalışmaları	8	26	Ç, Ğ, İ, L, O, Ö, Ş, U
	Kişisel Gelişim Kursları	8	26	E, F, J, M, P, Ş, Ü, V
	Gezi ve Kamp	4	15	B, H, K, T
	Konferans ve Sohbet	2	7	C, X
Toplam	30	100		

Tablo 3’te görüldüğü üzere araştırmaya katılım sağlayan gönüllülerin 8’i (%26) köy okulu ve huzur evi ziyaretini, 8’i (%26) insanları bilinçlendirecek ve insanlara yararlı olacak gönüllülük çalışmalarına katılım sağladıklarını, 8’i (%26) ise kişisel gelişim kurslarına katılım sağladıklarını, 4’ü (%15) gezi ve kamp etkinliklerine katılım sağladıklarını, 2’si (%7) ise konferans ve sohbet ile ilgili olan gönüllülük çalışmalarına daha fazla ilgi duyduklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmacı ve Genç Ofis gönüllüleri arasında geçen diyalog şu şekildedir;

(D) “*Köy okulları ve Huzurevi ziyaretleri*”

(Ç) “*İnsanları bilinçlendirecek, onlara yarar sağlayacak gönüllük çalışmalarına daha çok ilgi duyuyorum.*”

(M) “*Üniversite mezunu olmak ya da ilkokul mezunu olmak hatta hiç okula gitmemiş olmak arasında bir fark yok. Kişiler şu an teknoloji sayesinde her bilgiye her yerden ulaşım sağlayabiliyor. Günümüzde herkesten bir adım önde olmak istiyorsan birkaç dil bilmek, çoğu ortamda farklı statüdeki insanlarla iletişim içinde olmak gerekiyor. Bunları yapabilirsen ilkokul mezunu bile olsan iş hayatında istediğin noktaya ulaşabilmen için engeller ortadan kalkıyor. Ben bu nedenle dil öğrenmek ve yeni insanlarla tanışmak için aktif olmayı tercih ediyorum. Yani dil kurslarına ilgi duyuyorum. Zaten gençlik merkezi ile tanışmam da o şekilde oldu.*”

(B) “*Gezi ve kampları seviyorum*”

(X) “*Sohbet, konferans o etkinlikleri seviyorum*”

Tablo 4

Katılımcıların “e-Gönüllülük” size ne ifade ediyor?” sorusuna ilişkin düşünceleri

	e-Gönüllülük” size ne ifade ediyor?	Frekans (f)	Yüzde %	Katılımcılar
KODLAMA	Dijital Gönüllük	24	80	B, C, Ç, E, F, H, I, İ, J, K, L, M, O, Ö, P, R, Ş, T, U, Ü, V, Y, Z, X
	Herhangi Bir Karşılık Beklemeden Yapılan Gönüllülük Faaliyeti	3	10	A, D, N
	İlk Defa Duyduğum Bir Kavram	3	10	G, Ğ, S
	Toplam	30	100	

Tablo 4’te görüldüğü üzere mevcut çalışmaya katılım sağlayan gönüllüler için e-Gönüllülük kavramı; 24’ü (%80) için dijital gönüllülük, 3’ü (%10) herhangi bir karşılık beklemeden yapılan gönüllülük faaliyeti olarak tanımlarlarken, 3’ü (%10) ise bu e-Gönüllülük kavramını ilk defa duyduklarını ifade etmişlerdir.

(B) “*Dijital gönüllülük*”

(A) “*Kişi kendi bilgisini, zamanını, emeğini bir menfaati olmadan yalnızca Allah rızası için toplum yararına bir şeyler yapmayı hedefleyen kişi gönüllüdür. Kendisi için arzuladığı şeye*

başkasının da ulaşabilmesine imkân yaratan kişi gönüllüdür. Attığı küçük adımlarla insanların yüzünde tebessümler oluşturan, hayatlarına büyük dokunuşlar yapan kişiler gönüllüdür.”

(G) “İlk defa duyduğum bir kavram”.

Tablo 5

Katılımcıların “Aydın Gençlik merkezinin e-Gönüllülük faaliyetlerinden haberiniz var mı? Varsa bahseder misiniz?” sorusuna ilişkin düşünceleri

	Aydın Gençlik merkezinin e-Gönüllülük faaliyetlerinden haberiniz var mı?	Frekans (f)	Yüzde %	Katılımcılar
KODLAMA	Hayır Haberim Yok	17	57	A, B, C, D, E, G, Ğ, H, J, N, O, Ö, R, S, Ü, Z, X
	Evet Haberim Var	13	43	Ç, F, I, İ, K, L, M, P, Ş, T, U, V, Y
	Toplam	30	100	

Tablo 5’te görüldüğü üzere, katılımcıların 17’si (%57) Aydın Gençlik Merkezinde düzenlenen e-Gönüllülük faaliyetlerinden haberleri olamadığını ifade ederlerken, 13’ü (%43) ise bu faaliyetlerden haberlerinin olduklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmacı ve katılımcılar arasında geçen diyalog şu şekildedir;

(C) “Gençlik merkezinin böyle çalışma yaptığını bilmiyordum”

(F) “Evet var. Dil kursları, görüşmeler yapılıyor”

Tablo 6

Katılımcıların “Aydın Gençlik Merkezinin e-Gönüllülük Faaliyetlerine Hiç Katıldınız mı?” sorusuna ilişkin düşünceleri

	Aydın Gençlik Merkezinin e-Gönüllülük Faaliyetlerine Hiç Katıldınız mı?	Frekans (f)	Yüzde %	Katılımcılar
KODLAMA	Hayır Katılmadım	19	64	A, B, C, D, E, G, Ğ, H, K, L, N, O, Ö, R, Ü, V, Y, Z, X
	Evet Katıldım	11	36	Ç, F, I, İ, J, M, P, S, Ş, T, U
	Toplam	30	100	

Tablo 6’da görüldüğü üzere, mevcut araştırmaya katılım sağlayan gönüllülerin 20’si (%67) Aydın Gençlik Merkezinde Düzenlenen e-Gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlamadıklarını ifade ederlerken, 10’u (%33)’ ise bu faaliyetlere katılım sağladıklarını ifade

etmişlerdir.

Çalışma kapsamında araştırmacı ve katılımcılar arasında geçen diyalog şu şekildedir;

(Ö) “*Maalesef katılmadım.*”

(M) “*Evet katıldım. Özellikle Aydın’da üniversite okuyup memleketlerine dönmüş olan arkadaşlarımla görüşme olanağı sağlayan genç gönüllü buluşmalarının etkisi hala üzerimde.*”

Tablo 7

Katılımcıların “e-Gönüllülük faaliyetlerini hangi platformda yapıyorsunuz? En çoktan aza doğru sıralar mısınız? (web siteleri, sosyal medya, mobil uygulamalar)” sorusuna ilişkin düşünceleri

	e-Gönüllülük faaliyetlerini hangi platformda yapıyorsunuz? En çoktan aza doğru sıralar mısınız? (web siteleri, sosyal medya, mobil uygulamalar)”	Frekans (f)	Yüzde %	Katılımcılar
KODLAMA	Mobil Uygulamalar, Sosyal Medya, Web Sitesi	15	50	A, C, E, F, G, Ğ, J, K, L, P, R, S, Y, Z, X
	Sosyal Medya, Mobil Uygulamalar, Web Sitesi	7	24	H, I, İ, O, Ş, T, U
	Web Sitesi, Sosyal Medya, Mobil Uygulamalar	6	20	B, Ç, M, Ö, Ü, V
	Hiçbir Platformu Kullanmıyorum	2	6	D, N
	Toplam	30	100	

Tablo 7’ye göre, katılımcıların 15’i (%30) Mobil Uygulamalar, Sosyal Medya, Web Sitesi olduğunu, 7’si (%24) Sosyal Medya, Mobil Uygulamalar, Web Sitesi, 6’sı (%20) Web Sitesi, Sosyal Medya, Mobil Uygulamalardan e-Gönüllülük ile ilgili faaliyetleri takip ettiklerini ifade ederlerken, 2’si (%6) hiçbir platformu kullanmadığını ifade etmişlerdir.

Mevcut araştırma kapsamında araştırmacı ve katılımcılar arasında geçen diyalog şu şekildedir;

(C) “*Mobil uygulama, Sosyal medya, Web sitesi*”

(I) “*Sosyal medya, Web siteleri, Mobil*”

(B) “*Web site, Sosyal medya, Mobil uygulama*”

(D) “*Hiçbirini kullanmıyorum*”

Tablo 8

Katılımcıların “Hangi sıklıkla e-Gönüllülük faaliyetlerine katılırsınız? (haftada 1, ayda 1, yılda

1 ya da birkaç kez, talep edildikçe)” sorusuna ilişkin düşünceleri

Hangi sıklıkla e-Gönüllülük faaliyetlerine katılırsınız? (haftada 1, ayda 1, yılda 1 ya da birkaç kez, talep edildikçe)		Frekans (f)	Yüzde %	Katılımcılar
KODLAMA	Ayda Bir-Birkaç Kez	6	20	C, H, I, İ, N, Y, Z
	Talep Edildikçe	5	16	Ç, E, Ö, Ş, T
	Nadir Katılım Sağlıyorum	5	16	A, B, P, Ü, X
	Hiç Katılmadım	5	16	Ğ, İ, R, S, V
	Yılda Bir-Birkaç Kez	4	14	D, J, K, O
	Haftada Bir-Birkaç Kez	3	10	L, M, U
	Boş Zamanlarımda ve İlgili Alanıma Giren Bir Konu Olduğunda	2	8	F, G
	Toplam	30	100	

Tablo 8 incelendiğinde, katılımcıların 6’sı (%20), ayda bir ya da birkaç kez e-Gönüllülük faaliyetlerine katılım sağladıklarını, 5’i (%16) talep edildikçe e-Gönüllülük faaliyetlerine katılım sağladıklarını, 5’i (%16) e-Gönüllülük ile ilgili herhangi bir faaliyete katılım sağlamadıklarını, 4’ü (%14) yılda bir ya da birkaç kez bu faaliyetlere katılım sağladıklarını, 2’si (%8) ise boş zamanlarında ve ilgili alanlarına giren bir konu olduğunda faaliyetlere katılım sağladıklarını ifade etmişlerdir.

Mevcut çalışma kapsamında araştırmacı ve katılımcı arasında geçen diyalog şu şekildedir;

(C) “Ayda bir kez”

(Ç) “Çok sık değil Talep edildikçe katılıyorum”

(B) “Nadir katılıyorum”

(J) “Yılda birkaç kez”

(M) “Sık katılıyorum. Özellikle normal zamanda katılamayacağım programlara katılıyorum. Haftada üç kez diyebilirim.”

(F) “İlgili alanıma giren konu olduğunda katılıyorum”

Tablo 9

“e-Gönüllü olmak size ne hissettiriyor? / Size neler kattığını düşünüyorsunuz?” sorusuna ilişkin düşünceleri

	e-Gönüllü olmak size ne hissettiriyor? / Size neler kattığını düşünüyorsunuz?	Frekans (f)	Yüzde %	Katılımcılar
KODLAMA	Herhangi Bir Düşüncem Yok Benim İçin Bir Anlam İfade Etmiyor	10	30	C, D, G, H, K, P, Ü, V, Y, Z
	Mutluluk	6	20	A, J, N, Ö, R, U
	Daha Az Zaman Harcama ve Daha Fazla İnsan Katılımı	6	20	B, I, İ, L, O, X
	Sosyal Çevre Gelişimi ve Sosyal Ortam	4	15	E, F, Ğ, T
	Kişisel Gelişim	4	15	Ç, M, S, Ş
	Toplam	30	100	

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların 6’sı (%20)’nin e-Gönüllülük ile ilgili herhangi bir düşüncesinin olmadığını, bu kavramın onlar için bir anlam ifade etmediğini belirtmişlerdir. Katılımcıların 6’sı (%20) ise e-Gönüllü olmanın onları mutlu hissettirdiğini, 6’sı (%20) daha az zaman harcayarak, daha fazla insan katılımı sağlamasını açısından duygu uyandırdığını, 4’ü (%15) sosyal çevre ve sosyal ortam gelişimini sağladığını, 4’ü (%15) ise e-Gönüllülüğün onlarda kişisel gelişim açıdan katkı sağladığını ve bu kavramın kişisel gelişim açısından katkı sağladığını ifade etmiştir.

Mevcut çalışma kapsamında araştırmacı ve katılımcılar arasında geçen diyalog şu şekildedir;

(H) “e-Gönüllülük bana uzak bir kavram. O yüzden çok bir şey ifade etmiyor.”

(J) “Mutluluk ve verimli olduğumu hissediyorum.”

(B) “Daha az vakit aldığı için katılabilecek olduğum etkinlik sayısını artırıyor”

(E) “Artı ilgi alanları ve yeni arkadaşlıklar kazandırıyor”

(Ç) “Kişisel gelişim alanında hayatıma katkı sağladığını düşünüyorum.”

Tablo 10

Katılımcıların “Sizce gönüllülük faaliyetlerine kıyasla e-Gönüllülük faaliyetlerinin daha çok avantajı olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?” sorusuna ilişkin düşünceleri

Sizce gönüllülük faaliyetlerine kıyasla e-Gönüllülük faaliyetlerinin daha çok avantajlı olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?		Frekans (f)	Yüzde %	Katılımcılar
KODLAMA	Avantajlı olduğunu düşünmüyorum	20	65	A, C, D, E, G, H, J, K, N, O, Ö, P, R, S, Ş, U, Ü, V, Y, Z
	Geniş Bir Kitleye Hitap Etmesi Açısından Avantajlı	5	17	F, I, İ, T, X
	Ekonomik ve Ulaşım Açısından Avantajlı	3	10	Ç, Ğ, M
	Teknolojik açıdan avantajlı	2	8	B, L
	Toplam	30	100	

Tablo 10 incelendiğinde, katılımcıların 20'si (%65) e-Gönüllülüğün geleneksel gönüllülüğe göre avantajlı olmadığını ifade ederlerken, 5'si (%17) bu gönüllülüğün geleneksel gönüllülüğe oranla geniş bir kitleye hitap etmesi açısından avantajlı olduğunu ifade ederlerken, 3'ü (%10) bu gönüllülük türünün ekonomik ve ulaşım açısından geleneksel gönüllülük faaliyetlerine göre daha avantajlı olduğunu, 2'si (%8) e-Gönüllülüğün geleneksel gönüllülüğe oranla teknolojik açıdan avantajlarının olduğunu ifade etmişlerdir.

Mevcut çalışma kapsamında araştırmacı ve katılımcılar arasında geçen diyalog şu şekildedir;

(A) *“Ben faaliyetlere sık katılan bir insan olmama rağmen e-Gönüllülüğü duymadım demek ki avantajlı yanı çok yok”*

(I) *“Daha büyük kitlelere sesimizi duyurmak beni mutlu ediyor. e-Gönüllülük aracılığı ile gönüllü kişilere ulaşabiliyor ve onlarla tanışabiliyorum.”*

(Ç) *“Bir faaliyete katılmak için yolda geçen süre, yola ödenen ücret gibi faktörler göz önüne alındığında e-Gönüllülük faaliyetleri hem daha kolay hem daha masrafsız yapılmaktadır. Ben köyde yaşıyorum. Ulaşım hem çok zor hem de çok pahalı. Özel aracımız yok, merkezden köye ulaşabilmem için sadece üç tane toplu taşıma var. Ve maalesef bu ulaşım sıkıntısından dolayı çoğu yüz yüze faaliyete katılamıyorum. Ama e-Gönüllülük faaliyetlerine saati kaç olursa olsun katılım sağlayabiliyorum. Hem yol ücretini hem de toplu taşıma saatlerini düşünmek zorunda kalmıyorum. Yani ben e-Gönüllülük faaliyetlerini tercih ederim.”*

(B) *“Günümüzde her şey sanal ortamda devam etmektedir. Gönüllülük faaliyetlerinin de sanal ortama aktarılması gerekmektedir. Teknolojinin getirdiği köklü değişiklikler göz ardı edilemez. Gönüllülük alanında da ilerleme kat edilmek isteniyorsa sanal ortama aktarılmalı. Masraf, kolaylık, hitap edilen kitle göz önüne alındığında e-Gönüllülük daha avantajlı. Bu nedenle e-Gönüllülük faaliyetlerinin geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.”*

Tablo 11

Katılımcıların “e-Gönüllülükte bulunmama nedenleriniz nelerdir? (zaman sorunu mu, ekonomik mi, teknik bilgi beceri eksikliği, hiç duymadınız mı, internetiniz kısıtlı mı...)” sorusuna ilişkin düşünceleri

e-Gönüllülükte bulunmama nedenleriniz nelerdir? (zaman sorunu mu, ekonomik mi, teknik bilgi beceri eksikliği, hiç duymadınız mı, internetiniz kısıtlı mı...)		Frekans (f)	Yüzde %	Katılımcılar
KODLAMA	Teknik Bilgi Eksikliği ve Zaman Sorunu	16	56	B, D, E, F, H, I, İ, J, L, M, N, O, T, Ü, V, Y
	Odaklanma Problemimin Olması	7	22	A, C, Ç, G, P, R, S
	İnternet Kısıtlılığı	7	22	Ğ, K, Ö, Ş, U, Z, X
	Toplam	30	100	

Tablo 11 incelendiğinde katılımcıların 16’sı (%56) teknik bilgi ve zaman sorunundan dolayı e-Gönüllülük faaliyetlerinde bulunmadıklarını, 7’si (%22) bilgisayar başında geçirilen süre zarfında odaklanma sorunu yaşadıkları için bu faaliyetlere katılım sağlamadıklarını, 7’si (%22) internet kısıtlılığında dolayı e-Gönüllülük faaliyetlerine katılım sağlayamadıklarını ifade etmişlerdir.

Mevcut araştırma kapsamında araştırmacı ve katılımcılar arasında geçen diyalog şu şekildedir;

(H) “Zaman sorunu ve teknik bilgi eksikliğinden katılmıyorum”

(Ç) “Çok faydalı olduğunu engelleri ortadan kaldırdığını düşünüyorum, ancak bazen odaklanma sorunu yaşıyorum”

(Ğ) “e-Gönüllüğe ayıracak kadar internetim yok”

Tablo 12

Katılımcıların “Bundan sonra e-Gönüllülük faaliyetlerinde bulunmayı düşünür müsünüz?” sorusuna ilişkin düşünceleri

Bundan sonra e-Gönüllülük faaliyetlerinde bulunmayı düşünür müsünüz?		Frekans (f)	Yüzde %	Katılımcılar
KODLAMA	Evet Düşünürüm	21	70	B, Ç, D, E, F, H, I, İ, J, K, L, M, N, O, Ö, S, Ş, T, U, Y
	Hayır Düşünmem	9	30	A, C, G, P, R, Ü, V, Z, X
	Toplam	30	100	

Tablo 12. göre katılımcıların 21’i (%70) bundan sonra e-Gönüllülük faaliyetlerinde yer almayı düşünürlerken, 9’u (%30) bu faaliyetlerde yer almayı istememektedirler.

Mevcut çalışma kapsamında araştırmacı ve katılımcılar arasında geçen diyalog şu şekildedir;

(Ş) “Evet”

(X) “Düşünmüyorum”

Tablo 13

Katılımcıların “e-Gönüllülüğü sosyal çevrenize tavsiye eder misiniz?” sorusuna ilişkin düşünceleri

	e-Gönüllülüğü sosyal çevrenize tavsiye eder misiniz?”	Frekans (f)	Yüzde %	Katılımcılar
KODLAMA	Evet Ederim	22	74	B, Ç, D, E, G, H, I, J, K, L, M, N, O, Ö, R, S, Ş, T, U, Ü, Y, X
	Hayır Etmem	8	26	A, C, F, Ğ, İ, P, V, Z
	Toplam	30	100	

Tablo 13’e göre, katılımcıların 22’si (%74) bundan sonra e-Gönüllük faaliyetlerini sosyal çevrelerinde paylaşmayı düşündüklerini ifade ederlerken, 8’si (%26) e-Gönüllülüğü sosyal çevrelerine tavsiye etmeyi düşünmediklerini ifade etmişlerdir.

Mevcut çalışma kapsamında araştırmacı ve katılımcılar arasında geçen diyalog şu şekildedir;

(T) “Tavsiye ederim bence çok faydalı. Dünyadan haberiniz oluyor.”

(Ğ) “Tavsiye etmem”

Tablo 14

Katılımcıların “Sizi e-Gönüllülük faaliyetlerinde bulunmaya sevk eden nedir?” sorusuna ilişkin düşünceleri

	Sizi e-Gönüllülük faaliyetlerinde bulunmaya sevk eden nedir?	Frekans (f)	Yüzde %	Katılımcılar
KODLAMA	İnsanlara Yardımcı Olma İsteği ve Mutluluk	9	30	A, D, J, K, L, N, Ö, U, Y
	Sevk Eden Bir Faktör Yok	9	30	C, E, H, O, P, R, V, Z, X
	Sanal Ortamda Olması ve Vakit Almaması	6	20	B, İ, M, S, T, Ü
	Etkinliklerin Diğer Bireylere Paylaşımı	6	20	Ç, F, G, Ğ, İ, Ş
Toplam	30	100		

Tablo 14’e göre katılımcıların 9’u (%30) insanlara yardımcı olma istediği ve bunun sonunda mutluluk duygusunun görülebilmesinden dolayı e-Gönüllülük faaliyetlerine katılım

sağlarken, 9'u (%30) e-Gönüllük faaliyetlerine katılım sağlamaya neden olabilecek bir faktörün bulunmadığını ifade etmişlerdir. Katılımcıların 6'sı (%20) bu faaliyetlerin sanal ortamda gerçekleştirilmesi ve zaman almamasından dolayı e-Gönüllük faaliyetlerine katılım sağladıklarını, 6'sı (%20) etkinliklerin diğer bireyler ile paylaşılabilmesi için e-Gönüllük faaliyetlerine katılım sağladıklarını ifade etmişlerdir.

Mevcut çalışma kapsamında araştırmacı ve katılımcılar arasında geçen diyalog şekildedir;

(K) *“Etkinliklere katılan insanların mutluluklarından pay sahibi olmak”*

(H) *“Çok sevk eden bir faktör yok.”*

(B) *“Teknolojik ilerlemeler ve fazla vakit almaması”*

(Ç) *“Gönüllük faaliyetlerinin daha fazla insana ulaşmasını ve daha fazla insanın etkinliklere kalmasını sağlamak.”*

Tablo 15

Katılımcıların “Aydın Gençlik Merkezinin e-Gönüllük faaliyetlerini yeterli buluyor musunuz?” sorusuna ilişkin düşünceleri

	Aydın Gençlik merkezinin e-Gönüllük faaliyetlerini yeterli buluyor musunuz?	Frekans (f)	Yüzde %	Katılımcılar
KODLAMA	Hayır Yeterli Bulmuyorum	20	65	A, B, D, F, G, H, J, L, M, N, Ö, P, R, S, T, U, Ü, Y, Z, X
	Evet Yeterli Buluyorum	10	35	C, Ç, E, G, I, İ, K, O, Ş, V
	Toplam	30	100	

Tablo 15 incelendiğinde katılımcıların 20'si (%65) Aydın Gençlik Merkezinin gönüllük faaliyetlerini yeterli bulmadıklarını ifade ederlerken, 10'u (%30) ise bu faaliyetlerin yeterli olduğunu ifade etmişlerdir.

Mevcut araştırma kapsamında araştırmacı ve katılımcılar arasında geçen diyalog şu şekildedir;

(A) *“Bence yeterince e-Gönüllük faaliyeti yok.”*

(C) *“Yeterli bence”*

Tartışma ve Sonuç, Öneriler

Teknolojinin ilerlemesiyle her alanda köklü değişiklikler yaşanmıştır. Teknolojinin bu gücü gönüllülük alanında da kendini göstermiştir. Bu araştırmada teknoloji ile değişmekte olan gönüllülüğün yeni hali olan e-Gönüllülük üzerinde durulmuştur. Araştırmada e-Gönüllülük faaliyetleri, internet kullanma kabiliyeti ile e-Gönüllülük faaliyetlerinin gelişiminin paralel doğrultuda olduğu meydana çıkarılmıştır. Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım araştırmasına göre 2013'te bilgisayar kullanma oranı %49,9, internet oranı ise %48,9'du. 2014'te bu oranlar %53,8 yükselmiştir. Kullanım oranların yüksek olduğu yaş ortalaması ise 16-24'tür. Dolayısıyla yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin biçimlendirdiği gönüllülüğün bu yeni uygulama alanı olan e-Gönüllülükte gençler hedef kitle kabul edilmektedir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2013).

Çalışmanın neticesine göre 14-29 yaş aralığındaki gerek merkezde oturan gerek dezavantajlı yerlerde oturan gönüllü gençlerin %95'inin internet sorunu bulunmamaktadır. Katılımcıların tümünde akıllı telefon mevcut olup %90'ının evde interneti vardır. %5'inin telefonunda yeterli internet paketi bulunmaktadır. Sadece %5 gibi az bir yüzdelik dilimi oluşturan katılımcıların interneti hem ödev hem sosyal medya kullanımı için yetersiz gelmektedir. Görüşme yapılan gönüllü gençlerin çoğu, interneti sosyal medyada gezinmek ve ödev yapmak için kullanmaktadır. İnterneti gönüllülük faaliyeti yapmak için kullanacak birey sayısı neredeyse yoktur. Katılımcılara gönüllülük faaliyetleri ve faydaları sorulduğunda gönüllülüğün çok önemli olduğunu, gönüllülük sayesinde ülkenin gelişmiş ülkeler arasına girebileceğini, gönüllülük faaliyeti yapan kişinin daha huzurlu olacağını ifade ederken gönüllülük faaliyetlerine katılım durumları sorulduğunda katılımcıların çoğunun neredeyse hiç katılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılmama nedenleri zaman kısıtlılığı olarak ifade etmişlerdir. e-Gönüllülük sayesinde ulaşım zorluğu, gider fazlalığı ve zaman sorunu ortadan kalktığı söylenip e-Gönüllülük faaliyetine katılıp katılmayacakları sorulduğunda; gönüllülük bir temas, sıcak bir tebessüm ile olacağını, bu ufak nüanslar olmadan ekran karşısında gönüllülük faaliyeti yapmanın mümkün olmadığını ifade etmişlerdir.

Gönüllü bireyler bir mekân sınırlaması olmadan, internet vasıtasıyla, oturdukları yerden ilgi alanlarına giren konulardaki projelerden, yardım kampanyalarından haberdar olup, katılım sağlayabilmektedir (Şengöz, 2016). Teknolojiyi aktif kullanabilen bireylerin e-Gönüllülük faaliyetlerinden daha çok verim alabileceklerini dile getirmişlerdir. Katılımcıların %90'ı teknolojiyi sadece sosyal medya kullanmak ve araştırma yapmak için kullandıklarını, gerekli

ve yeterli teknik bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun ifade ettiği teknik bilgi yetersizliğinin yanında sadece %10'unun telefon haricinde tablet ve bilgisayara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcılardan %10'u e-Gönüllülük faaliyetlerine sadece pandemi döneminde katılım sağlamıştır. Bu katılımı da pandeminin zorunlu bir sonucu olarak düşünmüş, geleneksel gönüllülük faaliyetinin yerini e-Gönüllülük faaliyetinin alabileceğini düşünmemiştir. Aktif olarak gönüllülük faaliyetinde bulunan kişiler ilgilerini çektiği takdirde e-Gönüllülük faaliyetlerine de katılabileceğini ama geleneksel gönüllülükten alınan verim ile e-Gönüllülükten alınan verimin aynı olmayacağı sonucuna varmışlardır. İnsan bilmediği bir şeyden korkar düşüncesiyle hareket eden katılımcılar e-Gönüllülük faaliyeti yapacak bilgisi olmadığından siber saldırılara maruz kalabileceğinden, ya da e-Gönüllülük faaliyetlerine katılacağını düşünürken dolandırılabilirdiğinden korktuğunu ifade etmektedirler.

e-Gönüllülük faaliyeti ile dahil oldukları gruba aidiyetlik duygusunu hissedemeyen kendini gruptan bağımsız gören kişiler kendilerini vasıfsız, değersiz hissederek çalışma şevklerini kaybedebilmektedir. Online faaliyetlerde yüz yüze ilişkinin oluşturduğu samimiyetten mahrum kaldıkça, grup üyeleri ve ürettiği projelerle temas halinde olmadıkça gönüllüler yaptığı işlerde gönül ve ruh doyunluğuna ulaşamamakta dolayısıyla gönüllülüğe verdiği değer azalmaktadır (Browne Jochum ve Paylor, 2013).

e-Gönüllülük faaliyetini bilmeyen ya da hiçbir faaliyete katılım göstermeyen bireyler ilerleyen zamanlarda da e-Gönüllülük faaliyetine katılmayı düşünmediklerini dile getirdiler. Gönüllüğün mesafeleri göz ardı edip uzaktan yapılmasının aynı samimiyet ortamını oluşturmayacağını dolayısıyla gönüllünün de geleneksel gönüllülükteki gibi huzura eremeyecekleri düşüncesindedirler.

e-Gönüllülük faaliyetleri ile kişilerin beklentileri tam karşılanamamaktadır. Dolayısıyla e-Gönüllülük faaliyetlerinde motive edici faktörler daha azdır. e-Gönüllülük geliştirilmesi gerekiyorsa tamamen e-Gönüllülüğe yönelmek yerine geleneksel gönüllülükle yürütülmesi gereken bir tür olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun için şu şekilde bir açıklama yapılmıştır: Dezavantajlı kesim ve hitap edilen kitlenin fazlalığı için e-Gönüllülüğün geliştirilmesi gerekiyorsa şöyle bir yöntem kullanılabilir. Pandemi sonrası bazı üniversiteler yarı hibrit uygulamaya geçmiştir. Şöyle ki; dersler hem yüz yüze hem de online devam etmiştir. e-Gönüllülük için de böyle bir yola gidilebilir. Yüz yüze faaliyet yapılır, dezavantajlı bireyler için dijital ortamda da o faaliyet oluşturulabilir. Bu sayede hem daha fazla kişiye ulaşılır hem de e-

Gönüllülükte karşılanmayan beklentiler geleneksel gönüllülük ile karşılanmış olur. Fakat bunun için gerekli ortam oluşturulmalı ve gençlik liderlerine gerekli eğitim ve donanımlar sağlanmalıdır. Nihai olarak teknolojinin gelişmesi ve pandemi süreci ile daha çok gündeme gelen e-Gönüllülüğün birçok avantajı olduğu gibi birçok dezavantajı vardır. Daha fazla insana hitap etmiş olsa da gönüllülükten beklenen faydayı sağlamamakta, bazen duygu ve samimiyetten yoksun faaliyetler şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Ülke ve dünya genelinde e-Gönüllülüğe olan rağbet artsa da bireyler aradıkları samimiyeti ekran karşısında bulamadıkları için geleneksel gönüllülüğü tercih etmektedir. Ayrıca kişileri teknolojinin kişiyi toplumdan soyutlayan bir yanı da vardır. e-Gönüllülük faaliyetlerinin avantajlarının yanında e-Gönüllülük faaliyetleriyle kişiyi toplumdan soyutlaması, evde teknolojik bir cihaza bağlaması en büyük dezavantaj şeklinde nitelendirilebilir.

Sonuç olarak, e-Gönüllülük geleneksel gönüllülüğün ilerlemesi için basamak olarak kullanılabilir. Ama geleneksel gönüllülük yerini tamamen e-Gönüllülüğe bırakmamalıdır. Tamamen e-Gönüllülüğe geçiş olduğunda samimiyet ve huzurdan yoksun bir toplumun oluşması kaçınılmazdır. Geleneksel gönüllülük faaliyetleri e-Gönüllükten yararlanmak suretiyle geliştirilmelidir. Örneğin geleneksel gönüllülük faaliyeti çevrimiçi platformlarda duyurulmalı, kişiler faaliyetler için çevrimiçi fikir savunuculuğu yapmalıdırlar. 81 il genelindeki geleneksel gönüllülük faaliyetlerini genç gönüllülere duyurmak, gönüllü bulmak için Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın oluşturduğu bir web sitesi mevcuttur. <https://gonulluyuzbiz.gov.tr/> Bu siteyi kamu kurum ve kuruluşlarının gönüllü platformlarının yansira, STK'lar da gönüllü bulmak için aktif bir şekilde kullanmaktadır. Mevcut durumda 6 farklı başlık yer almaktadır. Bunlar; Afet ve Acil Durum, Çevre, Eğitim, Kültür ve Turizm, Sağlık ve Sosyal Hizmetler, Spor, Bu web sitesini e-Gönüllülük sekmesinin açılması ve bu alanda yapılacak faaliyetlerin e-Gönüllülerle buluşmasını sağlamak çok faydalı olacaktır (Genç Gönüllüler Platformu, 2022).

Çatışma Beyanı

Yazarların araştırma ile ilgili bir çatışma beyanı bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Altunışık, R. Çoşkun, R., Yıldırım, E. ve Bayraktaroğlu, S. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. 6.Baskı, Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Michai-Hamburger, Y. (2007). Potential and promise of online volunteering. *Computers in Human Behavior*, 24(2), 544-562
- Browne, J., Jochum, V. ve Paylor, J. (2013). *The Value of Giving a Little Time: understanding the Potential of Micro-volunteering*. Londra: İnstitutue for Volunteering.
- Bulut, Ç. (2022). *Covid-19 Pandemi Sürecinde Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri Çalışanlarının İş Motivasyonları ve Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Aydın.
- Genç Gönüllüler Platformu, (2022). <https://gonulluyuzbiz.gov.tr>, (10.06.2022) Adresinden Alınmıştır.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi-Kavramlar, İlkeler, Teknikler*, Nobel Yayın, Ankara.
- Kesgin, B. (2014). Gençlik Gönüllü Kuruluşlar ve Katılım İlişkisi, https://www.academia.edu/38392881/T%C3%BCrkiyede_G%C3%B6n%C3%BCll%C3%BCk_%C3%87al%C4%B1%C5%9Fmalar%C4%B1_%C3%9Czerine_Bir_De%C4%9Ferlendirme, Adresinden Alınmıştır.
- Özçağdaş, S. (2013). *Gönüllülük ve Sosyal İnovasyonla Fark yaratmak*. Ankara: Tasarımhane Tanıtım Ltd. Şti.
- Özesmi, U. (2013). *Sosyal Medya ve Teknoloji Gönüllülerin Emrinde*. Ankara: Tasarımhane Tanıtım Ltd. Şti..
- Şengöz, N. (2016). *Gönüllülüğün Değişen Boyutu Sanal Gönüllülük ve Üniversite Gençliğinin Sanal Gönüllülük Farkındalığı*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eskişehir.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2006), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.